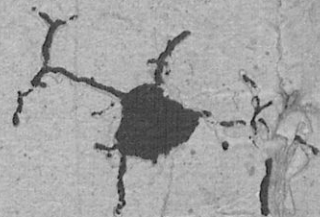

$$\begin{array}{r} 70 \\ 140 \\ \hline 30 \end{array}$$

από τον

αποστολέα

1902 295
ΓΕΩΡΓΙΟΥ Δ. ΖΥΓΑΛΑΚΗ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΤΩΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΩΝ ΠΕΡΙΚΟΠΩΝ

ΟΣΑΙ ΥΠΟ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΟΡΙΖΟΝΤΑΙ ΠΡΟΣ ΑΝΑΓΝΩΣΙΝ

ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΑΣ

ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΑΜΦΟΤΕΡΩΝ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ

ΕΓΚΡΙΘΕΙΣΑ

ΕΝ ΤΩ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΩ ΤΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΔΙΑ ΤΗΝ ΠΕΝΤΑΕΤΙΑΝ

1902—1907

ΕΚΔΟΤΗΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ Ν. ΣΙΔΕΡΗΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ "ΑΙ ΜΟΥΣΑΙ,, ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΣΙΔΕΡΗ

15 — ΟΔΟΣ ΕΡΜΟΥ — 15

1902

Ἐν Ἀθήναις τῇ 24 Μαρτίου 1897.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Πρὸς τὸν κ. Γεώργιον Δ. Ζυγαλάκη
δημοδιδάσκαλον

Ἡ Σύνοδος ποιεῖται σοι γνωστὸν ὅτι τὰ ὑπὸ σοῦ ἐκπονηθέντα καὶ ἐν χειρογράφοις αὐτῇ ὑποβληθέντα βιβλία τῆς Ἱερᾶς Ἱστορίας τῆς Καινῆς Διαθήκης καὶ τῆς Ἑρμηνείας τῶν Περικοπῶν τοῦ Εὐαγγελίου, προωρισμένα διὰ τὴν Δ'. τάξιν τοῦ δημοτικοῦ σχολείου, ἐγκρίνει πρὸς ἐκδοσιν, ἅτε μὴδὲν τὸ ἀπᾶν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς δόγμασι καὶ τῇ Ἱερᾷ παραδόσει τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας ἐν αὐτοῖς εὐροῦσα.

+ Ὁ Ἀθηνῶν ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ Πρόεδρος
+ Ὁ Κεφαλληνίας ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ
+ Ὁ Ὑδρας καὶ Τρ. ΑΡΣΕΝΙΟΣ
+ Ὁ Τριφυλ. καὶ Ὀλυμ. ΝΕΟΦΥΤΟΣ

Ὁ 6' Γραμματεὺς

Ἀρχιμ. Χαρίτων Κανελλόπουλος

Πᾶν ἀντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφὴν τοῦ συγγραφέως καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ ἐκδότου.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΩΝ ΠΕΡΙΚΟΠΩΝ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΑΙ ΠΕΡΙΚΟΠΑΙ ΑΙ ΑΝΑΓΙΝΩΣΚΟΜΕΝΑΙ ΚΑΤΑ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

§ 1. 'Ο Ζαχαρίας ἐν τῷ ναῷ

(Λουκᾶ α'. 5—25)

Ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Ἡρώδου¹ τοῦ βασιλέως τῆς Ἰουδαίας ἱερεὺς τις ὀνόματι Ζαχαρίας, ἐξ ἐφημερίας Ἀβιά·² καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἐκ τῶν θυγατέρων Ἀαρών,³ καὶ τὸ ὄνομα αὐτῆς Ἐλισάβετ· ἦσαν δὲ δίκαιοι ἀμφότεροι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, πορευόμενοι ἐν πάσαις ταῖς ἐντολαῖς καὶ δικαιώμασι τοῦ Κυρίου ἀμειμπτοί· καὶ οὐκ ἦν αὐτοῖς τέκνον,⁴ καθότι ἡ Ἐλισάβετ ἦν στείρα, καὶ ἀμφότεροι προβεβηκότες ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῶν ἦσαν.⁵ Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἱερατεύειν⁶ αὐτὸν ἐν τῇ τάξει τῆς ἐφημερίας αὐτοῦ ἔναντι τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὸ ἔθος τῆς ἱερατείας, ἔλαχε τοῦ θυμιᾶσαι⁷ εἰσελθὼν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Κυρίου· καὶ πᾶν τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ ἦν προσευχόμενον ἕως τῇ ὥρᾳ τοῦ θυμιώματος· ὦρθη⁸ δὲ αὐτῷ ἄγγελος Κυρίου, ἐστὼς ἐκ δεξιῶν

1 Ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις = ὑπῆρξεν ἐπὶ Ἡρώδου. Ἡρώδης· οὗτος ἐστέφθη βασιλεὺς τῆς Ἰουδαίας ἐν Ῥώμῃ τῷ 39 π. Χ. τῷ δὲ 37 π. Χ. ἀνέλαβε τὴν βασιλείαν.

2 Ἐξ ἐφημερίας Ἀβιά = οἱ ἱερεῖς ἦσαν διηρημένοι εἰς 24 τάξεις, ἐκάστη τῶν ὁποίων εἶχεν ἴδιον ὄνομα· μιᾶς τούτων τὸ ὄνομα ἦτο Ἀβιά· Ἐφημερία δὲ ἦτο ἡ ἐπὶ μίαν ἐβδομίδα τέλεις τῶν ἱερατικῶν καθηκόντων ἐν τῷ ναῷ, ἀνάλογος πρὸς τὴν τῶν ἡμετέρων ἱερέων.

3 Θυγατέρων Ἀαρών = ἀπογόνων Ἀαρών.

4 Καὶ οὐκ ἦν αὐτοῖς τέκνον = καὶ δὲν εἶχον τέκνον.

5 Προβεβηκότες ἐν ταῖς ἡμέραις = ἦσαν εἰς προβεβηκυῖαν ἡλικίαν, παρῆλικες.

6 Ἐγένετο ἐν τῷ ἱερατεύειν = ἐν ᾧ ἱεράτευεν.

7 Ἐλάχε τοῦ θυμιᾶσαι = ἔπισεν ὁ κλῆρος νὰ θυμιᾷσῃ, διότι οἱ ἱερεῖς ἐμοίραζον διὰ κλήρου τὰς διαφόρους τελετάς.

8 Ὦρθη = ἐφανερώθη.

τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ θυμιάματος¹· καὶ ἐταράχθη Ζαχαρίας ἰδὼν καὶ φόβος ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτόν. Εἶπε δὲ πρὸς αὐτόν ὁ ἄγγελος. Μὴ φοβοῦ, Ζαχαρία· διότι εἰσηκούσθη ἡ δέησίς σου, καὶ ἡ γυνή σου Ἐλισάβετ γεννήσει υἱόν σοι, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰωάννην· καὶ ἔσται χαρὰ σοι καὶ ἀγαλλίασις² καὶ πολλοὶ ἐπὶ τῇ γεννήσει αὐτοῦ χαρήσονται· ἔσται γὰρ μέγας ἐνώπιον τοῦ Κυρίου· καὶ οἶνον καὶ σίκερα οὐ μὴ πίη³, καὶ Πνεύματος Ἁγίου πλησθήσεται⁴ ἔτι ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ, καὶ πολλοὺς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐπιστρέψει ἐπὶ Κύριον τὸν Θεὸν αὐτῶν⁵· καὶ αὐτὸς προελεύσεται ἐνώπιον αὐτοῦ ἐν πνεύματι καὶ δυνάμει Ἡλίου⁶, ἐπιστρέφει καρδίας πατέρων ἐπὶ τέκνα, καὶ ἀπειθεῖς ἐν φρονήσει δικαίων, ἐτοιμάσαι Κυρίᾳ λαὸν κατεσκευασμένον. Καὶ εἶπε Ζαχαρίας πρὸς τὸν ἄγγελον, Κατὰ τί γινώσκειν τοῦτο; ἐγὼ γάρ εἰμι πρεσβύτης, καὶ ἡ γυνή μου προβεβηκυῖα ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῆς, καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπεν αὐτῷ, Ἐγὼ εἰμι Γαβριὴλ ὁ παρестηκὼς⁷ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ· καὶ ἀπεστόλην λαλῆσαι πρὸς σέ, καὶ εὐαγγελίσασθαί σοι ταῦτα⁸· καὶ ἰδοὺ, ἔση σιωπῶν⁹ καὶ μὴ δυνάμενος λαλῆσαι, ἄχρι ἧς ἡμέρας γένηται ταῦτα· ἀνθ' ὧν οὐκ ἐπίστευσας τοῖς λόγοις μου, οἵτινες πληρωθήσονται¹⁰ εἰς τὸν καιρὸν αὐτῶν. Καὶ ἦν ὁ λαὸς προσδοκῶν τὸν Ζαχαρίαν· καὶ ἐθαύμαζον ἐν τῷ χρονίζειν αὐτόν ἐν τῷ ναῷ· ἐξελθὼν δὲ οὐκ ἠδύνατο λαλῆσαι αὐτοῖς· καὶ ἐπέγνωσαν ὅτι ὀπτασίαν ἑώρακεν ἐν τῷ ναῷ¹¹· καὶ αὐτὸς ἦν

1 Τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ θυμιάματος = Εἰς τὸν ναὸν τῶν Ἰουδαίων ὑπῆρχον δύο θυσιαστήρια· τὸ τοῦ θυμιάματος καὶ τὸ τῶν ὀλοκαυτωμάτων.

2 Ἐσται χαρὰ σοι... = θὰ σοι εἶνε χαρὰ καὶ ἀγαλλίασις.

3 Σίκερα... = μεθυστικὰ ποτὰ νὰ μὴ πίη.

4 Πνεύματος ἁγίου πλησθήσεται = θὰ εἶνε πλήρης ἁγίου Πνεύματος.

5 Τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ — τῶν Ἰσραηλιτῶν — πολλοὺς ἐκ τῶν Ἰσραηλιτῶν θὰ ἐπαναφέρῃ πρὸς τὸν Θεόν.

6 Προελεύσεται — θὰ ἔλθῃ πρὶν· θὰ προπορευθῇ τοῦ Κυρίου, ἔχων τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ὡς ὁ προφῆτης Ἡλίου.

7 Ὁ παρестηκὼς ὡς — Ὁ ἱστάμενος ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

8 Εὐαγγελίσασθαι — νὰ σοι φέρω τὴν καλὴν ταύτην ἀγγελίαν.

9 Ἐση σιωπῶν — θὰ μείνῃς ἄφωνος... διότι δὲν ἐπίστευες

10 Πληρωθήσεται — θὰ ἐκπληρωθῶσιν.

11 Καὶ ἐπέγνωσαν — καὶ ἐνόησαν ὅτι εἶδε θεῖον τι σημεῖον (ἀνάλογον ἐν μέρει λέξιν ἔχομεν τὸ φάντασμα).

διανεύων αὐτοῖς, καὶ διέμενε κωφός· καὶ ἐγένετο ὡς ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τῆς λειτουργίας αὐτοῦ, ¹ ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. Μετὰ δὲ ταύτας τὰς ἡμέρας συνέλαβεν Ἑλισάβετ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ περιέκρυβεν ἑαυτὴν μῆνας πέντε, λέγουσα, Ὅτι οὕτω μοι πεποιήκεν ὁ Κύριος, ἐν ἡμέραις αἷς ἐπεῖδεν ἀφελεῖν τὸ ὄνειδος μου ἐν ἀνθρώποις.

§ 2. Ἰωάννης ὁ Βαπτιστῆς

(Λουκ. α' 57—80)

✠ Τῇ δὲ Ἑλισάβετ ἐπλήσθη ὁ χρόνος ² τοῦ τεκεῖν αὐτήν, καὶ ἐγέννησεν υἱόν· καὶ ἤκουσαν οἱ περίοικοι ³ καὶ οἱ συγγενεῖς αὐτῆς, ὅτι ἐμεγάλυνε Κύριος τὸ ἔλεος αὐτοῦ μετ' αὐτῆς· καὶ συνέχαιρον αὐτῇ. Καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ, ἦλθον περιτεμεῖν ⁴ τὸ παιδίον· καὶ ἐκάλουν αὐτὸ, ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, Ζαχαρίαν· καὶ ἀποκριθεῖσα ἡ μήτηρ αὐτοῦ εἶπεν, Οὐχί, ἀλλὰ κληθήσεται Ἰωάννης· καὶ εἶπον πρὸς αὐτήν, Ὅτι οὐδεὶς ἐστὶν ἐν τῇ συγγενείᾳ σου, ὃς καλεῖται τῷ ὀνόματι τούτῳ· ἐνένευον ⁵ δὲ τῷ πατρὶ αὐτοῦ, τὸ τί ἂν θέλοι καλεῖσθαι αὐτόν· καὶ αἰτήσας πινακίδιον ἔγραψε, λέγων, Ἰωάννης ἐστὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ· καὶ ἐθαύμασαν πάντες· ἀνεψύχθη δὲ τὸ στόμα αὐτοῦ παραχρῆμα καὶ ἡ γλῶσσα αὐτοῦ, καὶ ἐλάλει εὐλογῶν τὸν Θεόν. Καὶ ἐγένετο ἐπὶ πάντας φόβος τοὺς περιοικοῦντας αὐτούς· καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ὄρεινῃ τῆς Ἰουδαίας διελαλεῖτο πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα· καὶ ἔθεντο πάντες οἱ ἀκούσαντες ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν, ⁶ λέγοντες, Τί ἄρα τὸ παιδίον τοῦτο ἔσται; καὶ χεὶρ Κυρίου ἦν μετ' αὐτοῦ. Καὶ Ζαχαρίας ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐπλήσθη Πνεύματος Ἁγίου, καὶ προεφήτευσε, λέγων, Εὐλογητὸς Κύ-

1 Ὡς ἐπλήσθησαν — ὅταν συνεπληρώθησαν αἱ ἡμέραι τῆς ἐφημερίας του.

2 Ἐπλήσθη ὁ χρόνος — συνεπληρώθη ὁ χρόνος (ἐννέα μῆνες).

3 Περίοικοι — γείτονες.

4 Περιτεμεῖν τὸ παιδίον — νὰ γείνη ἡ περιτομὴ τοῦ παιδίου· ἐκτέλεις διατάξεώς τινος τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου, καθ' ἣν ἐδίδετο εἰς τὸ γεννώμενον τὸ ὄνομα τοῦ τῇ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ ἀπὸ τῆς γεννήσεώς του ἂν ἦτο ἄρρεν.

5 Ἐνένευον τῷ πατρὶ — διὰ νευμάτων ἡρώτων τὸν πατέρα τῶν ᾗθελε νὰ ὀνομασθῇ τὸ παιδίον.

6 Ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν — καὶ διανοοῦντο ὅλοι οἱ ἀκούσαντες.

ριος ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ, ὅτι ἐπεσκέψατο καὶ ἐποίησε λύτρω-
σιν τῷ λαῷ αὐτοῦ· καὶ ἤγειρε κέρας σωτηρίας ἡμῖν, ἐν τῷ οἴκῳ
τοῦ Δαβὶδ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ, (καθὼς ἐλάλησε διὰ στόματος τῶν
ἀγίων τῶν ἀπ' αἰῶνος προφητῶν αὐτοῦ,) σωτηρίαν ἐξ ἐχθρῶν
ἡμῶν, καὶ ἐκ χειρὸς πάντων τῶν μισούντων ἡμᾶς· ποιῆσαι
ἐλεος μετὰ τῶν πατέρων ἡμῶν, καὶ μνησθῆναι διαθήκης ἀγίας
αὐτοῦ, ὅρκον ὃν ὤμοσε πρὸς Ἀβραάμ τὸν πατέρα ἡμῶν, τοῦ
δοῦναι ἡμῖν, ἀφ' ὁδοῦ, ἐκ χειρὸς τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν, ῥυσθέντας,
λατρεύειν αὐτῷ ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ ἐνώπιον αὐτοῦ πά-
σας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς ἡμῶν. Καὶ σὺ, παιδίον, προφήτης
ὑψίστου κληθήσῃ· προπορεύσῃ γὰρ πρὸ προσώπου Κυρίου,
ἐτοιμάσαι ὁδοὺς αὐτοῦ· τοῦ δοῦναι γινῶσιν σωτηρίας τῷ λαῷ
αὐτοῦ ἐν ἀφάρσει ἁμαρτιῶν αὐτῶν, διὰ σπλάγχνα ἐλέους Θεοῦ
ἡμῶν, ἐν οἷς ἐπεσκέψατο ἡμᾶς ἀνατολὴ ἐξ ὕψους, ἐπιφάναι τοῖς
ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένοις· τοῦ κατευθῆναι τοὺς
πόδας ἡμῶν εἰς ὁδὸν εἰρήνης. Τὸ δὲ παιδίον ἠΰξανε καὶ ἐκρα-
ταιοῦτο πνεύματι· καὶ ἦν ἐν ταῖς ἐρήμοις, ἕως ἡμέρας ἀνα-
δείξωας αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἰσραὴλ.

§ 3. Γέννησις τοῦ Ἰησοῦ

(Λουκᾶ 6' 1—21)

Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, ἐξῆλθε¹ δόγμα² παρὰ
Καίσαρος Αὐγούστου, ἀπογράφεσθαι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην·
αὕτη ἡ ἀπογραφή πρώτη ἐγένετο ἡγεμονεύοντος τῆς Συρίας
Κυρηνίου· καὶ ἐπορεύοντο πάντες ἀπογράφεσθαι, ἕκαστος εἰς
τὴν ἰδίαν πόλιν. Ἀνέβη³ δὲ καὶ Ἰωσήφ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας, ἐκ
πόλεως Ναζαρέτ, εἰς τὴν Ἰουδαίαν, εἰς πόλιν Δαβὶδ ἥτις κα-
λεῖται Βηθλεέμ, (διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἐξ οἴκου καὶ πατρίδος Δα-
βίδ), ἀπογράψασθαι σὺν Μαριὰμ τῇ μεμνηστευμένῃ αὐτῷ γυ-

² Ἐγένετο ... ἐξῆλθε = τότε ἐξεδόθη.

³ Δόγμα — διάταγμα νὰ γείνη ἡ ἀπογραφή τοῦ βασιλείου.

⁴ Ἀνέβη — ἡ Ναζαρέτ ἔκειτο εἰς τὴν Γαλιλαίαν ἥτοι πρὸς βορρᾶν τῆς Ἰουδαίας· λέγει ὅμως ἀνέβη, διότι ἡ Ἰουδαία ἔχει ὄρη ὑψηλότερα τῆς Γαλιλαίας καὶ συνεπῶς ἡ ἐκεῖ μετάβασις εἶνε ἀνάβασις.

ναικί, οὔση ἐγκύω. Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ εἶναι αὐτοὺς ἐκεῖ, ἐπλή-
σθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ τεκεῖν αὐτήν· καὶ ἔτεκε τὸν υἱὸν αὐτῆς
τὸν πρωτότοκον, καὶ ἐσπαργάνωσεν αὐτόν, καὶ ἀνέκλινεν ¹ αὐ-
τὸν ἐν τῇ φάτνῃ· διότι οὐκ ἦν αὐτοῖς τόπος ἐν τῷ καταλύματι.

Καὶ ποιμένες ἦσαν ἐν τῇ χώρᾳ τῇ αὐτῇ, ἀγραυλοῦντες ² καὶ
φυλάσσοντες φυλακὰς τῆς νυκτὸς ἐπὶ τὴν ποίμνην αὐτῶν καὶ
ἰδοὺ, ἄγγελος Κυρίου ἐπέστη ³ αὐτοῖς, καὶ δόξα Κυρίου περιέ-
λαμψεν αὐτούς· καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν καὶ εἶπεν αὐ-
τοῖς ὁ ἄγγελος. Μὴ φοβεῖσθε· ἰδοὺ γάρ, εὐαγγελίζομαι ⁴ ὑμῖν
χαρὰν μεγάλην, ἣτις ἔσται παντὶ τῷ λαῷ· ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν
σήμερον σωτήρ, ὅς ἐστι Χριστὸς Κύριος ⁵, ἐν πόλει Δαβὶδ, καὶ
τοῦτο ὑμῖν τὸ σημεῖον· εὐρήσετε βρέφος ἐσπαργανωμένον, κεί-
μενον ἐν τῇ φάτνῃ. Καὶ ἐξαίφνης ἐγένετο σὺν τῷ ἀγγέλῳ πλη-
θος στρατιᾶς οὐρανοῦ, αἰνοῦντων τὸν Θεόν, καὶ λεγόντων,
Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη ⁶. ἐν ἀνθρώποις εὐ-
δοκία ⁷. Καὶ ἐγένετο, ὥς ἀπῆλθον ἀπ' αὐτῶν εἰς τὸν οὐρανὸν οἱ
ἄγγελοι, καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ ποιμένες εἶπον πρὸς ἀλλήλους,
Διέλθωμεν δὴ ἕως Βηθλεέμ, καὶ ἴδωμεν τὸ ρῆμα τοῦτο τὸ γε-
γονός, ὃ ὁ Κύριος ἐγνώρισεν ἡμῖν, καὶ ἦλθον σπεύσαντες, καὶ
ἀνεῦρον τὴν τε Μαριὰμ καὶ τὸν Ἰωσήφ, καὶ τὸ βρέφος κείμε-
νον ἐν τῇ φάτνῃ, ἰδόντες δὲ διεγνώρισαν περὶ τοῦ ρήματος τοῦ
λαληθέντος αὐτοῖς περὶ τοῦ παιδιοῦ τούτου, καὶ πόντες οἱ ἀ-
κούσαντες ἐθαύμασαν περὶ τῶν λαληθέντων ὑπὸ τῶν ποιμένων
πρὸς αὐτούς, ἡ δὲ Μαριὰμ πάντα συνετήρει τὰ ῥήματα ταῦτα,
συμβάλλουσα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς, καὶ ἐπέστρεψαν οἱ ποιμέ-
νες, δοξάζοντες καὶ αἰνοῦντες τὸν Θεὸν ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἤκουσαν
καὶ εἶδον, καθὼς ἐλαλήθη πρὸς αὐτούς.

1 Ἀνέκλινεν—ἔθεσεν αὐτόν ἐν τῇ φάτνῃ.

2 Ἀγραυλοῦντες—αὐλιζόμενοι, μένοντες εἰς τοὺς ἀγρούς.

3 Ἀγγελος ἐπέστη—ἄγγελος παρουσιάσθη.

4 Εὐαγγελίζομαι—φέρω καλὴν ἀγγελίαν.

5 Χριστὸς Κύριος—Κύριος κειρισμένος. Οἱ βασιλεῖς τῶν Ἰουδαίων ἐχρίοντο δι' ἐλαίου.

6 Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη κτλ. ἤτοι ὁ γεννηθεὶς ἐστάλη εἰς τὴν γῆν πρὸς δόξαν τοῦ Θεοῦ, ὅστις κατοικεῖ ἐν οὐρανοῖς καὶ ὅστις φέρει τὴν εἰρήνην ἐπὶ τῆς γῆς—ἤτοι μέλλει νὰ εἰρηνεύσῃ τοὺς ἀνθρώπους πρὸς τὸν Θεόν.

7 Ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία—ἤτοι ἡ ἐκπλήρωσις τῆς ὑποσχέσεως τὴν ὅποιαν ὁ Θεὸς ἠδόκησε νὰ δώσῃ εἰς τοὺς ἀνθρώπους.

Καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν ¹ ἡμέραι ὀκτὼ τοῦ περιτεμεῖν τὸ παι-
δίον, καὶ ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦς, τὸ κληθὲν ὑπὸ τοῦ
ἀγγέλου πρὸ τοῦ συλληφθῆναι αὐτὸν ἐν τῇ κοιλίᾳ.

§ 4. Ἡ Ὑπαπαντὴ τοῦ Χριστοῦ

(Λουκ. 6'. 22—40)

Καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ καθαρισμοῦ αὐτῆς ²,
κατὰ τὸν νόμον Μωσέως, ἀνήγαγον αὐτὸν εἰς Ἱερουσόλυμα,
παραστήσαι τῷ Κυρίῳ, ³ καθὼς γέγραπται ἐν νόμῳ Κυρίου,
«Ὅτι πᾶν ἄρσεν διανοῖγον μήτραν ἅγιον τῷ Κυρίῳ κληθή-
σεται» καὶ τοῦ δοῦναι θυσίαν, κατὰ τὸ εἰρημένον ἐν νόμῳ
Κυρίου, «Ζεῦχος τρυγόνων ἢ δύο νεοσσούς περιστερῶν».

Καὶ ἰδοὺ, ἦν ἄνθρωπος ἐν Ἱερουσαλὴμ, ᾧ ὄνομα Συμεὼν,
καὶ ὁ ἄνθρωπος οὗτος δίκαιος, καὶ εὐλαβής, προσδεχόμενος
παράκλησιν ⁴ τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ Πνεῦμα Ἅγιον ἦν ἐπ' αὐτόν·
καὶ ἦν αὐτῷ κεχρηματισμένος ⁵ ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου,
μὴ ἰδεῖν θάνατον πρὶν ἢ ἰδῇ τὸν Χριστὸν Κυρίου. Καὶ ἦλθεν
ἐν τῷ Πνεύματι εἰς τὸ ἱερόν· καὶ ἐν τῷ εἰσαγαγεῖν τοὺς γονεῖς
τὸ παιδίον, Ἰησοῦν, τοῦ ποιῆσαι αὐτοὺς κατὰ τὸ εἰθισμένον τοῦ
νόμου περὶ αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς ἐδέξατο αὐτὸ εἰς τὰς ἀγκάλας
αὐτοῦ, καὶ εὐλόγησε τὸν Θεόν, καὶ εἶπε, Νῦν ἀπολύεις ⁶ τὸν

¹ Καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν = συνεπληρώθησαν αἱ ὀκτὼ ἡμέραι.

² Ἡ μέρα καὶ καθαρισμοῦ—Κατὰ τὸν νόμον τοῦ Μωσέως διὰ τὴν
εἰσέλθῃ τὴν εἰς τὸν ναὸν ἔπρεπε νὰ εἶνε καθαρὸς. Ἡ γυνὴ μετὰ τὸν τοκετὸν
ἐθεωρεῖτο ἀκάθαρτος δὲν ἐπετρέπετο δὲ αὐτῇ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν ναὸν εἰμὴ
μετὰ παρέλευσιν 40 ἡμερῶν ἂν ἐγέννα ἄρσεν. Τοῦθ' ὅπερ καὶ ἡ ἡμετέρα ἐκ-
κλησία δὲν ἐπιτρέπει· αἱ ἡμέραι αὗται ἐλέγοντο «ἡμέραι τοῦ καθαρισμοῦ».
Μετὰ ταύτας προσήρχετο εἰς τὸν ναὸν καὶ ἐτέλει θυσίαν, οὕτω δὲ καθαρίζο-
μένη ἡ δύνατο νὰ εἰσέρχεται εἰς τὸν ναὸν.

³ Παραστήσαι. Τὰ πρωτότοκα τῶν Ἰουδαίων ἀφιερῶντο εἰς τὸν
Θεὸν εἰς ἀνάμνησιν τοῦ γεγονότος ὅτι ἐν Αἰγύπτῳ κατὰ τὴν δεκάτην πληγὴν
τοῦ Φαραῶ ἐσώθησαν τῶν Ἑβραίων τὰ πρωτότοκα.

⁴ Προσδεχόμενος παράκλησιν—προσδοκῶν περιμένων καὶ
αὐτὸς παρηγορίαν· ἦτοι νὰ στείλῃ ὁ Θεὸς τὸν Μεσσίαν, τὸν ὁποῖον διὰ τοῦ
Ἀβραάμ καὶ Ἰακώβ καὶ τῶν προφητῶν ὑπεσχέθη ὅτι ἔμελλε νὰ στείλῃ, ὅπως
λυτρώσῃ τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν.

⁵ Καὶ ἦν κεχρηματισμένος—καὶ εἶχεν ἀποκαλυφθῆ, εἶχε
δοθῇ ὑπόσχεσις εἰς αὐτόν.

⁶ Νῦν ἀπολύεις—τώρα ἀπόλυσε, ἦτοι τώρα ἄς ἀποθάνῃ· ὅτι ἀπο-

δοῦλόν σου, δέσποτα, κατὰ τὸ ῥῆμά σου, ἐν εἰρήνῃ· ὅτι εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ σωτήριόν σου ὃ ἡτοίμασας κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν λαῶν· φῶς εἰς ἀποκόλυψιν ἐθνῶν ¹, καὶ δόξαν λαοῦ σου Ἰσραὴλ. Καὶ ἦν Ἰωσήφ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ θαυμάζοντες ἐπὶ τοῖς λαλουμένοις περὶ αὐτοῦ· καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς Συμεῶν, καὶ εἶπε πρὸς Μαριάμ· τὴν μητέρα αὐτοῦ, Ἰδοὺ, οὗτος κεῖται εἰς πτώσιν καὶ ἀνάστασιν πολλῶν ἐν τῷ Ἰσραὴλ, καὶ εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον· (καὶ σοῦ δὲ αὐτῆς τὴν ψυχὴν διελεύσεται ῥομφαία·) ὅπως ἂν ἀποκαλυφθῶσιν ἐκ πολλῶν καρδιῶν διαλογισμοί.

Καὶ ἦν Ἄννα προφῆτις, θυγάτηρ Φανουὴλ, ἐκ φυλῆς Ἀσὴρ· αὐτὴ προβεβηκυῖα ἐν ἡμέραις πολλαῖς, ζήσασα ἔτη μετὰ ἀνδρός ἑπτὰ ἀπὸ τῆς παρθενίας αὐτῆς· καὶ αὕτη χήρα ὡς ἐτῶν ὀγδοηκοντατεσσάρων, ἣ οὐκ ἀφίστατο ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ, νηστεύσας καὶ δεήσας λατρεύουσα νύκτα καὶ ἡμέραν· καὶ αὕτη αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἐπιστάσα ἀνθωμολογεῖτο τῷ Κυρίῳ καὶ ἐλάλει περὶ αὐτοῦ πᾶσι τοῖς προσδεχομένοις λύτρωσιν ἐν Ἱερουσαλὴμ. Καὶ ὡς ἐτέλεσαν ἅπαντα ἅπαντα τὰ κρτὰ τὸν νόμον Κυρίου, ὑπέστρεψαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, εἰς τὴν πόλιν αὐτῶν Ναζαρέτ. Τὸ δὲ παιδίον ἡῤῥαξε, καὶ ἐκραταιοῦτο πνεύματι, πληρούμενον σοφίας· καὶ χάρις Θεοῦ ἦν ἐπ' αὐτό.

§ Β. Ἡ βάπτισις τοῦ Ἰησοῦ

(Ματθ, γ'. 15—17)

ἌΤότε ² παραγίνεται ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην πρὸς τὸν Ἰωάννην, τοῦ βαπτισθῆναι ὑπ' αὐτοῦ· ὁ δὲ Ἰωάννης διεκώλυεν ³ αὐτόν, λέγων, Ἐγὼ χρεῖαν ἔχω ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι, καὶ σὺ ἔρχῃ πρὸς με; Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτόν, Ἄφες ἄρτι· οὕτω γὰρ πρέπον ἐστὶν ἡμῖν

θάνω δὲ ἐν εἰρήνῃ, διότι εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸν Σωτῆρα, τὸν ὁποῖον ἔσται λαὸς πρὸς σωτηρίαν πάντων τῶν ἀνθρώπων.

¹ Φ Ὡς εἰς ἀ π ο κ ἄ λ υ ψ ι ν—δηλαδὴ ὁ Σωτὴρ εἶναι φῶς, τὸ ὁποῖον θὰ φωτίσῃ καὶ θὰ ἀποκόλυσῃ θείας ἀληθείας εἰς τὰ ἔθνη.

² Τότε—ἤτοι ὅτε ἐγένετο 30 περίωου ἐτῶν.

³ Διεκώλυε—ἡμπόδιζεν.

⁴ Ἀφες ἄρτι—ἄφες τώρα.

πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην¹. τότε ἀφήσιν αὐτόν. Καὶ βαπτισθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἀνέβη εὐθὺς ἀπὸ τοῦ ὕδατος· καὶ ἰδοὺ, ἀνεώχθησαν αὐτῷ οἱ οὐρανοί, καὶ εἶδε τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ καταβαῖνον ὡσεὶ περιστεράν, καὶ ἐρχόμενον ἐπ' αὐτόν· καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῶν οὐρανῶν λέγουσα, Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα².

§ 6. Ὁ θάνατος τοῦ Ἰωάννου.

(Ματθ. ιδ'. 1—12)

Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἤκουσεν Ἡρώδης ὁ τετράρχης τὴν ἀκοὴν Ἰησοῦ, καὶ εἶπε τοῖς παισὶν αὐτοῦ, Οὗτός ἐστιν Ἰωάννης ὁ βαπτιστής· αὐτὸς ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ διὰ τοῦτο αἱ δυνάμεις ἐνεργοῦσιν ἐν αὐτῷ. Ὁ γὰρ Ἡρώδης κρατήσας τὸν Ἰωάννην ἔδωκεν αὐτόν καὶ ἔθετο ἐν φυλακῇ, διὰ Ἡρωδιάδα τὴν γυναῖκα Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ἔλεγε γὰρ αὐτῷ ὁ Ἰωάννης, Οὐκ ἔξεστί σοι ἔχειν αὐτήν. Καὶ θέλων αὐτὸν ἀποκτεῖναι, ἐφοβήθη τὸν ὄχλον, ὅτι ὡς προφήτην αὐτὸν εἶχον, γενεσίῳν δὲ ἀγομένων τοῦ Ἡρώδου, ὠρχήσατο ἡ θυγάτηρ τῆς Ἡρωδιάδος ἐν τῷ μέσῳ καὶ ἤρεσε τῷ Ἡρώδῃ· ἔθεν μεθ' ὅρκου ὡμολόγησεν αὐτῇ δοῦναι ὃ ἐὰν αἰτήσῃται. Ἡ δέ, προβιβασθεῖσα ὑπὸ τῆς μητρὸς αὐτῆς, Δός μοι, φησὶν, ὧδε ἐπὶ πίνακι τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ. Καὶ ἐλυπήθη ὁ βασιλεὺς, διὰ δὲ τοὺς ὅρκους καὶ τοὺς συνανακειμένους ἐκέλευσε δοθῆναι· καὶ πέμψας ἀπεκεφάλισε τὸν Ἰωάννην ἐν τῇ φυλακῇ. καὶ ἠνέχθη ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ἐπὶ πίνακι, καὶ ἐδόθη τῷ κορασίῳ· καὶ ἤνεγκε τῇ μητρὶ αὐτῆς. καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἦραν τὸ σῶμα, καὶ ἔθαψαν αὐτό· καὶ ἐλθόντες ἀπήγγειλαν τῷ Ἰησοῦ.

§ 7. Οἱ πειρασμοὶ τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῇ ἐρήμῳ

(Ματθ. δ'. 1—12)

Τότε ὁ Ἰησοῦς ἀνῆχθη εἰς τὴν ἔρημον ὑπὸ τοῦ Πνεύματος, πειρασθῆναι ὑπὸ τοῦ διαβόλου. καὶ νηστεύσας ἡμέρας τεσσα-

¹ Πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην—να ἐκτελέσω πᾶσαν διαταγὴν τοῦ νόμου.

² Ἐν ᾧ ἡ εὐδόκησα—διὰ τοῦ ὁποίου ἠθέλησα ἢ ἀπεφάσισα νὰ γείνη ἡ σωτηρία τῶν ἀνθρώπων (Λουκ. γ'. 22).

ρόκοντα καὶ νύκτας τεσσαράκοντα, ὕστερον ἐπείνασε. καὶ προσελθὼν αὐτῷ ὁ πειράζων εἶπεν, Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, εἰπὲ ἵνα οἱ λίθοι οὗτοι ἄρτοι γένωνται. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπε, Γέγραπται, «Οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐπὶ παντὶ ῥήματι ἐκπορευομένῳ διὰ στόματος Θεοῦ». Τότε παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ διάβολος εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν, καὶ ἵστησιν αὐτὸν ἐπὶ τὸ πτερύγιον τοῦ ἱεροῦ, καὶ λέγει αὐτῷ, Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, βάλε σεαυτὸν κάτω· γέγραπται γάρ, «Ὅτι τοῖς ἀγγελοῖς αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ, καὶ ἐπὶ χειρῶν ἀρουσί σε, μήποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σου». Ἐφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Πάλιν γέγραπτε, «Οὐκ ἐκπειράσεις Κύριον τὸν Θεόν σου». Πάλιν παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ διάβολος εἰς ὄρος ὑψηλὸν λίαν, καὶ δείκνυσιν αὐτῷ πάσας τὰς βασιλείας τοῦ κόσμου καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν, καὶ λέγει αὐτῷ, Ταῦτα πάντα σοι δώσω, ἐὰν πεσὼν προσκυνήσῃς μοι. Τότε λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ἰπαγε, Σατανᾶ· γέγραπται γάρ, «Κύριον τὸν Θεόν σου προσκυνήσεις, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις». Τότε ἀφίησιν αὐτὸν ὁ διάβολος· καὶ ἰδοὺ, ἄγγελοι προσήλθον καὶ διηκόνουν αὐτῷ. Ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς ὅτι Ἰωάννης παρεδόθη, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν.

§ 8. Ἡ ἐκ τοῦ ναοῦ ἐκδίωξις τῶν πωλούντων καὶ ἀγοραζόντων.

(Ἰωάννου β' 12 — 25)

Μετὰ τοῦτο κατέβη εἰς Καπερναοὺμ, αὐτὸς καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ ἡ μαθηταὶ αὐτοῦ· καὶ ἐκεῖ ἔμειναν οὐ πολλὰς ἡμέρας. Καὶ ἔγγυς ¹ ἦν τὸ πάσχα τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀνέβη ² εἰς Ἱερουσόλυμα ὁ Ἰησοῦς. καὶ εὗρεν ἐν τῷ ἱερῷ τοὺς πωλοῦντας βόας καὶ πρόβατα καὶ περιστεράς, καὶ τοὺς κερματιστάς ³ καθημένους. καὶ ποιήσας φραγέλλιον ⁴ ἐκ σχοινίων, πάντας ἐξέβαλεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ, τό τε πρόβατα καὶ

¹ Ἐγγύς ἦν—ἤτο πλησίον—ἐπλησίαζεν.

² Ἀνέβη—εἶδε ἀνωτέρω § 3.

³ Κερματιστάι—εἶνε οἱ αὐτοὶ οὓς κατωτέρω λέγει κολλυβιστάς—ἀργυραμοιβούς.

⁴ Φραγέλλιον—μάστιγα.

τοὺς βόας. καὶ τῶν κολλυβιστῶν ἐξέχεε τὸ κέρμα, καὶ τὰς τραπέζας ἀνέστρεψε· καὶ τοῖς τὰς περιστεράς πωλοῦσιν εἶπεν, Ἄρατε ταῦτα ἐντεῦθεν· μὴ ποιεῖτε τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου οἶκον ἐμπορίου. ἐμνήσθησαν δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ὅτι γεγραμμένον ἐστίν, Ὁ ζῆλος τοῦ οἴκου σου κατέφαγέ με¹. Ἀπεκρίθησαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ εἶπον αὐτῷ, Τί σημεῖον² δεικνύεις ἡμῖν, ὅτι ταῦτα ποιεῖς; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Λύσατε³ τὸν ναὸν τοῦτον, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν· εἶπον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι, Τεσσαράκοντα καὶ ἑξέτεςιν ὡκοδομήθη ὁ ναὸς οὗτος, καὶ σὺ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερεῖς αὐτόν; ἐκεῖνος δὲ ἔλεγε περὶ τοῦ ναοῦ τοῦ σώματος αὐτοῦ· ὅτε οὖν ἠγέρθη ἐκ νεκρῶν, ἐμνήσθησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὅτι τοῦτο ἔλεγεν αὐτοῖς· καὶ ἐπίστευσαν τῇ γραφῇ⁴, καὶ τῷ λόγῳ ᾧ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς. Ὡς δὲ ἦν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν τῷ πάσχῃ, ἐν τῇ ἑορτῇ, πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, θεωροῦντες αὐτοῦ τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει.

§ 9. Ἡ παραβολὴ τοῦ σπορέως.

(Λουκ. η'. 5—15)

Ἐξῆλθεν ὁ σπείρων⁵ τοῦ σπείραι τὸν σπόρον αὐτοῦ· καὶ ἐν τῷ σπείρειν αὐτόν, ὃ μὲν ἔπεσε⁶ παρὰ τὴν ὁδόν, καὶ κατεπατήθη, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατέφαγεν αὐτό. καὶ ἕτερον ἔπεσεν ἐπὶ τὴν πέτραν⁷ καὶ φυὲν ἐξηράνθη, διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἰκμάδα⁸. καὶ ἕτερον ἔπεσεν ἐν μέσῳ τῶν ἀκανθῶν, καὶ συμ-

1 Ὁ ζῆλος τοῦ οἴκου σου κατέφαγέ με—τὸ τοιοῦτον εἶπεν ὁ Δαβὶδ· σημαίνει δὲ ὅτι ἡ ἀγάπη μου πρὸς τὸν ναόν σου με κατέφαγε ἥτοι ὑπῆρξε πολὺ μεγάλη· ἀνάλογον ἔχουσιν ἐχόμεν ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς γλώσσῃ «με ἔφαγεν ὁ καὶμός». κλπ.

2 Τί σημεῖον κτλ.—ποῖαν ἐξουσίαν ἔχεις, ἢ τίνος ἐξουσίας σημεῖα δύνασαι νὰ μᾶς δείξης διὰ νὰ κάμῃς ταῦτα;

3 Λύσατε—κατεδαφίσατε τὸν ναόν τοῦτον καὶ δύναμαι νὰ τὸν ἀνοικοδομήσω εἰς τρεῖς ἡμέρας.

4 Ἐπίστευσαν τῇ γραφῇ—ἐπίστευσαν ὡς ἀληθῆ ὅσα ἐν τῇ ἀγίᾳ γραφῇ ἴσαν περὶ αὐτοῦ γεγραμμένα.

5 Ὁ σπείρων—ὁ γεωργός.

6 Ὁ μὲν ἔπεσε—μέρος μὲν ἔπεσε.

7 Πρὸς τὴν πέτραν—εἰς πετρώδες μέρος.

8 Ἰκμάδα—ὕγρασιαν.

φρεῖσαι αἱ ἀκανθαὶ ἀπέπνιξαν αὐτό. καὶ ἕτερον ἔπεσεν ἐπὶ τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν, καὶ φυνέ ἐποίησε καρπὸν ἑκατονταπλασίονα. ταῦτα λέγων ἐξώνει, Ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω. Ἐπηρώτων δὲ αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, λέγοντες, Τίς εἴη ἡ παραβολὴ αὕτη; ὁ δὲ εἶπεν, Ὑμῖν δεδοται² γινῶναι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ· τοῖς δὲ λοιποῖς ἐν παραβολαῖς, ἵνα βλέποντες μὴ βλέπωσι, καὶ ἀκούοντες μὴ συνιῶσιν. Ἔστι δὲ αὕτη ἡ παραβολὴ· ὁ σπόρος ἐστὶν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ· οἱ δὲ παρὰ τὴν ὁδὸν εἰσιν οἱ ἀκούοντες, εἴτα ἔρχεται ὁ διάβολος καὶ αἶρει τὸν λόγον ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτῶν, ἵνα μὴ πιστεύσαντες σωθῶσιν. οἱ δὲ ἐπὶ πέτρας, οἱ ὅταν ἀκούσωσι, μετὰ χαρᾶς δέχονται τὸν λόγον, καὶ οὗτοι ῥίζαν οὐκ ἔχουσιν, οἱ πρὸς καιρὸν πιστεύουσι, καὶ ἐν καιρῷ πειρασμοῦ ἀφίστανται. τὸ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας πεσόν, οὗτοί εἰσιν οἱ ἀκούσαντες, καὶ ὑπὸ μεριμνῶν καὶ πλούτου καὶ ἡδονῶν τοῦ βίου πορευόμενοι συμπνίγονται, καὶ οὐ τελεσφοροῦσι. τὸ δὲ ἐν τῇ καλῇ γῇ, οὗτοί εἰσιν οἵτινες ἐν καρδίᾳ καλῇ καὶ ἀγαθῇ ἀκούσαντες τὸν λόγον κατέχουσι, καὶ καρποφοροῦσιν ἐν ὑπομονῇ.

§ 10. Τὸ μέγα δεῖπνον.

(Λουκ. ιδ'. 16—24)

✠ Ἀνθρωπὸς τις ἐποίησε δεῖπνον μέγα, καὶ ἐκόλεσε πολλούς· καὶ ἀπέστειλε τὸν δούλον αὐτοῦ τῇ ὥρᾳ τοῦ δείπνου εἰπεῖν τοῖς κεκλημένοις, Ἐρχεσθε, ὅτι ἤδη ἑτοιμὰ ἐστὶ πάντα. Καὶ ἤρξαντο ἀπὸ μιᾶς παραιτεῖσθαι πάντες. ὁ πρῶτος εἶπεν αὐτῷ, Ἄγρὸν ἡγόρασα, καὶ ἔχω ἀνάγκην ἐξελθεῖν καὶ ἰδεῖν αὐτόν· ἐρωτῶ σε, ἔχε με παρητημένον, καὶ ἕτερος εἶπε, Ζεύγη βοῶν ἡγόρασα πέντε, καὶ πορεύομαι δοκιμᾶσαι αὐτά· ἐρωτῶ σε, ἔχε με παρητημένον. καὶ ἕτερος εἶπε, Γυναῖκα ἔγημα, καὶ διὰ τοῦτο οὐ δύναμαι ἐλθεῖν. καὶ παραγενόμενος ὁ δούλος ἐκεῖνος ἀπήγγειλε τῷ κυρίῳ αὐτοῦ ταῦτα. Τότε ὀργισθεὶς ὁ οἰκοδεσπότης εἶπε τῷ

1 Τίς εἴη—τί ἐνόε· διὰ τῆς παραβολῆς ταύτης.

2 Ὑμῖν δὲ δοταί—εἰς ὑμᾶς ἐδόθη τὸ χάρισμα νὰ ἐννοήσητε τὴν διδασκαλίαν μου, ὅχι ὅμως καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους, οἵτινες δὲν πιστεύουσιν εἰς ἐμὲ, καὶ οἱ ὅποιοι διὰ τὴν ἀπιστίαν των δὲν ἐννοοῦσι τίποτε καίτοι βλέπουσι καὶ ἀκούουσι τὴν διδασκαλίαν μου.

δούλω αὐτοῦ, "Εξελθε ταχέως εἰς τὰς πλατείας καὶ ῥύμας τῆς πόλεως, καὶ τοὺς πτωχοὺς καὶ ἀναπήρους καὶ χωλοὺς καὶ τυφλοὺς εἰσάγαγε ὧδε. καὶ εἶπεν ὁ δούλος, Κύριε, γέγονεν ὡς ἐπέταξας, καὶ ἔτι τόπος ἐστί. Καὶ εἶπεν ὁ κύριος πρὸς τὸν δούλον, "Εξελθε εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ φραγμούς, καὶ ἀνόγκασον εἰσελθεῖν, ἵνα γεμισθῇ ὁ οἶκός μου. λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι οὐδεὶς τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων τῶν κεκλημένων γεύσεται μου τοῦ δείπνου.

§ 11. Ὁ ἄφρων πλούσιος

(Λουκ. ιβ'. 46—21. καὶ Ματθ. στ'. 19—34)

Ἄνθρώπου τινὸς πλουσίου εὐφρόρησεν ἡ χώρα· καὶ διελογίζετο ἐν ἑαυτῷ, λέγων, Τί ποιήσω, ὅτι οὐκ ἔχω ποῦ συνάξω τοὺς καρπούς μου; καὶ εἶπε, Τοῦτο ποιήσω· καθελῶ¹ μου τὰς ἀποθήκας, καὶ μερίζοντας οἰκοδομήσω, καὶ συναῶμαι ἐκεῖ πάντα τὰ γεννήματά μου καὶ τὰ ἀγαθὰ μου, καὶ ἔρω² τῇ ψυχῇ μου, Ψυχῇ, ἔχεις πολλὰ ἀγαθὰ κείμενα εἰς ἔτη πολλὰ³. ἀναπαύου, φάγε, πίε, εὐφραίνου. εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Θεός, "Ἀφρων, ταύτῃ τῇ νυκτὶ τὴν ψυχὴν σου ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ· ἃ δὲ ἡτοίμασας, τί νὺν ἔσται; οὕτως ὁ θησαυρίζων ἑαυτῷ, καὶ μὴ εἰς Θεὸν πλουτῶν.

Μὴ θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπου σὴς καὶ βρῶσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται διορύσσουσι καὶ κλέπτουσι· θησαυρίζετε δὲ ὑμῖν θησαυροὺς ἐν οὐρανῷ, ὅπου οὔτε σὴς οὔτε βρῶσις ἀφανίζει καὶ ὅπου κλέπται οὐ διορύσσουσιν οὐδὲ κλέπτουσιν· ὅπου γὰρ ἐστὶν ὁ θησαυρὸς ὑμῶν, ἐκεῖ ἔσται καὶ ἡ καρδιά ὑμῶν. Ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός· ἐὰν οὖν ὁ ὀφθαλμός σου ἀπλοῦς ᾖ, ὅλον τὸ σῶμά σου φωτεινὸν ἔσται· ἐὰν δὲ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρὸς ᾖ, ὅλον τὸ σῶμά σου σκοτεινὸν ἔσται. εἰ οὖν τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστί, τὸ σκότος πόσον; Οὐδεὶς δύναται δυοὶ κυρίαῖς δουλεῦειν· ἢ γὰρ τὸν

1 Κ α θ ε λ ὦ — θὰ καταρρίψω τὰς ἀποθήκας μου, καὶ θὰ οἰκοδομήσω μεγαλύτερας.

2 Ἐ ρ ὦ — θὰ εἶπω εἰς τὴν ψυχὴν μου.

3 Κ ε ἰ μ ε ν α ε ἰ ς ἔ τ η π ο λ λ ᾶ — δυνάμενα νὰ ἀρκέσουν διὰ πολλὰ ἔτη.

4 Τ ἰ ν ἰ ἔ ς τ α ἰ — αὐτὰ τὰ ὅποια ἡτοίμασας εἰς ποῖον θὰ μείνωσιν;

4 Ε ἰ ς Θ ε ὦ ν π λ ο υ τ ὦ ν — νὰ γίνηται τις πλούσιος θησαυρίζων τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ.

ένα μισήσει, καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει, ἢ ἐνὸς ἀνθέξεται, καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει. οὐ δύνασθε Θεῷ δουλεῖν καὶ Μαμμωνᾷ. διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, Μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν, τί φάγητε καὶ τί πίνητε· μηδὲ τῷ σώματι ὑμῶν, τί ἐνδύσῃσθε. οὐχὶ ἡ ψυχὴ πλείον ἐστι τῆς τροφῆς, καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος; ἐμβλέψατε εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι οὐ σπεύρουσιν, οὐδὲ θερίζουσιν, οὐδὲ συνάγουσιν εἰς ἀποθήκας, καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τρέφει αὐτά· οὐχ ὑμεῖς μᾶλλον διαφέρετε αὐτῶν; τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν θύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν ἑνα; καὶ περὶ ἐνδύματος τί μεριμνᾶτε; καταμάθετε τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ πῶς αὐξάνει· οὐ κοπιᾷ, οὐδὲ νήθει· λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι οὐδὲ Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβόλετο ὥς ἐν τούτων. εἰ δὲ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ, σήμερον ὄντα, καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον, ὁ Θεὸς οὕτως ἀμφιένυσιν, οὐ πολλῷ μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι; μὴ οὖν μεριμνήσητε, λέγοντες, Τί φάγωμεν, ἢ τί πίωμεν, ἢ τί περιβαλώμεθα; πάντα γὰρ ταῦτα τὰ ἔθνη ἐπιζητεῖ· εἶδε γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος ὅτι χρήζετε τούτων ἀπάντων· ζητεῖτε δὲ πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν· μὴ οὖν μεριμνήσητε εἰς τὴν αὔριον· ἡ γὰρ αὔριον μεριμνήσει τὰ ἑαυτῆς, ἀρκετὸν τῇ ἡμέρᾳ ἢ κακία αὐτῆς·

§ 12. Παραβολὴ τῶν ταλάντων.

(Ματθ. κε' 14—50)

Ἄνθρωπος ἀποδημῶν¹ ἐκάλεισε τοὺς ἰδίους δούλους, καὶ παρέδωκεν αὐτοῖς τὰ ὑπόρχοντα² αὐτοῦ· καὶ ὃ μὲν ἔδωκε πέντε τάλαντα, ὃ δὲ δύο, ὃ δὲ ἓν, ἐκάστῳ κατὰ τὴν ἰδίαν δύναμιν· καὶ ἀπεδήμησεν εὐθέως. πορευθεὶς δὲ ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν, εἰργάσατο ἐν αὐτοῖς, καὶ ἐποίησεν ἄλλα πέντε τάλαντα³. ὡσαύτως καὶ ὁ τὰ δύο, ἐκέρδησε καὶ αὐτὸς ἄλλα δύο. ὁ δὲ τὸ

¹ Ἀποδημῶν — μέλλων νὰ ἀποδημήσῃ, νὰ ταξειδεύσῃ.

² Ὑπόρχοντα = περιουσία.

³ Τάλαντα — ἕκαστον τάλαντον ἦτο ἰσοδύναμον πρὸς δώδεκα χιλιάδας δραχμάς.

ἐν λαβῶν, ἀπελθὼν ὠρυξεν¹ ἐν τῇ γῇ, καὶ ἀπέκρυψε τὸ ἀργύριον τοῦ κυρίου αὐτοῦ. Μετὰ δὲ χρόνον πολὺν, ἔρχεται ὁ κύριος τῶν δούλων ἐκείνων, καὶ συναίρει² μετ' αὐτῶν λόγον. καὶ προσελθὼν ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν, προσήνεγκεν ἄλλα πέντε τάλαντα, λέγων, Κύριε, πέντε τάλαντά μοι παρέδωκας· ἴδε, ἄλλα πέντε τάλαντα ἐκέρδησα ἐπ' αὐτοῖς. ἔφη δὲ αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ, Εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ, ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου. Προσελθὼν δὲ καὶ ὁ τὰ δύο τάλαντα λαβὼν εἶπε, Κύριε, δύο τάλαντά μοι παρέδωκας· ἴδε, ἄλλα δύο τάλαντα ἐκέρδησα ἐπ' αὐτοῖς. ἔφη αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ, Εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ, ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου. Προσελθὼν δὲ καὶ ὁ τὸ ἐν τάλαντον εἰληφώς³ εἶπε, Κύριε, ἔγνων σε ὅτι σκληρὸς εἶ ἄνθρωπος, θερίζων ὅπου οὐκ ἔσπειρας, καὶ συνάγων ὅθεν οὐ διεσκόρπισας· καὶ φοβηθεὶς, ἀπελθὼν ἔκρυψα τὸ τάλαντόν σου ἐν τῇ γῇ· ἴδε, ἔχεις τὸ σόν. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ κύριος αὐτοῦ εἶπεν αὐτῷ, Πονηρὲ δοῦλε καὶ ὀκνηρὲ, ᾗδεις ὅτι θερίζω ὅπου οὐκ ἔσπερα καὶ συνάγω ὅθεν οὐ διεσκόρπισα· ἔδει οὖν σε βαλεῖν τὸ ἀργύριόν μου τοῖς τραπεζítais· καὶ ἔλθων ἐγὼ ἐκομισάμην ἂν τὸ ἐμὸν σὺν τόκῳ. ἄρατε οὖν ἀπ' αὐτοῦ τὸ τάλαντον, καὶ δότε τῷ ἔχοντι τὰ δέκα τάλαντα. Τῷ γὰρ ἔχοντι παντὶ δοθήσεται, καὶ περισσευθήσεται· ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ ἔχοντος, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. Καὶ τὸν ἀχρεῖον δοῦλον ἐκβάλλετε εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον. ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

§ 13. Παραβολὴ τῶν δέκα Παρθένων.

(Ματθ. κε' 1—13)

Τότε ὁμοιωθήσεται ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν δέκα παρθένοις,

1 ὠρυξεν — ἔσκαψεν εἰς τὴν γῇν.

2 Συναίρει λόγον — θεωρεῖ λογαριασμόν.

3 Εἰληφώς — ὁ λαβὼν τὸ ἐν τάλαντον.

Κατὰ τὴν παραβολὴν ταύτην τὰ τάλαντα παριστῶσι τὰ διάφορα χαρίσματα μὲ τὰ ὅποια ὁ Θεὸς προικίζει τοὺς ἀνθρώπους. Τὰ χαρίσματα δὲ ταῦτα πρέπει ἕκαστος νὰ καλλιεργῇ πρὸς ὠφέλειαν καὶ τῶν ἄλλων. Ἡ ἔννοια τῶν τελευταίων στίχων εἶνε ὅτι ὁ Θεὸς εἰς ἐκείνους οἱ ὅποιοι χρησιμοποιοῦν πρὸς ὠφέλειαν καὶ τῶν ἄλλων τὰ χαρίσματά των, ὁ Θεὸς χαρίζει καὶ ἄλλα, ἐνῶ ἀπὸ τοὺς ὀκνηροὺς καὶ ἀνωφελεῖς, ἀφαιρεῖ καὶ ὃ, τι ἐξ ἀρχῆς ἐδόθη εἰς αὐτούς.

αἵτινες λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας¹ αὐτῶν ἐξῆλθον εἰς ἀπάντησιν τοῦ νυμφίου· πέντε δὲ ἦσαν ἐξ αὐτῶν φρόνιμοι, καὶ πέντε μωραί. αἵτινες μωραί, λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας ἑαυτῶν, οὐκ ἔλαβον μεθ' ἑαυτῶν ἔλαιον· αἱ δὲ φρόνιμοι ἔλαβον ἔλαιον ἐν τοῖς ἀγγεῖοις αὐτῶν μετὰ τῶν λαμπάδων αὐτῶν· χρονίζοντος² δὲ τοῦ νυμφίου, ἐνύσταζαν πᾶσαι καὶ ἐκάθευδον³. μέσης δὲ νυκτὸς κραυγὴ γέγονεν, Ἰδοὺ, ὁ νυμφίος ἔρχεται· ἐξέρχεσθε εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ, τότε ἠγέρθησαν πᾶσαι αἱ παρθένοι ἐκεῖναι, καὶ ἐκόσμησαν⁴ τὰς λαμπάδας αὐτῶν. αἱ δὲ μωραὶ ταῖς φρονίμοις εἶπον, Δότε ἡμῖν ἐκ τοῦ ἐλαίου ὑμῶν, ὅτι αἱ λαμπάδες ἡμῶν σβέννυνται· ἀπεκρίθησαν δὲ αἱ φρόνιμοι, λέγουσαι, Μήποτε οὐκ ἀρκέσῃ⁵ ἡμῖν καὶ ὑμῖν· πορευέσθε δὲ μᾶλλον πρὸς τοὺς πωλοῦντας, καὶ ἀγοράσατε ἑαυταῖς. ἀπερχομένων δὲ αὐτῶν ἀγοράσαι, ἦλθεν ὁ νυμφίος· καὶ αἱ ἑτοιμοὶ εἰσῆλθον μετ' αὐτοῦ εἰς τοὺς γάμους, καὶ ἐκλείσθη ἡ θύρα. ὕστερον δὲ ἔρχονται καὶ αἱ λοιπαὶ παρθένοι, λέγουσαι, Κύριε, κύριε, ἀνοιξον ἡμῖν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς. Γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἶδατε τὴν ἡμέραν οὐδὲ τὴν ὥραν, ἐν ᾗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται.

§ 14. Παραβολὴ τῆς μελλούσης κρίσεως.

(Ματθ. κε'. 51—46)

Ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ ἄγιοι ἄγγελοι μετ' αὐτοῦ, τότε καθίσει ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, καὶ συναχθήσεται ἔμπροσθεν αὐτοῦ πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἀποριεῖ αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων, ὥσπερ ὁ ποιμὴν ἀφορίζει τὰ πρόβατα ἀπὸ τῶν ἐρίφων, καὶ στήσει τὰ μὲν πρόβατα ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, τὰ δὲ ἐρίφια ἐξ εὐωνύμων.

Τότε ἐρεῖ ὁ βασιλεὺς τοῖς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, Δεῦτε, οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρὸς μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην

1 Λαμπάδας — λύχνους.

2 Χρονίζοντος — ἐπειδὴ δὲ ὁ νυμφίος ἐβράδυνε. Κατὰ τὰ ἔθιμα τῶν Ἰουδαίων ὁ νυμφίος συνοδευόμενος ὑπὸ νεανιῶν μετέβαινε τὴν νύκτα εἰς τὴν οἰκίαν τῆς νύμφης, ἥτις περιέμενε συνοδευομένη ὑπὸ νεανίδων.

3 Ἐκάθευδον — ἐκοιμῶντο.

4 Ἐκόσμησαν — διώρθωσαν, ἀνάψασαι τοὺς λύχνους αὐτῶν.

5 Μήποτε οὐκ ἀρκέσῃ — δὲν σὰς δίδομεν μήπως δὲν ἀρκέσῃ καὶ δι' ἡμᾶς.

ὕμῃν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. ἐπεινάσα γάρ, καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν· ἐδίψησα, καὶ ἐποτίσατέ με· ξένος ἤμην, καὶ συνηγάγετέ με· γυμνός, καὶ περιεβάλετέ με· ἡσθένησα, καὶ ἐπεσκέψασθέ με· ἐν φυλακῇ ἤμην, καὶ ἤλθετε πρὸς με. Τότε ἀποκριθήσονται αὐτῷ οἱ δίκαιοι, λέγοντες, Κύριε, πότε σε εἶδομεν πεινῶντα, καὶ ἐθρέψαμεν; ἢ διψῶντα, καὶ ἐποτίσαμεν; πότε δέ σε εἶδομεν ξένον, καὶ συνηγάγομεν; ἢ γυμνόν, καὶ περιεβάλομεν; πότε δέ σε εἶδομεν ξένον, καὶ συνηγάγομεν; ἢ γυμνόν, καὶ περιεβάλομεν; πότε δέ σε εἶδομεν ἀσθενῆ, ἢ ἐν φυλακῇ, καὶ ἤλθομεν πρὸς σε; Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ βασιλεὺς ἐρεῖ αὐτοῖς, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον ἐποιήσατο ἐνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε.

Τότε ἐρεῖ καὶ τοῖς ἐξ εὐανύμων, Πορεύεθε ἀπ' ἐμοῦ, οἱ κατατηραμένοι, εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον, τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. ἐπεινάσα γάρ, καὶ οὐκ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν· ἐδίψησα, καὶ οὐκ ἐποτίσατέ με. ξένος ἤμην, καὶ οὐ συνηγάγετέ με· γυμνός, καὶ οὐ περιεβάλετέ με· ἀσθενής, καὶ ἐν τῇ φυλακῇ, καὶ οὐκ ἐπεσκέψασθέ με. Τότε ἀποκριθήσονται αὐτῷ καὶ αὐτοὶ, λέγοντες, Κύριε, πότε σε εἶδομεν πεινῶντα, ἢ διψῶντα, ἢ ξένον, ἢ γυμνόν, ἢ ἀσθενῆ, ἢ ἐν φυλακῇ, καὶ οὐ διηκονήσαμεν σοι; Τότε ἀποκριθήσεται αὐτοῖς, λέγων, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον οὐκ ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἐλαχίστων, οὐδὲ ἐμοὶ ἐποιήσατε. Καὶ ἀπελεύσονται οὗτοι εἰς κόλασιν αἰώνιον· οἱ δὲ δίκαιοι εἰς ζωὴν αἰώνιον.

§ 13. Ὁ ἀβροδαίτιος πλούσιος καὶ ὁ πτωχὸς

Λάζαρος.

(Λουκ. ιστ'. 49—54)

Ἐνθρῳπὸς τις ἦν πλούσιος, καὶ ἐνεδιδύσκετο¹ πορφύραν καὶ βύσσον, εὐφραϊνόμενος καθ' ἡμέραν λαμπρῶς. πτωχὸς δέ τις ἦν ὀνόματι Λάζαρος, ὃς ἐβέβλητο² πρὸς τὸν πυλῶνα αὐτοῦ ἡλωμένος³ καὶ ἐπιθυμῶν χορτασθῆναι ἀπὸ τῶν ψιγίων τῶν πι-

¹ Ἐνε δι δ ύ σ κ ε τ ο — ἐνεδύετο πορφύραν· ἡ πορφύρα ἦτο ἐρυθρὴν πολυτελὲς ἔνδυμα, βύσσον δὲ ἦτο λινοῦν ὕφασμα ἐπ' ἱσθῆς πολυτελές.

² Ἐ β έ β λ η τ ο — ἐκάθητο πλησίον τῆς πύλης αὐτοῦ.

³ Ἡ λ ω μ έ ν ο ς — πλήρης ἐλκῶν—πληγῶν.

πτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τοῦ πλουσίου. ἀλλὰ καὶ οἱ κύνες ἐρχόμενοι ἀπέλειπον τὰ ἔλκη αὐτοῦ. ἐγένετο δὲ ἀποθανεῖν τὸν πτωχόν, καὶ ἀπενεχθῆναι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀγγέλων εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ἀβραάμ.¹ ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ πλούσιος καὶ ἐτάφη. καὶ ἐν τῷ ᾄδῃ ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, ὑπάρχων ἐν βασάνοις, ὅρᾳ τὸν Ἀβραάμ ἀπὸ μακρόθεν, καὶ Λάζαρον ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ. καὶ αὐτὸς φωνήσας εἶπε, Πάτερ Ἀβραάμ, ἐλέησόν με, καὶ πέμψον Λάζαρον, ἵνα βάψῃ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου αὐτοῦ ὕδατος, καὶ καταψύξῃ τὴν γλῶσσαν μου· ὅτι ὀδυνῶμαι² ἐν τῇ φλογὶ ταύτῃ· εἶπε δὲ Ἀβραάμ, Τέκνον, μνήσθητι ὅτι ἀπέλαβες σὺ τὰ ἀγαθὰ σου ἐν τῇ ζωῇ σου, καὶ Λάζαρος ὁμοίως τὰ κακά. νῦν δὲ ὅδε παρακαλεῖται³, σὺ δὲ ὀδυνᾷσαι. καὶ ἐπὶ πᾶσι τούτοις, μεταξὺ ἡμῶν καὶ ὑμῶν χάσμα μέγα ἐστήρικται, ὅπως οἱ θέλοντες διαβῆναι ἐντεῦθεν πρὸς ὑμᾶς μὴ δύνωνται, μηδὲ οἱ ἐκείθεν πρὸς ἡμᾶς διαπερῶσιν. Εἶπε δὲ, Ἐρωτῶ⁴ οὖν σε, πάτερ, ἵνα πέμψῃς αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς μου, ἔχω γὰρ πέντε ἀδελφούς· ὅπως διαμαρτύρηται αὐτοῖς, ἵνα μὴ καὶ αὐτοὶ ἔλθωσιν εἰς τὸν τόπον τοῦτον τῆς βασάνου. λέγει αὐτῷ Ἀβραάμ, Ἐχουσι Μωσέα καὶ τοὺς προφῆτας· ἀκουσάτωσαν αὐτῶν. ὁ δὲ εἶπεν, Οὐχί, πάτερ Ἀβραάμ· ἀλλ' ἐάν τις ἀπὸ νεκρῶν πορευθῇ πρὸς αὐτοὺς μετανοήσουσιν. εἶπε δὲ αὐτῷ, Εἰ Μωσέως καὶ τῶν προφητῶν οὐκ ἀκούουσιν, οὐδὲ ἐάν τις ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ πεισθῇσονται·

§ 16 Ὁ ἄσωτος υἱός.

(Λουκ. ιε' 11—52)

Ἀνθρωπὸς τις εἶχε δύο υἱούς· καὶ εἶπεν ὁ νεώτερος αὐτῶν τῷ πατρὶ, Πάτερ, δός μοι τὸ ἐπιβάλλον⁵ μέρος τῆς οὐσίας. καὶ διεῖλεν⁶ αὐτοῖς τὸν βίον. καὶ μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας συναγα-

1 Ἀπενεχθῆναι εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ἀβραάμ — ἦτοι ἀπέθανεν ὁ Λάζαρος οἱ δὲ ἄγγελοι ἔφεραν τὴν ψυχὴν του ἐκεῖ ὅπου εὐρίσκονται αἱ ψυχαὶ τῶν δικαίων.

2 Καταψύξῃ — καταψυχράνῃ, ἦτοι νὰ δροσίσῃ.

3 Ὀδυνῶμαι — ὑποφέρω ὀδύνας — βασανίζομαι.

4 Παρακαλεῖται — παρηγορεῖται.

5 Ἐρωτῶ — παρακαλῶ.

6 Τὸ ἐπιβάλλον — τὸ ἀνῆχόν μοι μερίδιον.

7 Διεῖλε — διεμοίρασεν εἰς αὐτοὺς τὴν περιουσίαν.

γὼν ἅπαντα ὁ νεώτερος υἱὸς ἀπεδήμησεν εἰς χώραν μακράν, καὶ ἐκεῖ διεσχόρπισε τὴν οὐσίαν αὐτοῦ, ζῶν ἀσώτως. δαπανήσαντος δὲ αὐτοῦ πάντα ἐγένετο λιμὸς¹ ἰσχυρὸς κατὰ τὴν χώραν ἐκείνην, καὶ αὐτὸς ἤρξατο ὑστερεῖσθαι. καὶ πορευθεὶς ἐκολλήθη² ἐνὶ τῶν πολιτῶν τῆς χώρας ἐκείνης· καὶ ἔπεμψεν αὐτὸν εἰς τοὺς ἀγροὺς αὐτοῦ βόσκειν χοίρους. καὶ ἐπεθύμει γεμίσαι τὴν κοιλίαν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν κερατίων ὧν ἤσθιον οἱ χοῖροι· καὶ οὐδεὶς ἐδίδου³ αὐτῷ. Εἰς ἑαυτὸν⁴ δὲ ἐλθὼν εἶπε, Πόσοι μίσθιοι τοῦ πατρός μου περισσεύουσιν ἄρτων, ἐγὼ δὲ λιμῷ ἀπόλλυμαι· ἀναστὰς πορεύσομαι πρὸς τὸν πατέρα μου, καὶ ἐρῶ αὐτῷ, Πάτερ, ἡμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου· καὶ οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱὸς σου· ποίησόν με ὡς ἓνα τῶν μισθίων σου. καὶ ἀναστὰς ἦλθε πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ. Ἔτι δὲ αὐτοῦ μακράν ἀπέχοντος, εἶδεν αὐτὸν ὁ πατήρ αὐτοῦ, καὶ εὐσπλαγχνίσθη, καὶ δραμὼν ἐπέπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ υἱός, Πάτερ, ἡμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου, καὶ οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱὸς σου. εἶπε δὲ ὁ πατήρ πρὸς τοὺς δούλους αὐτοῦ, Ἐξενέγκατε⁵ τὴν στολὴν τὴν πρώτην, καὶ ἐνδύσατε αὐτόν, καὶ δότε δακτύλιον εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ ὑποδήματα εἰς τοὺς πόδας· καὶ ἐνέγκαντες τὸν μόσχον τὸν σιτευτὸν θύσατε, καὶ φαγόντες εὐφρανθῶμεν· ὅτι οὗτος ὁ υἱὸς μου νεκρὸς ἦν, καὶ ἀνέζησε· καὶ ἀπολωλὼς ἦν, καὶ εὐρέθη. καὶ ἤρξαντο εὐφραίνεσθαι.

§ 17. Τὰ ἄγια πάθη.

Κατὰ τὸν Εὐαγγελιστὴν Ματθαῖον

(*Ματθ. κατ' 1—κατ' 20*)

Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεισεν ὁ Ἰησοῦς πάντας τοὺς λόγους τούτους, εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, Οἴδατε ὅτι μετὰ δύο ἡμέρας τὸ πάσχα γίνεται, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται· εἰς τὸ

1 Λιμὸς — ἑλλειψὶς τροφίμων — πείνα.

2 Ἐκολλήθη — προσελήφθη εἰς τὴν ὑπηρεσίαν ἐνὸς πλουσίου ἥτοι ἔγεινεν ὑπηρέτης.

3 Καὶ οὐδὲ τις ἐδίδου αὐτῷ = χορτασμόν, ἥτοι δὲν ἡδύνατο νὰ χορτάσῃ.

4 Εἰς ἑαυτὸν δὲ ἐλθὼν — συναισθανθεὶς.

5 Ἐξενέγκατε — φέρετε τὴν προτέραν του στολὴν καὶ ἐνδύσατέ τον.

σταυρωθῆναι. Τότε συνήχθησαν οἱ ἀρχιερεῖς¹ καὶ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως, τοῦ λεγομένου Καϊάφα, καὶ συνεβουλεύσαντο ἵνα τὸν Ἰησοῦν κρατήσωσι² δόλω, καὶ ἀποκτείνωσιν. ἔλεγον δὲ, Μὴ ἐν τῇ εορτῇ³, ἵνα μὴ θόρυβος⁴ γένηται ἐν τῷ λαῷ.

Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γενομένου⁵ ἐν Βηθανίᾳ⁶ ἐν οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ λεπροῦ, προσῆλθεν αὐτῷ γυνὴ ἀλάσαστρον⁷ μύρου ἔχουσα βαρυτίμου, καὶ κατέχευεν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἀνακειμένου⁸. ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ ἠγανάκτησαν, λέγοντες, Εἰς τί ἡ ἀπώλεια αὕτη τοῦ; ἡδύνατο γὰρ τοῦτο τὸ μύρον πραθῆναι⁹ πολλοῦ καὶ δοθῆναι τοῖς πτωχοῖς. Γνοὺς¹⁰ δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Τί κόπους παρέχετε τῇ γυναικί; ἔργον γὰρ καλὸν εἰργάσατο εἰς ἐμέ. πάντοτε γὰρ τοὺς πτωχοὺς ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν· ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε· βαλοῦσα γὰρ αὕτη τὸ μύρον τοῦτο ἐπὶ τοῦ σώματός μου, πρὸς τὸ ἐνταφιάσαι με ἐποίησεν¹¹. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, Ὃπου ἂν κηρυχθῇ τὸ εὐαγγέλιον τοῦτο ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ, λαληθήσεται καὶ ὃ ἐποίησεν αὕτη, εἰς μνημόσυνον¹² αὐτῆς.

1 Οἱ ἀρχιερεῖς — ὁ ἀρχιερεὺς ἦτο ὁ ἀνώτατος ἱερατικὸς βαθμὸς τῶν Ἰουδαίων· τὸ ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα ἐδόθη πρῶτον εἰς τὸν Ἀαρὼν μετ' αὐτὸν δὲ ἐγένετο διαδοχικόν, βραδύτερον ὅμως ἐπὶ Ἀντιόχου τοῦ ἐπιφανοῦς 660 π. Χ. ὁ ἀρχιερεὺς ὥριζετο ὑπὸ τοῦ ἄρχοντος, ὅστις ἐκερδοσκοπεῖ ἐκ τούτου, ἀρχιερεῖς προσέτι ἐκαλοῦντο καὶ οἱ πρόφητες τοιοῦτοι, ἐπίσης δὲ καὶ οἱ καταγόμενοι ἐξ ἀρχιερατικῆς οἰκογενείας.

2 Κρατήσωσι — συλλάβωσιν.

3 Ἐν τῇ εορτῇ — τῷ Πάσχῃ· ἦτοι ὀκταήμερον χρονικὸν διάστημα καθ' ὃ ἐωρτάζετο ἐν Ἱερουσαλὴμ τὸ Πάσχα.

4 Θόρυβος γένηται — κατὰ τὴν εορτὴν ταύτην συνηροῖζοντο εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ ἐξ ὅλων τῶν μερῶν Ἰουδαίῳ περὶ τὰ τρία ἑκατομμύρια.

5 Γενομένου — ἐλθόντος — μεταβάντος.

6 Βηθανία — κώμη πρὸς τὸ Β. Α. τῆς Ἱερουσαλὴμ, μικρὸν ταύτης ἀπέχουσα.

7 Ἀλάσαστρον — ἀγγεῖον ἐξ ἀλαβάστρου, εἶνε δὲ ὁ ἀλάσαστρος καθαρὰ γύψος.

8 Ἀνακειμένου — καθεμένου.

9 Πραθῆναι — νὰ πωληθῇ.

10 Γνοὺς — ἐννοήσας εἶπε, διατὶ ἐνοχλεῖτε τὴν γυναῖκα.

11 Πρὸς τὸ ἐνταφιάσαι με ἐποίησεν — με προητοίμασε διὰ τὸν ἐνταφιασμὸν, διότι κατὰ τὸ ἔθιμον οἱ Ἰουδαῖοι τοὺς νεκροὺς τοῦ ἐνταφιασμοῦ ἤλθειον διὰ μύρου κτλ. λέγει λοιπὸν ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἡ γυνὴ αὕτη συναίσθανομένη ὅτι πρόκειται νὰ ἀποθάνῃ καὶ ἐνταφιασθῇ με προετοιμάζει πρὸς τοῦτο.

12 Μνημόσυνον — θὰ διαφημίξεται καὶ τὸ ἔργον τῆς γυναικὸς ταύτης πρὸς τιμὴν αὐτῆς.

Τότε πορευθεῖς εἰς τῶν δώδεκα ὁ λεγόμενος Ἰούδας¹ Ἰσκαριώτης, πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς, εἶπε, Τί θέλετέ μοι δοῦναι, καὶ γὰρ ὑμῖν παραδώσω αὐτόν; οἱ δὲ ἔστησαν² αὐτῷ τριάκοντα ἀργύρια³. καὶ ἀπὸ τότε ἐζήτει εὐκαιρίαν⁴ ἵνα αὐτὸν παραδῷ.

Τῇ δὲ πρώτῃ⁵ τῶν ἁζύμων προσῆλθον οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ, λέγοντες αὐτῷ, Ποῦ θέλεις ἐτοιμάσωμέν σοι φαγεῖν τὸ πάσχα; ὁ δὲ εἶπεν, Ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν πρὸς τὸν δεῖνα, καὶ εἴπατε αὐτῷ, Ὁ διδάσκαλος λέγει, Ὁ καιρὸς μου ἐγγύς ἐστι· πρὸς σὲ ποιῶ⁶ τὸ πάσχα, μετὰ τῶν μαθητῶν μου. Καὶ ἐποίησαν οἱ μαθηταὶ ὡς συνέταξεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἡτοίμασαν τὸ πάσχα.

Ὁφίας⁷ δὲ γενομένης ἀνέκειτο⁸ μετὰ τῶν δώδεκα. καὶ ἐσθιόντων⁹ αὐτῶν εἶπεν, Ἀμὴν¹⁰ λέγω ὑμῖν, ὅτι εἰς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με. καὶ λυπούμενοι σφόδρα ἤρξαντο λέγειν αὐτῷ ἕκαστος αὐτῶν, Μήτι ἐγὼ εἰμι, κύριε; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, Ὁ ἐμβάψας μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ τρυβλίῳ¹¹ τὴν χεῖρα, οὗτός με παραδώσει. ὁ μὲν υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑπάγει, καθὼς γέγραπται περὶ αὐτοῦ· οὐαὶ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ, δι' οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται· καλὸν ἦν αὐτῷ, εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰούδας, ὁ παραδιδούς αὐτόν, εἶπε, Μήτι ἐγὼ εἰμι, βῆθί; λέγει αὐτῷ, Σὺ εἶπας¹². Ἐσθιόντων δὲ αὐτῶν, λαβὼν ὁ Ἰησοῦς τὸν ἄρτον καὶ εὐλο-

1 Ἰσκαριώτης — Ἰούδας υἱὸς Σίμωνος ἐκ τοῦ χωρίου Κυριώθ.

2 Ἐστήσαν — ὑπεσχέθησαν.

3 Ἀργύρια — ἕκαστον ἰσοδυναμοῦν πρὸς 3,60 δραχ. ἤτοι δρ. 108.

4 Εὐκαιρίαν — κατάλληλον στιγμήν ὅπως παραδῶσῃ καὶ συλλάβωσιν τὸν Ἰησοῦν μόνον ὄντα καὶ μακρὰν τοῦ κόσμου.

5 Τῇ δὲ πρώτῃ τῶν ἁζύμων — ἄζυμα ἐλέγετο αὕτῃ ἡ εορτὴ τοῦ πάσχα, τὸ ὅποιον ἤρχιζεν ἀπὸ τῆν ἐσπέραν τῆς παραμονῆς, ἥτις ἐλέγετο καὶ πρώτη τῶν ἁζύμων.

6 Πρὸς σὲ ποιῶ — πρὸς σὲ θὰ κάμω, θὰ εορτάσω τὸ πάσχα. Ὁ Ἰησοῦς ἔστειλε τοὺς μαθητὰς πρὸς ἄνθρωπὸν τινα ἐν τῇ πόλει χωρὶς νὰ εἴπῃ καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἵνα εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ φάγωσι τὸ πάσχα· οἱ δὲ μαθηταὶ ἡτοίμασαν δηλ. ἡγόρασαν ἁμνόν, ἄρτον καὶ πικρὰ χόρτα.

7 Ὁφίας — ὅταν δὲ ἐγενεῖν ἐσπέρα, ἐνύκτωσεν.

8 Ἀνέκειτο — ἔκαθ'ητο μετὰ τῶν δώδεκα μαθητῶν.

9 Ἐσθιόντων — ἐνῶ ἔτρωγον.

10 Ἀμὴν — ἀληθῶς· ἄλλοτε διὰ τοῦ ἀμὴν ἐκφράζεται εὐχή· ἄλλοτε δὲ δις ἀμὴν ἁμύν=βεβαίως.

11 Τρυβλίῳ — εἰς τὸ πινάκιον.

12 Σὺ εἶπας — Ναί, μάλιστα, εἶνε ἔκφρασις βεβαιωτική.

γήσας, ἔκλασε¹ καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς, καὶ εἶπε, Λάβετε, φάγετε· τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου. καὶ λαβὼν τὸ ποτήριον καὶ εὐχαριστήσας, ἔδωκεν αὐτοῖς, λέγων, Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες· τοῦτο γὰρ ἐστι τὸ αἷμά μου, τὸ τῆς καινῆς διαθήκης², τὸ περὶ πολλῶν³ ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι οὐ μὴ πῖω ἀπ' ἄρτι⁴ ἐκ τούτου τοῦ γεννήματος τῆς ἀμπέλου, ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης⁵, ὅταν αὐτὸ πίνω μεθ' ὑμῶν καινὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρὸς μου.

Καὶ ὑμνήσαντες⁶ ἐξῆλθον εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν⁷. τότε λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Πάντες ὑμεῖς σκανδαλισθήσεσθε⁸ ἐν ἑμοί ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ. γέγραπται γάρ, «Πατάξω⁹ τὸν ποιμένα, καὶ διασκορπισθήσεται τὰ πρόβατα τῆς ποιμένης.» μετὰ δὲ τὸ ἐγερθῆναί¹⁰ με, προῶν¹¹ ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ, Εἰ καὶ πάντες σκανδαλισθήσονται ἐν σοί, ἐγὼ οὐδέποτε σκανδαλισθήσομαι. ἔφη¹² αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ἀμὴν λέγω σοι, ὅτι ἐν ταύτῃ τῇ νυκτὶ, πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι, τρίς ἀπαρνήσῃ με. λέγει αὐτῷ ὁ Πέτρος, Κἂν δέη¹³ με σὺν σοὶ ἀποθανεῖν, οὐ μὴ σε ἀπαρνήσομαι, ὁμοίως καὶ πάντες οἱ μαθηταὶ εἶπον.

Τότε ἔρχεται μετ' αὐτῶν ὁ Ἰησοῦς εἰς χωρίον λεγόμενον Γεθσημανῆ¹⁴, καὶ λέγει τοῖς μαθηταῖς, Καθίσταται αὐτοῦ, ἕως οὗ

1 Ἐκλάσσει—ἐκοψε (ἐτσάκισε).

2 Τῆς καινῆς διαθήκης—τῆς νέας συμφωνίας τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸν Θεόν.

3 Περιπολλῶν—δι' ἅπαντας χυνόμενον διὰ τὴν συγχώρησιν τῶν ἁμαρτημάτων πάντων τῶν ἀνθρώπων.

4 Ἀπ' ἄρτι—πλέον—δὲν θὰ πῖω πλέον.

5 Ἡμέρας ἐκείνης—μέχρι τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἥτοι τῆς μετὰ τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν.

6 Ὑμνήσαντες—ἀφ' οὗ ἀπήγγειλαν ὕμνους· οἱ Ἰουδαῖοι εἰς τὸ τέλος τοῦ δείπνου ἀπήγγελλον ψαλμοὺς τινὰς τοῦ Δαβὶδ.

7 Ὅρος ἐλαιῶν—τὸ ὄρος τοῦτο εἶνε πρὸς ἀνατολὰς τῆς Ἱερουσαλὴμ.

8 Σκανδαλισθήσεσθε—θ' ἀποθορρυνθῆτε—θ' ἀποβάλλετε τὴν πρὸς ἐμὲ πίστιν σας.

9 Πατάξω—θὰ κτυπήσω.

10 Ἐγερθῆναι—μετὰ τὴν ἀνάστασιν μου.

11 Προῶν—θέλω πορευθῆ πρὶν ὑμῶν εἰς τὴν Γαλιλαίαν

12 Ἐφ' ἧς—εἶπεν εἰς αὐτόν ὁ Ἰησοῦς.

13 Κἀν δέη—καὶ ἂν παραστῇ ἀνάγκη—ἐν ἀνάγκῃ δύναμαι καὶ ν' ἀποθάνω μετὰ σοῦ, οὐδέποτε θμῶς θὰ σὲ ἀρνηθῶ.

14 Γεθσημανῆ—ἦτο κήπος τις εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν.

ἀπελθὼν προσεύξωμαι ἐκεῖ. Καὶ παραλαβὼν τὸν Πέτρον καὶ τοὺς δύο υἱοὺς Ζεβεδαίου, ἤρξατο λυπεῖσθαι ¹ καὶ ἀδημονεῖν. τότε λέγει αὐτοῖς, Περίλυπός ἐστιν ² ἡ ψυχὴ μου ἕως θανάτου· μείνατε ὧδε καὶ γρηγορεῖτε ³ μετ' ἐμοῦ. καὶ προσελθὼν ⁴ μικρὸν, ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον ⁵ αὐτοῦ προσευχόμενος, καὶ λέγων, Πάτερ μου, εἰ δυνατόν ἐστι, παρελθέτω ⁶ ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο· πλὴν οὐχ ὥς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὥς σύ. καὶ ἔρχεται πρὸς τοὺς μαθητάς, καὶ εὐρίσκει αὐτοὺς καθεύδοντας ⁷, καὶ λέγει τῷ Πέτρῳ, Οὕτως οὐκ ἰσχύσατε ⁸ μίαν ὥραν γρηγορῆσαι μετ' ἐμοῦ; γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε ⁹, ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν, τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον ¹⁰, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής. Πάλιν ἐκ δευτέρου ἀπελθὼν προσηύξατο, λέγων, Πάτερ μου, εἰ οὐ δύναται τοῦτο τὸ ποτήριον παρελθεῖν ἀπ' ἐμοῦ ἐὰν μὴ αὐτὸ πῶ, γεννηθήτω τὸ θέλημά σου. καὶ ἔλθων εὐρίσκει αὐτοὺς πάλιν καθεύδοντας· ἦσαν γὰρ αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοὶ βεβαρημένοι. Καὶ ἀφείς αὐτοὺς, ἀπελθὼν πάλιν, προσηύξατο ἐκ τρίτου, τὸν αὐτὸν λόγον εἰπών. τότε ἔρχεται πρὸς τοὺς μαθητάς αὐτοῦ, καὶ λέγει αὐτοῖς Καθεύδετε τὸ λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε· ἰδοὺ ἤγγικεν ¹¹ ἡ ὥρα. καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς χεῖρας ἀμαρτωλῶν. ἐγείρεσθε, ἄγωμεν. ἰδοὺ ἤγγικεν ὁ παραδιδούς με. Καὶ ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, ἰδοὺ, Ἰούδας εἰς τῶν δώδεκα ἦλθε,

1 Ἦρξατο λυπεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν—ἤρχισε νὰ λυπῇται καὶ στενοχωρῇται.

2 Περίλυπός ἐστιν—λυποῦμαι· τόσον ὅσον θὰ ἔλυπετο τις μέλ-
λων ν' ἀποθάνῃ.

3 Γρηγορεῖτε—ἀγρυπνεῖτε=μὴ κοιμᾶσθε.

4 Προσέλθων—προχωρῆσας.

5 Ἐπεσέν ἐπὶ πρόσωπον—γονατίσας· ἔκυψε καὶ ἤγγισε τὸ πρόσωπον τοῦ εἰς τὴν γῆν. Οἱ Ἰουδαῖοι εἰς ἔνδειξιν μεγάλης ταπεινώσεως ἤγγιζον τὸ πρόσωπόν των εἰς τὴν γῆν ἐν καιρῷ προσευχῆς.

6 Παρελθέτω τὸ ποτήριον—ὡς παρελθόντων ἀπ' ἐμοῦ τὰ παθήματα καὶ αἱ θλίψεις τὰς ὁποίας μέλλω νὰ δοκιμάσω.

7 Καθεύδοντας—κοιμωμένους.

8 Οὐκ ἰσχύσατε—δὲν ἠδυνήθητε.

9 Γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε—Μείνατε ἀγρυπνοὶ καὶ προσεύ-
χεσθε διὰ νὰ μὴ ἀποβάλητε τὴν πρὸς ἐμὲ πίστιν, (ὅ,τι ἀνωτέρω εἶπεν ἵνα μὴ σκανδαλισθῆτε).

10 Τὸ μὲν πνεῦμα—ἥτοι ἡ μὲν ψυχὴ εἶνε πρόθυμος νὰ ἀγρυπνήσῃ, ἀλλὰ τὸ σῶμα δὲν δύναται· οἱ λόγοι οὗτοι εἶνε ἀπάντησις τῶν μαθητῶν, τὴν ὅτιαν προλαβὼν λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς.

11 Ἦγγικεν ἡ ὥρα—ἔφθασεν ἡ ὥρα, σηκωθῆτε—ὑπάγωμεν.

καὶ μετ' αὐτοῦ ὄχλος πολὺς μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων, ἀπὸ τῶν ἀρχιερέων¹ καὶ πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ, ὁ δὲ παραδιδούς αὐτὸν ἔδωκεν αὐτοῖς σημεῖον, λέγων, Ὅν ἂν φιλήσω, αὐτός ἐστι· κρατήσατε αὐτόν. καὶ εὐθέως προσελθὼν τῷ Ἰησοῦ εἶπε, Χαῖρε, Ραββί· καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, Ἐταῖρε, ἐφ' ᾧ πάρεῖ;² τότε προσελθόντες ἐπέβαλον τὰς χειράς ἐπὶ τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐκρότησαν αὐτόν. Καὶ ἰδοὺ, εἷς τῶν μετὰ τοῦ Ἰησοῦ, ἐκτείνας τὴν χεῖρα, ἀπέσπασε τὴν μάχαιραν αὐτοῦ, καὶ πατόξας τὸν δοῦλον τοῦ ἀρχιερέως ἀφεῖλεν³ αὐτοῦ τὸ ὠτίον, τότε λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ἀπόστρεψόν σου τὴν μάχαιραν εἰς τὸν τόπον αὐτῆς· πάντες γὰρ οἱ λαβόντες μάχαιραν ἐν μάχαιρᾷ ἀπολοῦνται·⁴ ἢ δοκεῖς⁵ ὅτι οὐ δύναμαι ἄρτι παρακαλέσαι τὸν πατέρα μου, καὶ παραστήσει μοι πλείους ἢ δώδεκα λεγεῶνας⁶ ἀγγέλων; πῶς οὖν πληρωθῶσιν αἱ γραφαί, ὅτι οὕτω δεῖ γενέσθαι;

Ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς τοῖς ὄχλοις, Ὡς ἐπὶ ληστὴν ἐξήλθετε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων συλλαβεῖν με; καθ' ἡμέραν πρὸς ὑμᾶς ἐκαθεζόμην διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ οὐκ ἐκρατήσατέ με, τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν, ἵνα πληρωθῶσιν αἱ γραφαί τῶν προφητῶν. Τότε οἱ μαθηταὶ πόντες ἀφέντες αὐτὸν ἔφυγον.

Οἱ δὲ κρατήσαντες τὸν Ἰησοῦν ἀπήγαγον πρὸς Καϊάφαν τὸν ἀρχιερέα, ὅπου οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι συνήχθησαν. Ὁ δὲ Πέτρος ἠκολούθει αὐτῷ ἀπὸ μακρόθεν, ἕως τῆς αὐλῆς τοῦ ἀρχιερέως· καὶ εἰσελθὼν ἔσω ἐκάθητο μετὰ τῶν ὑπηρετῶν, ἰδεῖν τὸ τέλος. Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ τὸ συνέδριον ὅλον ἐζήτουν ψευδομάρτυριαν κατὰ τοῦ Ἰησοῦ. ὅπως αὐτὸν θανατώσωσι⁷ καὶ οὐχ εὖρον· καὶ πολλῶν ψευδομαρτύρων προσελθόντων, οὐχ εὖρον. Ὑστερον δὲ προσελθόντες δύο ψευδομάρτυρες εἶπον, Οὗτος ἔφη, Δύναμαι καταλύσαι τὸν ναὸν τοῦ

1 Ἀ π ὅ τ ὠ ν ἄ ρ χ ι ε ρ έ ω ν—ἀπεσταλμένοι ἀπὸ τῶν ἀρχιερέων.

2 Ἐ τ α ῖ ρ ε ἐ φ ᾧ π ἄ ρ ε ι ;—φίλε πρὸς τί ἦλθες ἐνταῦθα;

3 Ἀ φ ε ῖ λ ε ν—ἀφῆρσεν, ἔκοψεν αὐτῷ τὸ οὖς.

4 Ἀ π ο λ ο ῦ ν τ α ι—θ' ἀποθάνωσι διὰ μάχαιρας.

5 Δ ο κ ε ῖ ς—ἢ νομίζεις ὅτι δὲν δύναμαι.

6 Δ ε γ ε ῶ ν α ς—ὁ λεγεὼν ἦτο σῶμα στρατιωτικὸν τῶν Ῥωμαίων, συγχείμενον ἐξ ἐξ χιλιάδων ἀνδρῶν· ἐνταῦθα σημαίνει μέγα πλῆθος ἀγγέλων, ἀλλὰ τοῦτο ἔγινεν ἵνα πληρωθῇ ἡ προφητεία τοῦ Ἡσαΐου (νγ' 7).

7 Ὁ π ὠ ς θ α ν α τ ὴ σ ω σ ι ν—ὅπως τὸν καταδικάσωσιν εἰς θάνατον.

Θεοῦ, καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν¹ οἰκοδομησαὶ αὐτόν. Καὶ ἀναστὰς² ὁ ἀρχιερεὺς εἶπεν αὐτῷ, Οὐδὲν ἀποκρίνη; τί οὗτοί σου καταμαρτυροῦσιν³; ὁ Ἰησοῦς ἐσιώπα. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἀρχιερεὺς εἶπεν αὐτῷ, Ἐξορκίζω σε κατὰ τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, ἵνα ἡμῖν εἴπῃς, εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστὸς, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Σὺ εἶπας. πλὴν λέγω ὑμῖν, Ἀπ' ἄρτι ὀφείσθε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου καθήμενον ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως, καὶ ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ. Τότε ὁ ἀρχιερεὺς διέρρηξε⁵ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, λέγων, Ὅτι ἐβλασφήμησε⁶· τί ἔτι χρεῖαν ἔχομεν μαρτύρων; Ἴδε, νῦν ἠκούσατε τὴν βλασφημίαν αὐτοῦ, καὶ ἐκολόφισαν⁷ αὐτόν· οἱ δὲ ἐρράπισαν, λέγοντες, Προφήτευσον ἡμῖν, Χριστὲ, τίς ἐστὶν ὁ παίσας σε⁸;

Ὁ δὲ Πέτρος ἐξῶ ἐκάθητο ἐν τῇ αὐλῇ, καὶ προσήλθεν αὐτῷ μία παιδίσκη⁹, λέγουσα, Καὶ σὺ ἦσθα μετὰ Ἰησοῦ τοῦ Γαλιλαίου. ὁ δὲ ἠρνήσατο ἔμπροσθεν πάντων, λέγων, Οὐκ οἶδα τί λέγεις. Ἐξελθόντα δὲ αὐτόν εἰς τὸν πυλῶνα, εἶδεν αὐτόν ἄλλη, καὶ λέγει τοῖς ἐκεῖ, Καὶ οὗτος ἦν μετὰ Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου. καὶ πάλιν ἠρνήσατο μεθ' ὅρκου, Ὅτι οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον. Μετὰ μικρὸν δὲ προσελθόντες οἱ ἐστῶτες εἶπον τῷ Πέτρῳ, ἀληθῶς καὶ σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ· καὶ γὰρ ἡ λαλιά¹⁰ σου δηλὸν σε ποιεῖ. τότε ἤρξατο καταναθεματίζειν καὶ ὀμνύειν, Ὅτι οὐκ οἶδς τὸν ἄνθρωπον. καὶ εὐθέως ἀλέκτωρ ἐφώνησε καὶ ἐμνήσθη¹¹ ὁ Πέτρος τοῦ ῥήματος τοῦ Ἰησοῦ· εἰρηκότος¹² αὐτῷ, Ὅτι πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι, τρίς ἐπαρνήσῃ με· καὶ ἐξελθὼν ἐξῶ ἐκλαυσε πικρῶς.

1 Διὰ τριῶν ἡμερῶν—ἐντός τριῶν ἡμερῶν.

2 Ἀναστὰς—ἐγερθεὶς, σηκωθείς.

3 Καταμαρτυροῦσιν—κατηγοροῦσιν ἐναντίον σου.

4 Ἀπ' ἄρτι—Ἀπὸ τοῦδε θὰ ἴδῃτε.

5 Διέρρηξε τὰ ἱμάτια—οἱ Ἰουδαῖοι εἰς σημεῖον ὅτι ἤκουον ἢ ἔβλεπον φοβερόν τι διέσχίζον τὰ φορέματά των.

6 Ἐβλασφήμησε—διότι ὠνόμασεν ἑαυτὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ, διὰ τῆς ἀπαντήσεως σὺ εἶπας.

7 Ἐκολόφισαν—ἐκτύπησαν εἰς τὸν αὐχένα.

8 Ὁ παίσας—ὁ κτυπήσας.

9 Παίδισκη—ὕπηρέτρια.

10 Ἡ λαλιά σου—διότι ἐκ τῆς ὁμιλίας σου φαίνεσαι, ἢ ἐκ τῆς προφοράς, ὅτι εἶσαι Γαλιλαῖος.

11 Ἐμνήσθη—ἐνεθυμήθη.

12 Εἰρηκότος—ὅστις εἶπεν, ἐνεθυμήθη τοὺς λόγους τοῦ Ἰησοῦ ὅς τις εἶχεν εἶπει.

Πρωίας δὲ γενομένης, συμβούλιον ἔλαβον πάντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ κατὰ τοῦ Ἰησοῦ, ὥστε θανατώσαι αὐτόν· καὶ δῆσαντες αὐτόν ἀπήγαγον, καὶ παρέδωκαν αὐτόν Ποντίῳ Πιλάτῳ τῷ ἡγεμόνι.

Τότε ἰδὼν Ἰούδας ὁ παραδιδούς αὐτόν ὅτι κατεκρίθη, μεταμεληθεὶς ἐπέστρεψε τὰ τριάκοντα ἀργύρια τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ τοῖς πρεσβυτέροις, λέγων, Ἥμαρτον παραδούς αἷμα ἁθῶν. οἱ δὲ εἶπον, Τί πρὸς ἡμᾶς; σὺ ὄφει. καὶ ῥίψας τὰ ἀργύρια ἐν τῷ ναῷ, ἀνεχώρησε· καὶ ἀπελθὼν ἀπήγγεστο. Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς λαβόντες τὰ ἀργύρια εἶπον, Οὐκ ἔξεστι βαλεῖν αὐτὰ εἰς τὸν κορβαν, ἐπεὶ τιμὴ αἱματός ἐστι. συμβούλιον δὲ λαβόντες, ἡγόρασαν ἐξ αὐτῶν τὸν ἀγρόν τοῦ κεραμέως, εἰς ταφὴν τοῖς ξένοις. διὸ ἐκλήθη ὁ ἀγρὸς ἐκεῖνος Ἀγρὸς αἵματος, ἕως τῆς σήμερον. τότε ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν διὰ Ἰερεμίου τοῦ προφήτου, λέγοντος «Καὶ ἔλαβον τὰ τριάκοντα ἀργύρια, τὴν τιμὴν τοῦ τετιμημένου, ὃν ἐτιμήσαντο ἀπὸ υἱῶν Ἰσραὴλ· καὶ ἔδωκαν αὐτὰ εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦ κεραμέως, καθὰ συνέταξέ μοι Κύριος.»

Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔστη ἔμπροσθεν τοῦ ἡγεμόνος· καὶ ἐπηρώτησεν αὐτόν ὁ ἡγεμὼν, λέγων, Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔφη αὐτῷ, Σὺ λέγεις. καὶ ἐν τῷ κατηγορεῖσθαι αὐτόν ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν πρεσβυτέρων, οὐδὲν ἀπεκρίνατο. τότε λέγει αὐτῷ ὁ Πιλάτος, Οὐκ ἀκούης πόσα σοῦ καταμαρτυροῦσι; καὶ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ πρὸς οὐδὲ ἐν ῥῆμα, ὥστε θαυμάζειν τὸν ἡγεμόνα λίαν.

Κατὰ δὲ ἑορτὴν εἰώθει ὁ ἡγεμὼν ἀπολύειν ἓνα τῷ ὄχλῳ δέσμιον ὃν ᾔθελον· εἶχον δὲ τότε δέσμιον ἐπίσημον, λεγόμενον Βαραββᾶν. συνηγμένων οὖν αὐτῶν, εἶπεν αὐτοῖς ὁ Πιλάτος, Τίνα θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν; Βαραββᾶν, ἢ Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον Χριστόν; ᾗδαι γὰρ ὅτι διὰ φθόνον παρέδωκαν αὐτόν. Καθημένου δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ βήματος, ἀπέστειλε πρὸς αὐτόν ἡ γυνὴ αὐτοῦ λέγουσα, Μηδὲν σοι καὶ τῷ δικαίῳ ἐκείνῳ· πολλὰ γὰρ ἔπαθον σήμερον κατ' ὄναρ δι' αὐτόν. Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἔπεισαν τοὺς ὄχλους, ἵνα αἰτήσωνται τὸν Βαραββᾶν τὸν δὲ Ἰησοῦν ἀπολέσωσιν. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἡγεμὼν εἶπεν αὐτοῖς, Τίνα θέλετε ἀπὸ τῶν δύο ἀπολύσω ὑμῖν; οἱ δὲ εἶπον, Βαραββᾶν. λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλάτος, Τί οὖν ποιήσω Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον Χριστόν; λέγουσιν αὐτῷ

πάντες, Σταυρωθήτω. ὁ δὲ ἡγεμὼν ἔφη, Τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν; οἱ δὲ περισσῶς ἔκραζον, λέγοντες, Σταυρωθήτω. Ἰδὼν δὲ ὁ Πιλάτος, ὅτι οὐδὲν ὠφελεῖ, ἀλλὰ μᾶλλον θόρυβος γίνεται, λαβὼν ὕδωρ, ἀπενίψατο τὰς χεῖρας ἀπέναντι τοῦ ὄχλου, λέγων, Ἀθῶός εἰμι ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ δικαίου τούτου· ὑμεῖς ὀφείθετε. καὶ ἀποκριθεὶς πᾶς ὁ λαὸς εἶπε, Τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν. Τότε ἀπέλυτεν αὐτοῖς τὸν Βαραββᾶν· τὸν δὲ Ἰησοῦν φραγγελλώσας παρέδωκεν ἵνα σταυρωθῇ.

Τότε οἱ στρατιῶται τοῦ ἡγεμόνος, παραλαβόντες τὸν Ἰησοῦν εἰς τὸ πραιτώριον,¹ συνήγαγον ἐπ' αὐτὸν ὅλην τὴν σπείραν² καὶ ἐκδύσαντες αὐτὸν, περιέθηκαν αὐτῷ χλαμύδα³ κοκκίνην· καὶ πλέξαντες στέφανον ἐξ ἀκανθῶν, ἐπέθηκαν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ κάλαμον ἐπὶ τὴν δεξιάν αὐτοῦ⁴ καὶ γονυπετήσαντες ἔμπροσθεν αὐτοῦ, ἐνέπαιζον αὐτῷ, λέγοντες, Χαῖρε, ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων. καὶ ἐμπτύσαντες εἰς αὐτὸν, ἔλαβον τὸν κάλαμον, καὶ ἔτυπτον εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ· καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ σταυρώσαι. ἐξερχόμενοι δὲ⁵ εὗρον ἄνθρωπον Κυρηναῖον, ὀνόματι Σίμωνα· τοῦτον ἠγγάρευσαν⁶ ἵνα ἄρῃ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ.

Καὶ ἐλθόντες εἰς τόπον λεγόμενον Γολγοθᾶ, ὅς ἐστι λεγόμενος Κρανίου τόπος⁷, ἔδωκαν αὐτῷ πιεῖν ὄξος μετὰ χολῆς μεμιγμένον⁸· καὶ γευσάμενος οὐκ ἤθελε πιεῖν, Σταυρώσαντες δὲ

1 Π ρ α ι τ ῶ ρ ι ο ν — τὸ δικαστήριον ἢ τὸ μέγαρον τοῦ ἡγεμόνος.

2 Σ υ ν ἡ γ α γ ο ν ὅ λ η ν τ ῆ ν σ π ε ῖ ρ α ν — σπείρα ἦτο τάγμα στρατιωτῶν ὠρισμένων διὰ τὴν τήρησιν τῆς τάξεως, τὴν φρουρὰν, φυλακὴν κλ., = συνήθροισαν ὅλην τὴν ἀρμοδίαν στρατιωτικὴν δύναμιν.

3 Χ λ α μ ῦ δ α κ ο κ κ ῖ ν η ν — φόρεμα πορφυροῦν ἢ πορφύραν, ἣτις ἦτο ἔνδυμα βασιλείων καὶ τοῦτο πρὸς ἐμπαιγμόν.

4 Κ ά λ α μ ο ν ἐ π ῖ τ ῆ ν δ ε ξ ῖ α ν — ἀντὶ σκήπτρου τὸ ὅποιον ἐκράτουν οἱ βασιλεῖς.

5 Ε ξ ε ρ χ ὁ μ ε ν ο ἱ δ ἐ — κατὰ τὸν νόμον τῶν Ἰουδαίων αἱ θανατικαὶ καὶ ποιναὶ ἔπρεπε νὰ γίνωνται ἐκτὸς τῆς Ἀγίας πόλεως.

6 Ἡ γ γ ά ρ ε υ σ α ν — ἠνάγκασαν νὰ φέρῃ, διότι ὁ Ἰησοῦς ἀποκαμῶν δὲν ἠδύνατο νὰ μεταφέρῃ ἐπ' ὤμων τὸ ξύλον τοῦ σταυροῦ του, τὸ ὅποιον κατὰ ρωμαϊκὸν νόμον ἔπρεπε νὰ φέρῃ ὁ ἴδιος κατὰδικος.

7 Κ ρ α ν ῖ ο υ τ ό π ο ς — ἐλέγετο οὕτως ὡς τόπος τῶν θανατικῶν ἐκτελέσεων.

8 Ο ξ ο ς με τ ά χ ο λ ῆ ς — τὸ μῖγμα τοῦτο ἔχει τὴν ιδιότητα νὰ ἀποναρκῶνῃ τὸν πίνοντα, ἐδίδον δὲ τοῦτο εἰς τὸν κατὰδικον διὰ νὰ μὴ ὑποφέρῃ πολὺ ἀπὸ τοὺς πόνους.

αὐτὸν, διεμερίσαντο¹ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, βάλλοντες κλῆρον· ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ προφήτου. «Διεμερίσαντο τὰ ἱμάτια μου ἑαυτοῖς, καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμὸν μου ἔβαλον κλῆρον.» Καὶ καθήμενοι ἐτήρουν αὐτὸν ἐκεῖ. Καὶ ἐπέθηκαν ἐπάνω τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ τὴν αἰτίαν αὐτοῦ γεγραμμένην, Οὗτός ἐστιν Ἰησοῦς ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων. Τότε σταυροῦνται σὺν αὐτῷ δύο λησταί, εἷς ἐκ δεξιῶν καὶ εἷς ἐξ εὐωνύμων².

Οἱ δὲ παραπορευόμενοι ἐβλασφήμουν αὐτὸν, κινοῦντες τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, καὶ λέγοντες, Ὁ καταλύων τὸν ναὸν καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις οἰκοδομῶν, σῶσον σεαυτὸν· εἰ υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, κατάρθῃ ἀπὸ τοῦ σταυροῦ. Ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ἐμπαίζοντες μετὰ τῶν γραμματέων καὶ πρεσβυτέρων ἔλεγον, Ἄλλους ἔσωσεν, ἑαυτὸν οὐ δύναται σῶσαι. εἰ βασιλεὺς Ἰσραὴλ ἐστι, καταβότω νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ καὶ πιστεύσομεν αὐτῷ. πέποιθεν³ ἐπὶ τὸν Θεόν· ῥυσάσθω νῦν αὐτὸν εἰ θέλει αὐτὸν, εἶπε γάρ, Ὅτι Θεοῦ εἰμι υἱός. Τὸ δ' αὐτὸ καὶ οἱ λησταί οἱ συσταυρωθέντες αὐτῷ ὠνείδιζον αὐτῷ.

Ἀπὸ δὲ τῆς ἑκτῆς⁴ ὥρας σκότος ἐγένετο ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἕως ὥρας ἐννάτης· περὶ δὲ τὴν ἐννάτην ἀνεβόησεν ὁ Ἰησοῦς φωνῇ μεγάλῃ, λέγων, Ἥλι, Ἥλι, λαμὰ σαβαχθανί· τοῦτ' ἔστι, «Θεέ μου, Θεέ μου ἵνα τί με ἐγκατέλιπες;» Τινὲς δὲ τῶν ἐκεῖ ἐστῶτων ἀκούσαντες ἔλεγον, Ὅτι Ἥλιαν φωνεῖ οὗτος. καὶ εὐθέως δραμῶν⁵ εἷς ἐξ αὐτῶν, καὶ λαβὼν σπόγγον, πλήσας τε ὄξους, καὶ περιθεὶς καλὸ μω, ἐπότιζον αὐτόν. οἱ δὲ λοιποὶ ἔλεγον, Ἄφες, ἰδωμεν εἰ ἔρχεται Ἥλιος σώσων αὐτόν.

Ὁ δὲ Ἰησοῦς, πάλιν κράζας φωνῇ μεγάλῃ ἀφῆκε τὸ πνεῦμα. Καὶ ἰδοὺ, τὸ καταπέτασμα⁶ τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη εἰς δύο ἀπὸ

1 Διεμερίσαντο—ἐμοίρασαν τὰ φορέματα τοῦ Ἰησοῦ εἰς τέσσαρα μέρη ἐξ ὧν διὰ κλήρου ἔλαβεν ἕκαστος ἀνὰ ἓν.

2 Εὐωνύμων—ἐξ ἀριστερῶν.

3 Πέποιθεν ἐπὶ τὸν Θεόν.—εἶχε πεποίθησιν εἰς τὸν Θεόν, ἃς τὸν ἀπαλλάξῃ τώρα.

4 Ἐκτῆς ὥρας—ἀπὸ τῆς μεσημβρίας μέχρι τῆς 3ης μ. μ.

5 Δραμῶν πλήσας τε ὄξους κτλ.—κατὰ τὸν Ἰωάννην, ὁ Ἰησοῦς εἶπε διψῶ· εἷς δὲ τῶν στρατιωτῶν ἔλαβε σπόγγον, γεμίσας δὲ αὐτὸν ὄξους καὶ περιδέσας εἰς κάλαμον ἐπότιζεν αὐτόν. Τὸ ὄξος τοῦτο ἦτο μίγμα ὄξους καὶ ὕδατος τὸ ὁποῖον ἔπινον οἱ στρατιῶται.

6 Καταπέτασμα—τὸ διαχώρισμα τοῦ ναοῦ, δι' οὗ ἔχωριζετο τὸ μέρος ἐκείνο τοῦ ναοῦ ἐν ᾧ ἄλλοτε ἐφυλάσσετο ἡ κιβωτός τῆς διαθήκης καὶ τὸ ὁποῖον ἐλέγετο ἅγια τῶν ἁγίων.

ἄνωθεν ἕως κάτω· καὶ ἡ γῆ ἐσεισθή, καὶ αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν· καὶ τὰ μνημεῖα ἀνεφύθησαν, καὶ πολλὰ σώματα τῶν κεκοιμημένων ἀγίων ἠγέρθη· καὶ ἐξελθόντες ἐκ τῶν μνημείων, μετὰ τὴν ἔγερσιν αὐτοῦ, εἰσῆλθον εἰς τὴν ἀγίαν πόλιν, καὶ καὶ ἐνεφανίσθησαν πολλοὺς.

Ὁ δὲ ἐκατόνταρχος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, τηροῦντες τὸν Ἰησοῦν ἰδόντες τὸν σεισμὸν καὶ τὰ γενόμενα, ἐφοβήθησαν σφόδρα λέγοντες, Ἀληθῶς Θεοῦ υἱὸς ἦν οὗτος.

Ἦσαν δὲ ἐκεῖ γυναῖκες πολλαὶ ἀπὸ μακρόθεν θεωροῦσαι, αἵτινες ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας, διακονοῦσαι αὐτῷ· ἐν αἷς ἦν Μαρία ἡ Μαγδαλινή, καὶ Μαρία ἡ τοῦ Ἰακώβου καὶ Ἰωσὴφ μήτηρ, καὶ ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου.

Ὁψίας δὲ γενομένης,¹ ἦλθεν ἄνθρωπος πλούσιος ἀπὸ Ἀριμαθαίας, τοῦνομα Ἰωσήφ, ὃς καὶ αὐτὸς ἐμαθήτευσε τῷ Ἰησοῦ. τότε ὁ Πιλάτος ἐκέλευσεν ἀποδοθῆναι τὸ σῶμα, καὶ λαβὼν τὸ σῶμα ὁ Ἰωσήφ, ἐνετύλιξεν αὐτὸ σινδόνι καθαρᾷ, καὶ ἔθηκεν αὐτὸ ἐν τῷ καινῷ αὐτοῦ μνημείῳ,² ὃ ἐλατόμνησεν ἐν τῇ πέτρᾳ· καὶ προσκυλίσας λίθον μέγαν τῇ θύρᾳ τοῦ μνημείου, ἀπῆλθεν. ἦν δὲ ἐκεῖ Μαρία ἡ Μαγδαλινή, καὶ ἡ ἄλλη Μαρία, καθήμεναι ἀπέναντι τοῦ τάφου.

Τῇ δὲ ἐπαύριον ἥτις ἐστὶ μετὰ τὴν παρασκευὴν, συνήχθησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι πρὸς Πιλάτον, λέγοντες, Κύριε, ἐμνήσθημεν ὅτι ἐκεῖνος ὁ πλάνος³ εἶπεν ἔτι ζῶν, Μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐγείρομαι. κέλευσον οὖν ἀσφαλισθῆναι τὸν τάφον ἕως τῆς τρίτης ἡμέρας· μήποτε ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ νυκτὸς κλέψωσιν αὐτόν, καὶ εἰπωσὶ τῷ λαῷ, Ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν· καὶ ἔσται ἡ ἐσχάτη πλάνη χεῖρων τῆς πρώτης. ἔφη δὲ αὐτοῖς ὁ Πιλάτος, Ἐχετε κουστωδῖαν⁴· ὑπάγετε, ἀσφαλίσασθαι ὡς οἶδατε⁵. οἱ δὲ πορευθέντες ἡσφάλισαντο⁶ τὸν τάφον, σφραγίσαντες τὸν λίθον, μετὰ τῆς κουστωδίας.

1 Ὁ ψί ας δὲ γε ν ο μ έ ν ης — ὅταν δὲ ἔγεινεν ἑσπέρα.

2 Κ α ι ν ῶ α ὑ τ ο ῦ μ ν η μ ε ῖ ο ν — εἰς τὸ νέον ἢ πρῶτον ἤδη κατασκευασθῆν δι' αὐτόν μνημεῖον.

3 Π λ ά ν ος — ἀγῶρης.

4 Κ ο υ σ τ ω δ ῖ α ν — φρουράν.

5 Ὡς οἶ δ α τ ε — ὡς σεῖς κάλλιον γινώσκετε, ὡς δύνασθε ἀσφαλέστερον.

6 Ἡ σ φ α λ ῖ σ α ν τ ο τ ὸ ν τ ά φ ο ν — ἡσφάλισαν τὸν τάφον διὰ τῆς φρουρᾶς.

Ὅφει δὲ σαββάτων, τῇ ἐπιφωσκούσῃ¹ εἰς μίαν σαββάτων, ἦλθε Μαρία ἡ Μαгдаλινὴ, καὶ ἡ ἄλλη Μαρία, θεωρῆσαι τὸν τάφον. Καὶ ἰδοὺ, σεισμὸς ἐγένετο μέγας· ἄγγελος γὰρ Κυρίου καταβάς ἐξ οὐρανοῦ, προσελθὼν ἀπεκύλισε τὸν λίθον ἀπὸ τῆς θύρας, καὶ ἐκάθητο ἐπάνω αὐτοῦ. ἦν δὲ ἡ ἰδέα² αὐτοῦ ὡς ἀστραπή, καὶ τὸ ἐνδυμα αὐτοῦ λευκὸν ὥσεί χιῶν. ἀπὸ δὲ τοῦ φόβου αὐτοῦ ἐσείσθησαν οἱ τηροῦντες, καὶ ἐγένοντο ὥσεί νεκροί. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἄγγελος εἶπε ταῖς γυναῖξί, Μὴ φοβεῖσθε ὑμεῖς· οἶδα γὰρ ὅτι Ἰησοῦν τὸν ἐσταυρωμένον ζητεῖτε. οὐκ ἔστιν ὧδε· ἡγέρθη γάρ, καθὼς εἶπε. δεῦτε, ἴδετε τὸν τόπον ὅπου ἔκειτο ὁ Κύριος, καὶ ταχὺ πορευθεῖσαι εἶπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ὅτι ἡγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν· καὶ ἰδοὺ πρόσγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν· ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε. ἰδοὺ εἶπον ὑμῖν. Καὶ ἐξελθοῦσαι ταχὺ³ ἀπὸ τοῦ μνημείου μετὰ φόβου καὶ χαρᾶς μεγάλης ἔδραμον ἀπαγγεῖλαι τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ. ὡς δὲ ἐπορεύοντο ἀπαγγεῖλαι τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ, ὁ Ἰησοῦς ἀπήντησεν αὐταῖς λέγων, Χαίρετε. αἱ δὲ προσελθοῦσαι ἐκράτησαν αὐτοῦ τοὺς πόδας, καὶ προσεκύνησαν αὐτῷ. τότε λέγει αὐταῖς ὁ Ἰησοῦς, Μὴ φοβεῖσθε· ὑπάγετε, ἀπαγγείλατε τοῖς ἀδελφοῖς μου, ἵνα ἀπέλθωσιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, καθεῖ με ὀφονται.

Πορευομένων δὲ αὐτῶν, τινὲς τῆς κουστωδίας ἐλθόντες εἰς τὴν πόλιν ἀπήγγειλαν τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἅπαντα τὰ γενόμενα καὶ συνταχθέντες μετὰ τῶν πρεσβυτέρων, συμβουλίον τε λαβόντες, ἀργύρια ἱκανὰ ἔδωκαν τοῖς στρατιώταις, λέγοντες, Εἶπατε, Ὅτι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ νυκτὸς ἐλθόντες ἔκλεψαν αὐτὸν, ἡμῶν κοιμωμένων. καὶ ἐὰν ἀκουσθῇ τοῦτο ἐπὶ τοῦ ἡγεμόνος, ἡμεῖς πείσομεν αὐτὸν, καὶ ὑμᾶς ἀμερίμους ποιήσομεν. Οἱ δὲ λαβόντες τὰ ἀργύρια ἐποίησαν ὡς ἐδιδάχθησαν. καὶ διεφημίσθη ὁ λόγος οὗτος παρὰ Ἰουδαίοις μέχρι τῆς σήμερον.

Οἱ δὲ ἑνδεκα μαθηταὶ ἐπορεύθησαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, εἰς τὸ ὄρος οὗ ἐτάξατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς. καὶ ἰδόντες αὐτὸν, προσεκύνησαν αὐτῷ· οἱ δὲ ἐδίστασαν. καὶ προσελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησεν αὐτοῖς, λέγων, Ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς· πορευθέντες οὖν μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζον-

1 Τῇ ἐπιφωσκούσῃ—λίαν πρωΐ.

2 Ἡ ἰδέα—ἡ ἐξωτερικὴ αὐτοῦ ἐμφάνις ἦτο ὡς ἀστραπή.

3 Ταχὺ—ταχέως.

τες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν· καὶ ἰδοὺ, ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμὶ πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος. Ἀμήν.

§ 18. Τὰ ἄγια πάθη

Κατὰ τὸν Εὐαγγελιστὴν Λουκᾶν

(Λουκ. κβ'—4, κδ' 55)

Ἦγγιζε δὲ ἡ ἑορτὴ τῶν ἁζύμων, ἡ λεγομένη πάσχα· καὶ ἐζήτουν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς τὸ πῶς ἀνέλωσιν αὐτόν· ἐφοβοῦντο γὰρ τὸν λαόν.

Εἰσῆλθε δὲ ὁ Σατανᾶς εἰς Ἰούδαν τὸν ἐπικαλούμενον Ἰσκαριώτην, ὄντα ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δώδεκα· καὶ ἀπελθὼν συνέλαβεν τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς στρατηγούς, τὸ πῶς αὐτὸν παραδῶ αὐτοῖς, καὶ ἐχάρησαν, καὶ συνέθεντο αὐτῷ ἀργύριον δοῦναι· καὶ ἐξωμολόγησε, καὶ ἐζήτηε εὐκαιρίαν τοῦ παραδοῦναι αὐτὸν αὐτοῖς ἄτερ ὄχλου.

Ἦλθε δὲ ἡ ἡμέρα τῶν ἁζύμων, ἐν ᾗ ἔδει θύεσθαι τὸ πάσχα· καὶ ἀπέστείλε Πέτρον καὶ Ἰωάννην, εἰπὼν, Πορευθέντες ἐτοιμάσατε ἡμῖν τὸ πάσχα, ἵνα φάγωμεν. οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ, Ποῦ θέλεις ἐτοιμάσωμεν; ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Ἴδου, εἰσελθόντων ὑμῶν εἰς τὴν πόλιν, συναντήσῃ ὑμῖν ἄνθρωπος κεράμιον ὕδατος βαστάζων· ἀκολουθήσατε αὐτῷ εἰς τὴν οἰκίαν οὗ εἰσπορεύεται· καὶ ῥεῖτε πῶ οἰκοδεσπότη τῆς οἰκίας, Λέγει σοι ὁ διδασκαλός, Ποῦ ἐστὶ τὸ κατάλυμα, ὅπου τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου φάγω; κακεῖνος ὑμῖν δείξει ἀνώγειον μέγα ἐστρωμένον· ἐκεῖ ἐτοιμάσατε. Ἀπελθόντες δὲ εὗρον καθὼς εἶρηκεν αὐτοῖς· καὶ ἡτοίμασαν τὸ πάσχα.

Καὶ ὅτε ἐγένετο ἡ ὥρα, ἀνέπεσε, καὶ οἱ δώδεκα ἀπόστολοι σὺν αὐτῷ. καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, Ἐπιθυμία ἐπεθύμησα τοῦτο τὸ πάσχα φαγεῖν μεθ' ἡμῶν, πρὸ τοῦ με παθεῖν· λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι οὐκέτι οὐ μὴ φάγω ἐξ αὐτοῦ, ἕως ὅτου πληρωθῇ ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ. καὶ δεξάμενος ποτήριον, εὐχαριστήσας εἶπε, Λάβετε τοῦτο καὶ διαμερίσατε ἑαυτοῖς· λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι οὐ μὴ πῖω ἀπὸ τοῦ γεννήματος τῆς ἀμπέλου, ἕως ὅτου ἡ

βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἔλθῃ. Καὶ λαβὼν ἄρτον, εὐχαριστήσας ἔκλασε, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς, λέγων, Τοῦτο ἐστὶ τὸ σῶμά μου, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν διδόμενον· τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. ὡσαύτως καὶ τὸ ποτήριον μετὰ τὸ δειπνῆσαι, λέγων, Τοῦτο τὸ ποτήριον, ἡ καινὴ διαθήκη ἐν τῷ αἵματί μου, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυνόμενον. Πλὴν ἰδοὺ ἡ χεὶρ τοῦ παραδιδόντος με μετ' ἐμοῦ ἐπὶ τῆς τραπέζης. καὶ ὁ μὲν υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου πορεύεται κατὰ τὸ ὀρισμένον· πλὴν οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ, δι' οὗ παραδίδοται. καὶ αὐτοὶ ἤρξαντο συζητεῖν πρὸς ἑαυτοὺς, τὸ τίς ἄρα εἴη ἐξ αὐτῶν ὁ τοῦτο μέλλων πράσσειν. Ἐγένετο δὲ καὶ φιλονεικία ἐν αὐτοῖς, τὸ τίς αὐτῶν δοκεῖ εἶναι μείζων. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Οἱ βασιλεῖς τῶν ἐθνῶν κυριεύουσιν αὐτῶν, καὶ οἱ ἐξουσιάζοντες αὐτῶν εὐεργέται καλοῦνται· ὑμεῖς δὲ οὐχ οὕτως· ἀλλ' ὁ μείζων ἐν ὑμῖν γενέσθω ὡς ὁ νεώτερος, καὶ ὁ ἡγούμενος ὡς ὁ διακονῶν. τίς γὰρ μείζων, ὁ ἀνακείμενος, ἢ ὁ διακονῶν; οὐχὶ ὁ ἀνακείμενος; ἐγὼ δὲ εἰμι ἐν μέσῳ ὑμῶν ὡς ὁ διακονῶν. Ὑμεῖς δὲ ἐστε οἱ διαμεμενηκότες μετ' ἐμοῦ ἐν τοῖς πειρασμοῖς μου· καὶ γὰρ διατίθεμαι ὑμῖν, καθὼς διέθετό μοι ὁ πατήρ μου, βασιλείαν, ἵνα ἐσθίητε καὶ πίνητε ἐπὶ τῆς τραπέζης μου ἐν τῇ βασιλείᾳ μου, καὶ καθίσσησθε ἐπὶ θρόνων, κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλάς τοῦ Ἰσραὴλ. Εἶπε δὲ ὁ Κύριος, Σίμων, Σίμων, ἰδοὺ, ὁ Σατανᾶς ἐξητήσατο ὑμᾶς, τοῦ σινιάσαι ὡς τὸν σῖτον· ἐγὼ δὲ ἐδεθήην περὶ σοῦ, ἵνα μὴ ἐκλείπῃ ἡ πίστις σου· καὶ σὺ ποτε ἐπιστρέψας στήριξον τοὺς ἀδελφούς σου. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, Κύριε, μετὰ Σοῦ ἑτοιμός εἰμι καὶ εἰς φυλακὴν καὶ εἰς θάνατον πορεύεσθαι. ὁ δὲ εἶπε, Λέγω σοι, Πέτρε, σὺ μὴ φωνῇσῃ σήμερον ἀλέκτωρ, πρὶν ἢ τρίς ἐπαρνήσῃ μὴ εἰδέναι με. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Ὅτε ἀπέστειλα ὑμᾶς ἄτερ βαλαντίου καὶ πήρας καὶ ὑποδημάτων, μὴ τίνος ὑστερήσητε; οἱ δὲ εἶπον, Οὐδενός. εἶπεν οὖν αὐτοῖς, Ἀλλὰ νῦν ὁ ἔχων βαλάντιον ἀράτω, ὁμοίως καὶ πήραν· καὶ ὁ μὴ ἔχων πωλησάτω τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ καὶ ἀγορασάτω μάχαιραν. λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι ἔτι τοῦτο τὸ γεγραμμένον δεῖ τελεσθῆναι ἐν ἐμοί, τὸ, «Καὶ μετὰ ἀνόμων ἐλογίσθη.» καὶ γὰρ τὰ περὶ ἐμοῦ τέλος ἔχει. οἱ δὲ εἶπον, Κύριε, ἰδοὺ μάχαιραι ὡδε δύο. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Ἰκανόν ἐστι.

Καὶ ἐξελθὼν ἐπορεύθη κατὰ τὸ ἔθος εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν· ἠκολούθησαν δὲ αὐτῷ καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. γενόμενος δὲ ἐπὶ

τοῦ τόπου, εἶπεν αὐτοῖς, Προσεύχεσθε μὴ εἰσελθεῖν εἰς πειρασμόν. Καὶ αὐτὸς ἀπεσπάρσθη ἀπ' αὐτῶν ὥσει λίθον βολήν, καὶ θεὶς τὰ γόνατα προσήυχετο, λέγων, Πάτερ, εἰ βούλει παρενεγκεῖν τὸ ποτήριον τοῦτο ἀπ' ἐμοῦ· πλὴν μὴ τὸ θέλημά μου, ἀλλὰ τὸ σὸν γενέσθω· ὥφθη δὲ αὐτῷ ἄγγελος ἀπ' οὐρανοῦ ἐνισχύων αὐτόν. καὶ γενόμενος ἐν ἀγωνίᾳ ἐκτενέστερον προσήυχετο. ἐγένετο δὲ ὁ ἰδρῶς αὐτοῦ ὥσει κόμβοι αἵματος καταβαίνοντες ἐπὶ τὴν γῆν. Καὶ ἀναστὰς ἀπὸ τῆς προσευχῆς, ἐλθὼν πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, εὗρεν αὐτοὺς κοιμωμένους ἀπὸ τῆς λύπης, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Τί καθεύδετε; ἀναστάντες προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσελθῆτε εἰς πειρασμόν.

Ἔτι δὲ αὐτοῦ λαλοῦντος, ἰδοὺ ὄχλος· καὶ ὁ λεγόμενος Ἰούδας εἰς τῶν δώδεκα, προσήρχετο αὐτῶν, καὶ ἤγγισε τῷ Ἰησοῦ φιλεῖν αὐτόν. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, Ἰούδα, φιλήματι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου παραδίδως; Ἰδόντες δὲ οἱ περὶ αὐτόν τὸ ἐσόμενον εἶπον αὐτῷ, Κύριε, εἰ πατάξομεν ἐν μαχαίρᾳ· καὶ ἐπὶτάξεν εἰς τις ἐξ αὐτῶν τὸν δοῦλον τοῦ ἀρχιερέως, καὶ ἀφείλεν αὐτοῦ τὸ οὖς τὸ δεξιόν. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, Ἐὰτε ἕως τούτου. καὶ ἀψάμενος τοῦ ὠτίου αὐτοῦ, ἰάσατο αὐτόν. Εἶπε δὲ ὁ Ἰησοῦς πρὸς τοὺς παραγενομένους ἐπ' αὐτόν ἀρχιερεῖς καὶ στρατηγούς τοῦ ἱεροῦ καὶ πρεσβυτέρους, Ὡς ληστήν ἐξεληλύθατε μετὰ μαχαίρων καὶ ξύλων; καθ' ἡμέραν ὄντος μου μεθ' ὑμῶν ἐν τῷ ἱερῷ, οὐκ ἐξετείνατε τὰς χεῖρας ἐπ' ἐμέ. ἀλλ' αὕτη ὑμῶν ἐστὶν ἡ ὥρα, καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ σκότους.

Συλλαβόντες δὲ αὐτὸν ἤγαγον, καὶ εἰσήγαγον αὐτόν εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀρχιερέως· ὁ δὲ Πέτρος ἠκολούθει μακρόθεν. ἀψάντων δὲ πῦρ ἐν μέσῳ τῆς αὐλῆς, καὶ συγκαθισάντων αὐτῶν, ἐκάθητο ὁ Πέτρος ἐν μέσῳ αὐτῶν. ἰδοῦσα δὲ αὐτὸν παιδίσκη τις καθήμενον πρὸς τὸ φῶς, καὶ ἀπενίσασα αὐτῷ, εἶπε, Καὶ οὗτος σὺν αὐτῷ ἦν. ὁ δὲ ἠρνήσατο αὐτόν, λέγων, Γύναι, οὐκ οἶδα αὐτόν. Καὶ μετὰ βραχὺ ἕτερος ἰδὼν αὐτόν ἔφη. Καὶ σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ. ὁ δὲ Πέτρος εἶπεν, Ἄνθρωπε, οὐκ εἰμί. Καὶ διαστόσης ὥσει ὥρας μιᾶς, ἄλλος τις διΐσχυρίζετο, λέγων, Ἐπ' ἀληθείας καὶ οὗτος μετ' αὐτοῦ ἦν· καὶ γὰρ Γαλιλαῖός ἐστιν. εἶπε δὲ ὁ Πέτρος, Ἄνθρωπε, οὐκ οἶδα ὃ λέγεις. Καὶ παραχρῆμα, ἔτι λαλοῦντος αὐτοῦ, ἐφώνησεν ὁ ἀλέκτωρ· καὶ στραφεὶς ὁ Κύριος ἐνέβλεψε τῷ Πέτρῳ· καὶ ὑπεμνήσθη ὁ Πέτρος τοῦ λόγου

τοῦ Κυρίου, ὡς εἶπεν αὐτῷ, "Ὅτι, πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι, ἀπαρνήσῃ με τρίς. καὶ ἐξελθὼν ἔξω ὁ Πέτρος ἔκλαυσε πικρῶς.

Καὶ οἱ ἄνδρες οἱ συνέχοντες τὸν Ἰησοῦν ἐνέπαιζον αὐτῷ, δέροντες· καὶ περικαλύψαντες αὐτὸν, ἔτυπον αὐτοῦ τὸ πρόσωπον, καὶ ἐπηρώτων αὐτόν, λέγοντες, Προφήτευσον, τίς ἐστὶν ὁ παῖσας σε; καὶ ἕτερα πολλά βλασφημοῦντες ἔλεγον εἰς αὐτόν.

Καὶ ὡς ἐγένετο ἡμέρα, συνήχθη τὸ πρεσβυτέριον τοῦ λαοῦ, ἀρχιερεῖς τε καὶ γραμματεῖς, καὶ ἀνήγαγον αὐτόν εἰς τὸ συνέδριον ἑαυτῶν, λέγοντες, Εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστός; εἰπέ ἡμῖν. εἶπε δὲ αὐτοῖς, Ἐὰν ὑμῖν εἶπω, οὐ μὴ πιστεύσητε· ἐὰν δὲ καὶ ἐρωτήσω, οὐ μὴ ἀποκριθῇτέ μοι, ἢ ἀπολύσητε. ἀπὸ τοῦ νῦν ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καθήμενος ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ. εἶπον δὲ πάντες, Σὺ οὖν εἶ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ; ὁ δὲ πρὸς αὐτοὺς ἔφη, Ὑμεῖς λέγετε, ὅτι ἐγὼ εἰμι. οἱ δὲ εἶπον, Τί ἔτι χρεῖαν ἔχομεν μαρτυρίας; αὐτοὶ γὰρ ἠκούσαμεν ἀπὸ τοῦ στόματος αὐτοῦ.

Καὶ ἀναστὰν ἅπαν τὸ πλῆθος αὐτῶν, ἤγαγεν αὐτόν ἐπὶ τὸν Πιλάτον. ἤρξαντο δὲ κατηγορεῖν αὐτοῦ, λέγοντες, Τοῦτον εὐρωμεν διαστρέφοντα τὸ ἔθνος, καὶ κωλύοντα Καίσαρι φόρους διδόναι, λέγοντα ἑαυτὸν Χριστὸν βασιλέα εἶναι. ὁ δὲ Πιλάτος ἐπηρώτησεν αὐτόν, λέγων, Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτῷ ἔφη, Σὺ λέγεις. ὁ δὲ Πιλάτος εἶπε πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς ὄχλους, Οὐδὲν εὐρίσκω αἰτίον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ,

Οἱ δὲ ἐπίσχυον λέγοντες, "Ὅτι ἀνασεῖει τὸν λαόν, διδάσκων καθ' ὅλης τῆς Ἰουδαίας, ἀρξόμενος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἕως ὧδε. Πιλάτος δὲ, ἀκούσας Γαλιλαίαν, ἐπηρώτησεν εἰ ὁ ἄνθρωπος Γαλιλαῖός ἐστι· καὶ ἐπιγνοὺς ὅτι ἐκ τῆς ἐξουσίας Ἡρώδου ἐστίν, ἀνέπεμψεν αὐτόν πρὸς Ἡρώδην, ὄντα καὶ αὐτόν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις. ὁ δὲ Ἡρώδης ἰδὼν τὸν Ἰησοῦν ἐχάρη λίαν· ἦν γὰρ θέλων ἐξ ἱκανοῦ ἰδεῖν αὐτόν, διὰ τὸ ἀκούειν πολλὰ περὶ αὐτοῦ· καὶ ἠλπίζε τι σημεῖον ἰδεῖν ὑπ' αὐτοῦ γινόμενον. ἐπηρώτῃ δὲ αὐτόν ἐν λόγοις ἱκανοῖς. αὐτὸς δὲ οὐδὲν ἀπεκρίνατο αὐτῷ. εἰστήκεισαν δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς, εὐτόνως κατηγοροῦντες αὐτοῦ. ἐξουθενήσας δὲ αὐτόν ὁ Ἡρώδης σὺν τοῖς στρατεύμασιν αὐτοῦ, καὶ ἐμπαίξας, περιβαλὼν αὐτόν ἐσθῆτα λαμπράν, ἀνέπεμψεν αὐτόν τῷ Πιλάτῳ. ἐγένοντο δὲ φίλοι ὅ τε Πιλάτος καὶ ὁ Ἡρώδης ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ μετ'

ἀλλήλων· προὔπηρχον γὰρ ἐν ἔχθρᾳ ὄντες πρὸς ἑαυτούς. Πιλᾶτος δὲ, συγκαλεσάμενος τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς ἀρχοντας καὶ τὸν λαόν, εἶπε πρὸς αὐτοὺς, Προσηνέγκατέ μοι τὸν ἄνθρωπον τοῦτον, ὡς ἀποστρέφοντα τὸν λαόν· καὶ ἰδοὺ, ἐγὼ ἐνώπιον ὑμῶν ἀνακρίνας οὐδὲν εὔρον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ αἴτιον, ὃν κατηγορεῖται κατ' αὐτοῦ· ἀλλ' οὐδὲ Ἡρώδης· ἀνέπεμψα γὰρ ὑμᾶς πρὸς αὐτόν, καὶ ἰδοὺ, οὐδὲν ἄξιον θανάτου ἐστὶ πεπραγμένον αὐτῷ. παιδεύσας οὖν αὐτὸν ἀπολύσω. ἀνάγκη δὲ εἶχεν ἀπολύειν αὐτοῖς κατὰ ἑορτὴν ἓνα. ἀνέκραξαν δὲ παμπληθεῖ λέγοντες, Λῆρε τοῦτον, ἀπόλυσον δὲ ἡμῖν τὸν Βαραββᾶν· ὅστις ἦν διάστασις τινὰ γενομένην ἐν τῇ πόλει καὶ φόνον βεβλημένος εἰς φυλακὴν. Πόλιν οὖν ὁ Πιλᾶτος προσεφώνησε, θέλων ἀπολύσαι τὸν Ἰησοῦν. οἱ δὲ ἐπεφώνουν λέγοντες, Σταύρωσον, σταύρωσον αὐτόν. Ὁ δὲ τρίτον εἶπε πρὸς αὐτοὺς, Τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν οὗτος; οὐδὲν αἴτιον θανάτου εὔρον ἐν αὐτῷ· παιδεύσας οὖν αὐτόν ἀπολύσω. οἱ δὲ ἐπέκειντο φωναῖς μεγάλαις, αἰτούμενοι αὐτὸν σταυρωθῆναι· καὶ κατίσχυον αἱ φωναὶ αὐτῶν καὶ τῶν ἀρχιερέων. Ὁ δὲ Πιλᾶτος ἐπέκρινε γενέσθαι τὸ αἶτημα αὐτῶν· ἀπέλυσε δὲ αὐτοῖς τὸν διὰ στάσιν καὶ φόνον βεβλημένον εἰς τὴν φυλακὴν, ὃν ᾗτοῦντο· τὸν δὲ Ἰησοῦν παρέδωκε τῷ θελήματι αὐτῶν.

Καὶ ὡς ἀπήγαγον αὐτόν, ἐπιλαβόμενοι Σίμωνός τινος Κυρηναίου τοῦ ἐρχομένου ἀπ' ἀγροῦ, ἐπέθηκαν αὐτῷ τὸν σταυρόν, φέρειν ὀπισθεν τοῦ Ἰησοῦ. Ἠκολούθει δὲ αὐτῷ πολὺ πλῆθος τοῦ λαοῦ, καὶ γυναικῶν, αἱ καὶ ἐκόπτοντο καὶ ἐθρήνουν αὐτόν. στραφεὶς δὲ πρὸς αὐτάς ὁ Ἰησοῦς εἶπε, Θυγατέρες Ἰερουσαλὴμ, μὴ κλαίετε ἐπ' ἐμέ, πλὴν ἐφ' ἑαυτάς κλαίετε καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ὑμῶν. ὅτι ἰδοὺ, ἔρχονται ἡμέραι ἐν αἷς ἐροῦσι, Μακάριαι αἰστεῖραι, καὶ κοιλῖαι αἱ οὐκ ἐγέννησαν, καὶ μαστοὶ οἱ οὐκ ἐθήλασαν. τότε ἄρξονται λέγειν τοῖς ὄρεσι, Πέσετε ἐφ' ἡμᾶς· καὶ τοῖς βουνοῖς, Καλύψατε ἡμᾶς. ὅτι, εἰ ἐν τῷ ὑγρῷ ξύλῳ ταῦτα ποιοῦσιν, ἐν τῷ ξηρῷ τί γένηται; Ἦγοντο δὲ καὶ ἕτεροι δύο κακούργοι σὺν αὐτῷ ἀναιρεθῆναι.

Καὶ ὅτε ἀπῆλθον ἐπὶ τὸν τόπον τὸν καλούμενον κρανίου, ἐκεῖ ἐσταύρωσαν αὐτόν, καὶ τοὺς κακούργους, ὃν μὲν ἐκ δεξιῶν, ὃν δὲ ἐξ ἀριστερῶν. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔλεγε, Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς· οὐ γὰρ οἶδασιν τί ποιοῦσι. διαμεριζόμενοι δὲ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, ἔβα-

λον κληρον, καὶ εἰστήκει ὁ λαὸς θεωρῶν. Ἐξεμυκτήριζον δὲ καὶ οἱ ἄρχοντες σὺν αὐτοῖς, λέγοντες, "Ἄλλους ἔσωσε, σωσάτω ἑαυτὸν, εἰ οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός, ὁ τοῦ Θεοῦ ἐκλεκτός. ἐνέπαιζον δὲ αὐτῷ καὶ οἱ στρατιῶται, προσερχόμενοι καὶ ὄξος προσφέροντες αὐτῷ, καὶ λέγοντες, Εἰ σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, σῶσον σεαυτόν. Ἦν δὲ καὶ ἐπιγραφὴ γεγραμμένη ἐπ' αὐτῷ γράμμασιν Ἑλληνικοῖς καὶ Ῥωμαϊκοῖς, καὶ Ἑβραϊκοῖς, Οὗτός ἐστιν ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων.

Εἰ δὲ τῶν κρεμασθέντων κακούργων ἐβλασφήμει αὐτόν, λέγων, Εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστός, σῶσον σεαυτόν καὶ ἡμᾶς, Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἕτερος ἐπετίμα αὐτῷ, λέγων, Οὐδὲ φοβῆ σὺ τὸν Θεόν, ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ κρίματι εἶ; καὶ ἡμεῖς μὲν δικαίως· ἄξια γὰρ ὧν ἐπράξαμεν ἀπολαμβάνομεν· οὗτος δὲ οὐδὲν ἄτοπον ἐπράξε· καὶ ἔλεγε τῷ Ἰησοῦ, Μνήσθητί μου, κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ἀμὴν λέγω σοι, σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ.

Ἦν δὲ ὥσπερ ὥρα ἕκτη, καὶ σκότος ἐγένετο ἐφ' ὅλην τὴν γῆν, ἕως ὥρας ἐννάτης. καὶ ἐσκοτίσθη ὁ ἥλιος, καὶ ἐσχίσθη τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ μέσον· καὶ φωνήσας φωνῇ μεγάλῃ ὁ Ἰησοῦς εἶπε, Πάτερ, εἰς χεῖράς σου παραθήσομαι τὸ πνεῦμά μου. Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐξέπνευσεν. Ἰδὼν δὲ ὁ ἐκατόνταρχος τὸ γινόμενον ἐδόξασε τὸν Θεόν, λέγων, "Ὀντως ὁ ἄνθρωπος οὗτος δίκαιος ἦν. καὶ πάντες οἱ συμπαραγενόμενοι ὄχλοι ἐπὶ τὴν θεωρίαν ταύτην, θεωροῦντες τὰ γινόμενα, τύπτοντες ἑαυτῶν τὰ στήθη ὑπέστρεφον. εἰστήκεισαν δὲ πάντες οἱ γνωστοὶ αὐτοῦ μακρόθεν, καὶ γυναῖκες αἱ συνακολουθήσασαι αὐτῷ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ὁρῶσαι ταῦτα.

Καὶ ἰδοὺ, ἀνὴρ ὀνόματι Ἰωσήφ, βουλευτῆς ὑπάρχων, ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ δίκαιος, (οὗτος οὐκ ἦν συγκατατεθειμένος τῇ βουλῇ καὶ τῇ πράξει αὐτῶν) ἀπὸ Ἀριμαθαίας πόλεως τῶν Ἰουδαίων, ὃς καὶ προσεδέχετο καὶ αὐτὸς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, οὗτος προσελθὼν τῷ Πιλάτῳ ἡτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. καὶ καθελὼν αὐτὸ ἐνετύλιξεν αὐτὸ σινδόνι, καὶ ἔθηκεν αὐτὸ ἐν μνήματι λαξευτῷ, οὗ οὐκ ἦν οὐδέπω οὐδεὶς κείμενος. καὶ ἡμέρα ἦν παρασκευῇ, καὶ σάββατον ἐπέφωσκε.

Κατακολουθήσασαι δὲ καὶ γυναῖκες, αἵτινες ἦσαν συνεληλυθυῖαι αὐτῷ ἐκ τῆς Γαλιλαίας, ἐθεάσαντο τὸ μνημεῖον, καὶ ὡς ἐτέθη

τὸ σῶμα αὐτοῦ, ὑποστρέψασαι ἡτοίμασαν ἀρώματα καὶ μύρα· καὶ τὸ μὲν σάββατον ἡσύχασαν κατὰ τὴν ἐντολήν. Τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων ὀρθρου βαθέος ἦλθον ἐπὶ τὸ μνήμα, φέρουσαι ἃ ἡτοίμασαν ἀρώματα, καὶ τινες σὺν αὐταῖς.

Εὗρον δὲ τὸν λίθον ἀποκεκυλισμένον ἀπὸ τοῦ μνημείου, καὶ εἰσελθούσαι οὐχ εὗρον τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ διαπορεῖσθαι αὐτὰς περὶ τούτου, καὶ ἰδοῦ, δύο ἄνδρες ἐπέστησαν αὐταῖς ἐν ἐσθήσεσιν ἀστραπτούσας, ἐμφόβων δὲ γενομένων αὐτῶν καὶ κλινουσῶν τὸ πρόσωπον εἰς τὴν γῆν, εἶπον πρὸς αὐτάς, Τί ζητεῖται τὸν ζῶντα μετὰ τῶν νεκρῶν; οὐκ ἔστιν ὧδε, ἀλλ' ἡγέρθη· μνήσθητε ὡς ἐλόλησεν ὑμῖν, ἔτι ὢν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, λέγων, Ὅτι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου παραδοθῆναι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων ἁμαρτωλῶν, καὶ σταυρωθῆναι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστῆναι. Καὶ ἐμνήσθησαν τῶν ῥημάτων αὐτοῦ· καὶ ὑποστρέψασαι ἀπὸ τοῦ μνημείου, ἀπήγγειλαν ταῦτα πάντα τοῖς ἑνδεκα καὶ πᾶσι τοῖς λοιποῖς. ἦσαν δὲ ἡ Μάγδαλινῃ Μαρία καὶ Ἰωάννα καὶ Μαρία Ἰακώβου, καὶ αἱ λοιπαὶ σὺν αὐταῖς, αἱ ἔλεγον πρὸς τοὺς ἀποστόλους ταῦτα. Καὶ ἐφάνησαν ἐνώπιον αὐτῶν ὥσπερ λῆρος τὰ ῥήματα αὐτῶν, καὶ ἠπίστουν αὐταῖς. ὁ δὲ Πέτρος ἀναστὰς ἔδραμεν ἐπὶ τὸ μνημεῖον, καὶ παρακύψας βλέπει τὰ ὀθόνια κείμενα μόνα· καὶ ἀπῆλθε πρὸς ἑαυτὸν θαυμάζων τὸ γεγονός.

Καὶ ἰδοῦ, δύο ἐξ αὐτῶν ἦσαν πορευόμενοι ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ εἰς κώμην ἀπέχουσαν σταδίους ἐξήκοντα ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ, ἥ ὄνομα Ἐμμαούς· καὶ αὐτοὶ ὁμίλουν πρὸς ἀλλήλους περὶ πάντων τῶν συμβεβηκότων τούτων. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ὁμιλεῖν αὐτοὺς καὶ συζητεῖν, καὶ αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς ἐγγίσας συνεπορεύετο αὐτοῖς· οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν ἐκρατοῦντο τοῦ μὴ ἐπιγνῶναι αὐτόν. Εἶπε δὲ πρὸς αὐτοὺς, Τίνες οἱ λόγοι οὗτοι, οὓς ἀντιβάλλετε πρὸς ἀλλήλους περιπατοῦντες, καὶ ἔστε σκυθρωποί; ἀποκριθεὶς δὲ εἷς, ὃ ὄνομα Κλεόπας, εἶπε πρὸς αὐτόν, Σὺ μόνος παροικεῖς ἐν Ἱερουσαλὴμ, καὶ οὐκ ἔγνως τὰ γενόμενα ἐν αὐτῇ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις; καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Ποῖα; οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ τὰ περὶ Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου, ὃς ἐγένετο ἀνὴρ προφήτης, δυνατὸς ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ ἐναντίον τοῦ Θεοῦ καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ· ὅπως τε παρέδωκαν αὐτόν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ἄρχοντες ἡμῶν εἰς κρῖμα θανάτου, καὶ ἐσταύρωσαν αὐτόν· ἡμεῖς

λπιζομεν ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ μέλλων λυτροῦσθαι τὸν Ἰσραήλ, ἀλλὰ γε σὺν πᾶσι τούτοις τρίτην ταύτην ἡμέραν ἄγει σήμερον, ἀπ' οὗ ταῦτα ἐγένοντο. ἀλλὰ καὶ γυναῖκες τινες ἐξ ἡμῶν ἐξέστησαν ἡμᾶς, γενόμεναι ὄρθρῳ ἐπὶ τὸ μνημεῖον· καὶ μὴ εὐροῦσαι τὸ σῶμα αὐτοῦ, ἤλθον λέγουσαι καὶ ὀπτασίαν ἀγγέλων ἑωρακέναι, οἱ λέγουσιν αὐτὸν ζῆν. καὶ ἀπῆλθόν τινες τῶν σὺν ἡμῖν ἐπὶ τὸ μνημεῖον, καὶ εὗρον οὕτω καθὼς καὶ αἱ γυναῖκες εἶπον· αὐτὸν δὲ οὐκ εἶδον. Καὶ αὐτὸς εἶπε πρὸς αὐτοὺς, Ὡ ἀνόητοι· αἱ βραδεῖς τῇ καρδίᾳ τοῦ πιστεῦειν ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐλάλησαν οἱ προφῆται· οὐχὶ ταῦτα ἔδει παθεῖν τὸν Χριστὸν, καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ; καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ Μωσέως καὶ ἀπὸ πάντων τῶν προφητῶν, διηρμήνευεν αὐτοῖς ἐν πόσαις ταῖς γραφαῖς τὰ περὶ αὐτοῦ. Καὶ ἤγγισαν εἰς τὴν κώμην οὗ ἐπορεύοντο· καὶ αὐτὸς προσεποιεῖτο πορρωτέρω πορεύεσθαι. καὶ παρεβιάσαντο αὐτὸν, λέγοντες, Μείνον μεθ' ἡμῶν, ὅτι πρὸς ἐσπέραν ἐστὶ, καὶ κέκλικεν ἡ ἡμέρα· καὶ εἰσῆλθε τοῦ μείναι σὺν αὐτοῖς· καὶ ἐγένετο ἐν τῷ κατακλιθῆναι αὐτὸν μετ' αὐτῶν, λαβὼν τὸν ἄρτον εὐλόγησε, καὶ κλάσας ἐπέδιδου αὐτοῖς. αὐτῶν δὲ διηνοιχθῆσαν οἱ ὀφθαλμοί, καὶ ἐπέγνωσαν αὐτόν. καὶ αὐτὸς ἄφαντος ἐγένετο ἀπ' αὐτῶν. Καὶ εἶπον πρὸς ἀλλήλους, Οὐχὶ ἡ καρδία ἡμῶν καιομένη ἦν ἐν ἡμῖν, ὡς ἐλόλει ἡμῖν ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ὡς διήνοιγεν ἡμῖν τὰς γραφάς; καὶ ἀναστάντες αὐτῇ τῇ ὥρᾳ, ἐπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ, καὶ εὗρον συνηθροισμένους τοὺς ἑνδεκα καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς, λέγοντας, Ὅτι ἠγγέρθη ὁ κύριος ὄντως, καὶ ὤρθη Σίμωνι. καὶ αὐτοὶ ἐξηγοῦντο τὰ ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ὡς ἐγνώσθη αὐτοῖς ἐν τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου.

Ταῦτα δὲ αὐτῶν λαλούντων, αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς ἔστη ἐν μέσῳ αὐτῶν καὶ λέγει αὐτοῖς, Εἰρήνη ὑμῖν. πτοηθέντες δὲ καὶ ἐμφοβοὶ γενόμενοι ἐδόκουν πνεῦμα θεωρεῖν; καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Τί τετραγμμένοι ἐστέ; καὶ διατὶ διαλογισμοὶ ἀναθαίνουσιν ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; ἴδετε τὰς χεῖράς μου καὶ τοὺς πόδας μου, ὅτι αὐτὸς ἐγὼ εἰμι· ψηλαφήσατέ με καὶ ἴδετε· ὅτι πνεῦμα σάρκα καὶ ὀστέα οὐκ ἔχει, καθὼς ἐμὲ θεωρεῖτε ἔχοντα. καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐπέδειξεν αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας. ἔτι δὲ ἀπιστούντων αὐτῶν ἀπὸ τῆς χαρᾶς καὶ θαυμαζόντων, εἶπεν αὐτοῖς, Ἐχέτε τι βρώσιμον ἐνθάδε; οἱ δὲ ἐπέδωκαν αὐτῷ ἰχθύος ὀπτοῦ μέρος καὶ ἀπὸ μελισσίου κηρίου. καὶ λαβὼν ἐνώπιον

αὐτῶν ἔφαγεν. Εἶπε δὲ αὐτοῖς, Οὗτοι οἱ λόγοι, οὓς ἐλάλησα πρὸς ὑμᾶς ἔτι ὧν σὺν ὑμῖν, ὅτι δεῖ πληρωθῆναι πάντα τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ νόμῳ Μωσέως καὶ προφήταις καὶ ψαλμοῖς περὶ ἐμοῦ. τότε διηνοῖζεν αὐτῶν τὸν νοῦν, τοῦ συνιέναι τὰς γραφάς· καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Ὅτι οὕτω γέγραπται, καὶ οὕτως ἔδει παθεῖν τὸν Χριστὸν, καὶ ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, καὶ κηρυχθῆναι ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ μετάνοιαν καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν εἰς πάντα τὰ ἔθνη, ἀρξάμενοι ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ. ὑμεῖς δὲ ἐστε μάρτυρες τούτων. καὶ ἰδοὺ, ἐγὼ ἀποστέλλω τὴν ἀπαγγελίαν τοῦ πατρὸς μου ἐφ' ὑμᾶς· ὑμεῖς δὲ καθίστατε ἐν τῇ πόλει Ἱερουσαλὴμ, ἕως οὗ ἐνδύσησθε δύναμιν ἐξ ὕψους.

Ἐξήγαγε δὲ αὐτοὺς ἕξω ἕως εἰς Βηθανίαν· καὶ ἐπάρας τὰς χεῖρας αὐτοῦ, εὐλόγησεν αὐτούς. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εὐλογεῖν αὐτὸν αὐτοὺς, διέστη ἀπ' αὐτῶν, καὶ ἀνεφέρετο εἰς τὸν οὐρανόν. καὶ αὐτοὶ, προσκυνήσαντες αὐτὸν, ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ μετὰ χαρᾶς μεγάλης· καὶ ἦσαν διαπαντός ἐν τῷ ἱερῷ, αἰνοῦντες καὶ εὐλογοῦντες τὸν Θεόν. Ἀμήν.

§ 19. Φανέρωσις τοῦ Ἰησοῦ εἰς τοὺς μαθητάς τοῦ μετὰ τὴν Ἀνάστασιν

(Ἰωάν. κ. 1—51)

Τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ ἔρχεται πρῶτῃ, σκοτίας ἔτι οὔσης, εἰς τὸ μνημεῖον· καὶ βλέπει τὸν λίθον ἡρμένον ἐκ τοῦ μνημείου. τρέχει οὖν καὶ ἔρχεται πρὸς Σίμωνα Πέτρον καὶ πρὸς τὸν ἄλλον μαθητὴν ὃν ἐφίλει ὁ Ἰησοῦς, καὶ λέγει αὐτοῖς, Ἦραν τὸν κύριον ἐκ τοῦ μνημείου, καὶ οὐκ οἶδαμεν ποῦ ἔθηκαν αὐτόν. ἐξῆλθεν οὖν ὁ Πέτρος καὶ ὁ ἄλλος μαθητής, καὶ ἤρχοντο εἰς τὸ μνημεῖον· ἔτρεχον δὲ οἱ δύο ὁμοῦ· καὶ ὁ ἄλλος μαθητής προέδραμε τάχιον τοῦ Πέτρου, καὶ ἦλθε πρῶτος εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ παρακύψας βλέπει κείμενα τὰ ὀθόνια, οὐ μέντοι εἰσῆλθεν. ἔρχεται οὖν Σίμων Πέτρος ἀκολουθῶν αὐτῷ, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ θεωρεῖ τὰ ὀθόνια κείμενα· καὶ τὸ σουδάριον ὃ ἦν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, οὐ μετὰ τῶν ὀθονίων κείμενον, ἀλλὰ χωρὶς ἐντετυλιγμένον εἰς ἓνα τόπον. τότε οὖν εἰσῆλθε καὶ ὁ ἄλλος μαθητής ὁ ἐλθὼν πρῶτος εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ εἶδε, καὶ ἐπίστευσεν· οὐδέπω γὰρ ᾔδεισαν τὴν γραφὴν, ὅτι δεῖ αὐτὸν ἐκ νεκρῶν ἀναστῆναι. ἀπῆλθον οὖν πάλιν πρὸς

ἐαυτοὺς οἱ μαθηταί. Μαρία δὲ εἰστήκει πρὸς τὸ μνημεῖον κλαί-
ουσα ἔξω. ὡς οὖν ἔκλαιε, παρέλυψεν εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ θεω-
ρεῖ δύο ἀγγέλους ἐν λευκοῖς καθεζομένους, ἓνα πρὸς τῇ κεφαλῇ,
καὶ ἓνα πρὸς τοῖς ποσίν, ὅπου ἔκειτο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. καὶ
λέγουσιν αὐτῇ ἐκεῖνοι, Γύναι, τί κλαίεις; λέγει αὐτοῖς, "Οτι
ἤρραν τὸν κύριόν μου, καὶ οὐκ οἶδα ποῦ ἔθηκαν αὐτόν. καὶ ταῦτα
εἰποῦσα ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ θεωρεῖ τὸν Ἰησοῦν ἐστῶτα
καὶ οὐκ ᾔδει ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἐστί. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, Γύναι,
τί κλαίεις; τίνα ζητεῖς; ἐκείνη δοκοῦσα ὅτι ὁ κηπουρὸς ἐστι,
λέγει αὐτῷ, Κύριε, εἰ σὺ ἐβόστασας αὐτόν, εἰπέ μοι ποῦ αὐ-
τὸν ἔθηκες, καὶ γὰρ αὐτόν ἀρῶ. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, Μαρία.
στραφεῖσα ἐκείνη λέγει αὐτῷ, Ῥαββουνί, ὃ λέγεται, Διδάσκα-
λε. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, Μὴ μου ἅπτου· οὐπω γὰρ ἀναβέβηκα
πρὸς τὸν πατέρα μου· πορεύου δὲ πρὸς τοὺς ἀδελφούς μου, καὶ
εἰπὲ αὐτοῖς, Ἀναβαίνω πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ πατέρα ὑμῶν,
καὶ Θεὸν μου καὶ Θεὸν ὑμῶν. ἔρχεται Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ
ἀπαγγέλουσα τοῖς μαθηταῖς, ὅτι εἶδεν τὸν Κύριον, καὶ ταῦτα
εἶπεν αὐτῇ.

Οὔσης οὖν ὀψίας,¹ τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ² τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων
καὶ τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, ὅπου ἦσαν οἱ μαθηταὶ συνηγμέ-
νοι, διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἔστη
εἰς τὸ μέσον, καὶ λέγει αὐτοῖς, Εἰρήνῃ ὑμῖν³ καὶ τοῦτο εἰπὼν
ἔδειξεν αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ τὴν πλευρὰν αὐτοῦ. ἐχάρησαν οὖν
οἱ μαθηταὶ ἰδόντες τὸν Κύριον. εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς πά-
λιν, Εἰρήνῃ ὑμῖν· καθὼς ἀπέσταλκέ με ὁ πατήρ, καὶ γὰρ πέμπω
ὑμᾶς.⁴ καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐνεφύσησε, καὶ λέγει αὐτοῖς, Λάβετε
Πνεῦμα Ἅγιον. ἂν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας,⁵ ἀφίενται αὐ-
τοῖς· ἂν τινων κρατῆτε,⁶ κεκράτηνται. Θωμᾶς δὲ, εἰς ἐκ τῶν
δώδεκα, ὁ λεγόμενος Δίδυμος, οὐκ ἦν μετ' αὐτῶν ὅτε ἦλθεν ὁ
Ἰησοῦς. ἔλεγον οὖν αὐτῷ οἱ ἄλλοι μαθηταί, Ἐωράκαμεν τὸν κύ-

1. Ο ὕ σ η ς ὀ ψ ί α ς—ὅτε ἦτο ἑσπέρα.

2. Τ ῇ ἡ μέ ρ α ἐ κ ε ί ν η—τὴν αὐτὴν ἡμέραν, τὴν πρώτην τῆς ἐβδο-
μάδος.

3. Ε ἰ ρ ῆ ν η ὑ μ ῖ ν—ἡσυχία μὴ ταραττεσθε.

4. Κ ἄ γ ῶ π έ μ π ω ὑ μ ᾶ ς—ὅπως ἔστειλεν ὁ πατήρ ἐμὲ, στέλλω καὶ
ἐγὼ ὑμᾶς εἰς τὸν κόσμον.

5. Ἀ φ ῆ τ ε τ ᾶ ς ἁ μ α ρ τ ί α ς—συγχωρήσητε—θὰ εἶνε συγχωρημένοι.

6. Κ ρ α τ ε ῖ τ ε—δὲν συγχωρήσητε, θὰ εἶναι ἀσυγχώρητοι.

ριον. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Ἐὰν μὴ ἴδω ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ τὸν τύπον τῶν ἥλων, καὶ βάλῃ τὸν δάκτυλόν μου εἰς τὸν τύπον τῶν ἥλων¹, καὶ βάλῃ τὴν χειρὰ μου εἰς τὴν πλευρὰν αὐτοῦ, οὐ μὴ πιστεύσω. Καὶ μεθ' ἡμέρας ὀκτὼ πάλιν ἦσαν ἔσω οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ Θωμᾶς μετ' αὐτῶν. ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς, τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον καὶ εἶπεν, Εἰρήνη ὑμῖν. εἶτα λέγει τῷ Θωμᾷ, Φέρε τὸν δάκτυλόν σου ὧδε, καὶ ἴδε τὰς χειρὰς μου· καὶ φέρε τὴν χειρὸς σου, καὶ βάλε εἰς τὴν πλευρὰν μου· καὶ μὴ γίνου ἄπιστος, ἀλλὰ πιστός. καὶ ἀπεκρίθη ὁ Θωμᾶς, καὶ εἶπεν αὐτῷ, ὁ κύριός μου καὶ ὁ Θεός μου. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ὅτι ἐώρακάς με², Θωμᾶ, πεπίστευκας· μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες καὶ πιστεύσαντες.

Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα σημεῖα ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς ἐνώπιον τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ἃ οὐκ ἔστι γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ. ταῦτα δὲ γέγραπται, ἵνα πιστεύσητε ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ ἵνα πιστεύοντες ζωὴν ἔχητε ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ.

1 Τὸν τύπον τῶν ἥλων—τὰ σημεῖα τῶν καρφίων—τὰς ὀπὰς.

2 Ὅτι ἐώρακάς με—σὺ Θωμᾶ ἐπίστευσας διότι με εἶδες ἀλλὰ μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες καὶ πιστεύσαντες.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΔΙΑΦΟΡΟΙ ΠΕΡΙΚΟΠΑΙ

§ 20ΧΘ Εὐαγγελισμὸς τῆς Παρθένου.

(Λουκ. α'. 26—58)

Ἐν δὲ τῷ μηνὶ τῷ ἕκτῳ¹ ἀπεστάλη ὁ ἄγγελος Γαβριὴλ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς πόλιν τῆς Γαλιλαίας ἣ ὄνομα Ναζαρέτ, πρὸς παρθένον μεμνηστευμένην ἀνδρὶ ᾧ ὄνομα Ἰωσήφ, ἐξ οἴκου Δαβίδ². καὶ τὸ ὄνομα τῆς παρθένου Μαριὰμ. καὶ εἰσελθὼν ὁ ἄγγελος πρὸς αὐτὴν εἶπε, Χαῖρε, κεχαριτωμένη³. ὁ Κύριος μετὰ σοῦ· εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξίν. ἡ δὲ ἰδοῦσα διεταράχθη ἐπὶ τῷ λόγῳ αὐτοῦ, καὶ διελογίζετο ποταπὸς εἶη ὁ ἀσπασμὸς οὗτος⁴. Καὶ εἶπεν ὁ ἄγγελος αὐτῇ, Μὴ φοβοῦ, Μαριὰμ· εὖρες γὰρ χάριν παρὰ τῷ Θεῷ. καὶ ἰδοὺ, συλλήψῃ ἐν γαστρὶ, καὶ τέξῃ υἱόν⁵, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν. οὗτος ἔσται μέγας, καὶ υἱὸς ὑψίστου κληθήσεται⁶ καὶ δώσει αὐτῷ Κύριος ὁ Θεὸς τὸν θρόνον Δαβὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ βασιλεύσει ἐπὶ οἶκον Ἰακώβ εἰς τοὺς αἰῶνας, καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος. Εἶπε δὲ Μαριὰμ πρὸς τὸν ἄγγελον, Πῶς ἔσται τοῦτο, ἐπὶ ἄνδρα οὐ γινώσκω⁷; καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπεν αὐτῇ, Πνεῦμα Ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ⁸, καὶ δύναμις ὑψί-

1 Ἐν δὲ τῷ μηνὶ — τὸν ἕκτον μῆνα ἀπὸ τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ἐνεφανίσθη ὁ ἄγγελος εἰς τὸν Ζαχαρίαν.

2 Ἐξ οἴκου Δαβίδ — ὁ Δαβὶδ ἦτο βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων κατὰ τὸ 1000 π. Χ. περίπου — ἐκ τῆς οἰκογενείας τοῦ Δαβὶδ — καταγομένην ἐκ τοῦ Δαβὶδ.

3 Κεχαριτωμένη — πλήρης χαρίτων, χαρισμάτων.

4 Ποταπὸς εἶη ὁ ἀσπασμὸς — ποῖος τάχα νὰ ᾖτο ὁ χαίρετισμός.

5 Τέξῃ — θὰ γεννήσῃς υἱόν.

6 Κληθήσεται — θὰ ὀνομασθῇ υἱὸς τοῦ ὑψίστου — καὶ θὰ βασιλεύσῃ εἰς τοὺς Ἰσραηλῖτας.

7 Ἐπεὶ.... ἄνδρα οὐ γινώσκω — ἀφοῦ δὲν εἶμαι ὑπανδρευμένη.

8 Πνεῦμα Ἅγιον ἐπελεύσεται — Πνεῦμα Ἅγιον θὰ ἔλθῃ ἐπὶ σέ, καὶ θὰ σέ ἐπισκιάσῃ δύναμις τοῦ Θεοῦ, διὰ τοῦτο δὲ καὶ τὸ ἅγιον τὸ ὁποῖον θὰ γεννηθῇ θὰ ὀνομασθῇ υἱὸς τοῦ Θεοῦ.

σου ἐπισκιάσει σοι. διὸ καὶ τὸ γεννώμενον ἅγιον κληθήσεται Υἱὸς Θεοῦ. καὶ ἰδοὺ, Ἐλισάβετ ἡ συγγενὴς σου, καὶ αὕτη συνειληφυῖα υἱόν¹ ἐν γήρα αὐτῆς· καὶ οὗτος μὴν ἔκτος ἐστὶν αὐτῇ τῇ καλουμένῃ στείρα· ὅτι οὐκ ἀδυνατήσῃ παρὰ τῷ Θεῷ² πᾶν ῥῆμα, εἶπε δὲ Μαριάμ, Ἰδοὺ ἡ δοῦλη Κυρίου· γεινιτό μοι κατὰ τὸ ῥῆμά σου. καὶ ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτῆς ὁ ἄγγελος·

§ 21 Οἱ Μάγοι.—Φυγὴ τοῦ Ἰωσήφ εἰς Αἴγυπτον καὶ ἐπιστροφή.

(Ματθ. β'. 1—21)

Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γεννηθέντος ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας, ἐν ἡμέραις Ἡρώδου τοῦ βασιλέως, ἰδοὺ μάγοι³ ἀπὸ ἀνατολῶν⁴ παρεγένοντο⁵ εἰς Ἱερουσόλυμα⁶, λέγοντες, Ποῦ ἐστὶν ὁ τεχθεὶς βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; εἶδομεν γὰρ αὐτοῦ τὸν ἀστέρα⁷ ἐν τῇ ἀνατολῇ, καὶ ἤλθομεν προσκυνῆσαι αὐτῷ. Ἀκούσας δὲ Ἡρώδης ὁ βασιλεὺς ἐταράχθη, καὶ πᾶσα Ἱερουσόλυμα μετ' αὐτοῦ. καὶ συναγαγὼν πάντας τοὺς ἀρχιερεῖς⁸ καὶ γραμματεῖς τοῦ λαοῦ, ἐπυνθάνετο⁹ παρ' αὐτῶν, ποῦ ὁ Χριστὸς γεννᾶται. οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ, Ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας. οὕτω γὰρ γέγραπται διὰ τοῦ προφῆτου, Καὶ σὺ, Βηθλεὲμ, γῆ Ἰούδα, οὐδαμῶς ἐλαχίστη εἶ ἐν τοῖς ἡγεμόσιν Ἰούδα, ἐκ σοῦ γὰρ ἐξελεύ-

1 Συνειληφυῖα—ἔχει συλλάβῃ υἱόν.

2 Οὐκ ἀδυνατήσῃ—δὲν θά εἴνε ἀδύνατον διὰ τὸν Θεόν.

3 Μάγοι—Οἱ Μάγοι ἦσαν ἄνθρωποι σοφοὶ ἀσχολούμενοι εἰς τὴν ἀστρονομίαν, τὴν ἰατρικὴν κτλ. ἐτιμῶντο δὲ πολὺ ὑπὸ τοῦ λαοῦ.

4 Ἀπὸ ἀνατολῶν—ἀπὸ τῶν ἀνατολικῶν χωρῶν, τῆς Περσίας, Ἀραβίας, Βαβυλωνίας κτλ.

5 Παρεγένοντο—μετέβησαν.

6 Ἱερουσόλυμα—ἡ Ἱερουσαλὴμ ἦτο πρωτεύουσα τῆς Ἰουδαίας.

7 Εἶδομεν γὰρ τὸν ἀστέρα—τὴν νύκτα τῆς γεννήσεως τοῦ Ἰησοῦ ἐφάνη λαμπρὸς ἀστήρ εἰς τὸν οὐρανόν· τὸν ὅποιον εἶδον οἱ Μάγοι, ὡς ἀσχολούμενοι εἰς τὴν ἀστρονομίαν καὶ ἐνόησαν ὅτι ὁ Θεὸς ἔστειλε μέγαν ἄνθρωπον εἰς τὴν Ἰουδαίαν κατὰ τὴν πρόρρητιν μάντειά τινος εἰπόντος «ἀνατελεῖ ἄστρον ἐξ Ἰακώβ καὶ ἀναστήσεται ἄνθρωπος ἐξ Ἰσραὴλ».

8 Ἀρχιερεῖς—ἀρχιερεὺς ἦτο παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις τὸ ἀνώτατον ἱερατικὸν ἀξίωμα· γραμματεῖς δ' ἦσαν διδάσκαλοι· ἦτοι ἐξηγηταὶ τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου—οἱ αὐτοὶ ἐλέγοντο καὶ διδάσκαλοι.

9 Ἐπυνθάνετο—ἠρώτα νὰ μάθῃ.

σεται ἡγούμενος¹, ὅστις ποιμανεῖ τὸν λαόν μου τὸν Ἰσραήλ. Τότε Ἡρώδης, λάθρα² καλέσας τοὺς μάγους, ἠκρίβωσε παρ' αὐτῶν τὸν χρόνον τοῦ φαινομένου ἀστέρος· καὶ πέμψας αὐτοὺς εἰς Βηθλεὲμ εἶπε, Πορευθέντες ἀκριβῶς ἐξετάσατε περὶ τοῦ παιδίου· ἐπὶ δὲ εὗρητε, ἀπαγγείλατέ μοι, ὅπως καὶ γὰρ ἐλθὼν προσκυνήσω αὐτῷ. Οἱ δὲ ἀκούσαντες τοῦ βασιλέως ἐπορεύθησαν· καὶ ἰδοὺ, ὁ ἀστήρ, ὃν εἶδον ἐν τῇ ἀνατολῇ, προῆγεν³ αὐτοὺς, ἕως ἐλθὼν ἑστη ἐπάνω οὗ ἦν τὸ παιδίον. ἰδόντες δὲ τὸν ἀστέρα, ἐχάρησαν χαρὰν μεγάλην σφόδρα. καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν οἰκίαν, εὗρον τὸ παιδίον μετὰ Μαρίας τῆς μητρὸς αὐτοῦ καὶ πεσόντες προσεκύνησαν αὐτῷ, καὶ ἀνοίξαντες τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν προσήνεγκαν αὐτῷ ὄψρα, χρυσὸν καὶ λίβανον καὶ σμύρναν⁴. καὶ χρηματισθέντες κατ' ὄναρ⁵ μὴ ἀνακάμψαι πρὸς Ἡρώδην, δι' ἄλλης ὁδοῦ ἀνεχώρησαν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν.

Ἀναχωρησάντων δὲ αὐτῶν, ἰδοὺ, ἄγγελος Κυρίου φαίνεται κατ' ὄναρ τῷ Ἰωσήφ, λέγων, ἐγερθεῖς παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ φεῦγε εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἔσθι⁶ ἐκεῖ ἕως ἂν εἶπω σοί· μέλλει γὰρ Ἡρώδης ζητεῖν τὸ παιδίον, τοῦ ἀπολέσαι⁷ αὐτό. Ὁ δὲ ἐγερθεὶς παρέλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ νυκτός, καὶ ἀνεχώρησεν εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἦν ἐκεῖ ἕως τῆς τελευτῆς Ἡρώδου· ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ Κυρίου διὰ τοῦ προφήτου, λέγοντος, «Ἐξ Αἰγύπτου ἐκάλεσα τὸν υἱόν μου.» Τότε Ἡρώδης, ἰδὼν ὅτι ἐνεπαίχθη ὑπὸ τῶν μάγων, ἐθυμώθη λίαν, καὶ ἀποστείλας ἀνείλε⁷ πάντας τοὺς καὶδὰς τοὺς ἐν Βηθλεὲμ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις⁸ αὐτῆς, ἀπὸ διε- τοῦς καὶ κατωτέρω, κατὰ τὸν χρόνον ὃν ἠκρίβωσε παρὰ τῶν μάγων. Τότε ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν ὑπὸ Ἱερεμίου τοῦ προφήτου, λέγοντος, «Φωνὴ ἐν Ῥαμᾷ ἠκούσθη, θρήνος καὶ κλαυθμὸς καὶ

1 Ἡ ἡ γ ο ὕ μ ε ν ο ς — ὅς ἐξελθὼν ἀρχηγός, ὅστις ὁδῆγῃ τὸν λαόν ὡς ποιμήν.

2 Λ ἄ θ ρ α — κρυφίως καλέσας· ἔμαθεν ἀκριβῶς.

3 Π ρ ο ῆ γ ε ν — ὠδῆγει προπορευόμενος αὐτῶν.

4 Λ ἰ β ἄ ν ο ν κ α ἰ σ μ ὕ ρ ν α ν — ταῦτα ἦσαν ἀρώματα πολύτιμα.

5 Κ α τ' ὄ ν α ρ — ἐν καιρῷ ὕπνου.

6 Ἴ σ θ ι — ἔσο — μένει ἐκεῖ.

7 Τ ο ὕ ἄ π ο λ έ σ α ι — διὰ νὰ τὸ φονεύσῃ.

8 Ἀ ν ε ἱ λ ε ν — ἐφόνευσε.

9 Ἐ ν τ ο ῖ ς ὁ ρ ῖ ο ι ς — εἰς τὰ περίεξ, τὴν περιφέρειαν, τὴν περίχωρον, τῆς Βηθλεὲμ.

ὄδυρμός πολλός, 'Ραχὴλ¹ κλαίουσα τὰ τέκνα αὐτῆς· καὶ οὐκ ἤθελε παρακληθῆναι², ὅτι οὐκ εἰσί.» Τελευτήσαντος δὲ τοῦ 'Ηρώδου, ἰδοὺ ἄγγελος Κυρίου κατ' ὄναρ φαίνεται τῷ 'Ιωσήφ ἐν Αἰγύπτῳ, λέγων, 'Εγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ πορεύου εἰς γῆν 'Ισραὴλ. τεθνήκασι³ γὰρ οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχὴν τοῦ παιδίου. Ὁ δὲ ἐγερθεὶς παρέλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ ἦλθεν εἰς γῆν 'Ισραὴλ. ἀκούσας δὲ ὅτι 'Αρχέλαος⁴ βασιλεύει ἐπὶ τῆς 'Ιουδαίας ἀντὶ 'Ηρώδου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἐφοβήθη ἐκεῖ ἀπελθεῖν· χρηματισθεὶς δὲ κατ' ὄναρ, ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἐλθὼν κατόκησεν εἰς πόλιν λεγομένην Ναζαρέτ. ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τῶν προφητῶν, Ὅτι Ναζωραῖος κληθήσεται.

§ 22. Ὁμολογία 'Ιωάννου περὶ τοῦ 'Ιησοῦ.

Πρῶτοι μαθηταί.

(*Ἰωάνν. α' 19—52*)

Καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία τοῦ 'Ιωάννου, ὅτε ἀπέστειλαν οἱ 'Ιουδαῖοι ἐξ Ἱεροσολύμων ἱερεῖς καὶ Λευῖτας⁵, ἵνα ἐρωτήσωσιν αὐτόν, Σὺ τίς εἶ; καὶ ὠμολόγησε, καὶ οὐκ ἡρνήσατο· καὶ ὠμολόγησεν, Ὅτι οὐκ εἰμὶ ἐγὼ ὁ Χριστός· καὶ ἠρώτησαν αὐτόν, Τί οὖν; Ἡλίας εἶ σύ; καὶ λέγει, Οὐκ εἰμὶ. Ὁ προφήτης εἶ σύ; καὶ ἀπεκρίθη, Οὐ. εἶπον οὖν αὐτῷ, Τίς εἶ; ἵνα ἀπόκρισιν δώμην τοῖς πέμψασιν ἡμᾶς· τί λέγεις περὶ σεαυτοῦ; ἔφη, Ἐγὼ «φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ⁶, Εὐθύνατε τὴν ὁδὸν Κυρίου.» καθὼς εἶπεν Ἡσαΐας ὁ προφήτης. καὶ οἱ ἀπεσταλμένοι ἦσαν ἐκ

1 Ρ α χ ῆ λ—αἱ ἀπόγονοι τῆς 'Ραχὴλ· αἱ 'Ισραηλῖτιδες μητέρες.

2 Ο ὐ κ ῆ ῥ ῥ ε λ ε π α ρ α κ λ ῆ ῥ α ι—δὲν ἤθελε, δὲν ἠδύνατο νὰ παρακληθῇ.

3 Τ ε θ ν ῆ κ α σ ι κ τ λ.—ἀπέθανον οἱ ζητοῦντες νὰ φονεύσωσι τὸ παιδίον.

4 'Α ρ χ ῆ λ α ο ς—ὁ 'Ηρώδης ἀπέθανεν ἀπὸ οἰδηρῶν νόσων· μετ' αὐτόν δ' ἐβασίλευσεν ὁ υἱὸς του 'Αρχέλαος εἰς μέρος μόνον τοῦ βασιλείου, διότι μετὰ τὸν 'Ηρώδην διηρέθη τοῦτο.

5 Λ ε υ ῖ τ α ς—Οἱ ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ Λευὶ, οἵτινες ἦσαν ἀφιερωμένοι εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Θεοῦ.

6 'Ε γ ὡ φ ω ν ῆ β ο ῶ ν τ ο ς—ἐγὼ εἰμαι ἐκεῖνος περὶ τοῦ ὁποίου εἶπεν ὁ Ἡσαΐας κτλ.

τῶν Φαρισαίων¹· καὶ ἠρώτησαν αὐτόν, καὶ εἶπον αὐτῷ, Τί οὖν βαπτίζεις, εἰ σὺ οὐκ εἶ ὁ Χριστός, οὔτε Ἡλίας, οὔτε ὁ προφήτης; ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰωάννης, λέγων, Ἐγὼ βαπτίζω ἐν ὕδατι· μέσος δὲ ὑμῶν ἑστηκεν², ὃν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε· αὐτός ἐστιν ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος, ὃς ἔμπροσθέν μου γέγονεν³· οὐ ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἄξιος ἵνα λύσω αὐτοῦ τὸν ἱμάντα τοῦ ὑποδήματος. Ταῦτα ἐν Βηθαβαρᾷ⁴ ἐγένετο πέραν τοῦ Ἰορδάνου, ὅπου ἦν Ἰωάννης βαπτίζων.

Τῇ ἐπαύριον βλέπει ὁ Ἰωάννης τὸν Ἰησοῦν ἐρχόμενον πρὸς αὐτόν, καὶ λέγει, Ἴδε ὁ ἄμνός τοῦ Θεοῦ, ὁ αἴρων⁵ τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου. οὗτός ἐστι περὶ οὗ ἐγὼ εἶπον, Ὅπισω μου ἔρχεται ἀνὴρ ὃς ἔμπροσθέν μου γέγονεν, ὅτι πρῶτός μου ἦν. καὶ γὰρ οὐκ ᾔδειν αὐτόν⁶· ἀλλ' ἵνα φανερωθῇ τῷ Ἰσραὴλ, διὰ τοῦτο ἦλθον ἐγὼ ἐν τῷ ὕδατι βαπτίζων. καὶ ἐμαρτύρησεν Ἰωάννης λέγων, Ὅτι τεθέσθαι τὸ Πνεῦμα καταβαῖνον ὡσεὶ περιστράν ἐξ οὐρανοῦ, καὶ ἔμεινεν ἐπ' αὐτόν. καὶ γὰρ οὐκ ᾔδειν αὐτόν· ἀλλ' ὁ πέμψας με βαπτίζειν ἐν ὕδατι, ἐκεῖνός μοι εἶπεν, Ἐφ' ὃν ἂν ἰδῇς τὸ Πνεῦμα καταβαῖνον καὶ μένον ἐπ' αὐτόν, αὐτός ἐστιν ὁ βαπτίζων ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ. καὶ γὰρ εἶδον, καὶ μεμαρτύρηκα ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ.

Τῇ ἐπαύριον πόλιν εἰστήκει ὁ Ἰωάννης, καὶ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δύο, καὶ ἐμβλέψας τῷ Ἰησοῦ περιπατοῦντι. λέγει, Ἴδε ὁ ἄμνός τοῦ Θεοῦ. καὶ ἤκουσαν αὐτοῦ οἱ δύο μαθηταὶ λαλοῦν-

1 Φαρισαῖων—κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Ἰησοῦ παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις ὑπῆρχον τρεῖς τάξεις ἢ αἱρέσεις. Οἱ Φαρισαῖοι, Σαδδουκαῖοι καὶ Ἑσσαιῖοι. Οἱ Φαρισαῖοι ἦσαν περὶ τὰς 6 χιλιάδας κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ μεγάλου Ἡρώδου· οὗτοι ἐπίστευον εἰς τὴν ἀθανάσιαν τῆς ψυχῆς, καὶ τὴν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ περὶ τοῦ κόσμου· ἐζήτουν τὰς μεγαλειτέρας θέσεις, ἦσαν πλούσιοι καὶ ἀλαζόνες καὶ περιεφρόνουν τὸν λαόν· ἦσαν ἐπιδεικτικοὶ καὶ αὐστηροὶ τηρηταὶ τῶν τύπων, ὑποκριταὶ πονηροὶ καὶ ἄρπαγες.

2 Μέσος δ' ὑμῶν ἑστηκεν—ἦτοι μεταξὺ ὑμῶν ὑπάρχει ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον δὲν γνωρίζετε.

3 Ὁς ἔμπροσθέν μου γέγονε—ὅστις εἶνε ἀνώτερος ἐμοῦ.

4 Βηθαβαρᾶ—χώρα παρὰ τὴν νεκρὰν θάλασσαν καὶ τὸν Ἰορδάνην.

5 Ἴδε ὁ ἄμνός τοῦ Θεοῦ ὁ αἴρων κτλ.—ὅπως οἱ Ἰουδαῖοι ἔσφαζον τὸ πάσχα ἄμνόν εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἐλευθερώσεώς των ἐκ τῆς Αἰγύπτου. οὕτω, λέγει ὁ Ἰωάννης, ὅτι θὰ θανατωθῇ ὁ Ἰησοῦς ἵνα ἄρῃ (ἀφαιρέσῃ) τὰς ἁμαρτίας τοῦ κόσμου.

6 Καὶ γὰρ οὐκ ᾔδειν αὐτόν κτλ.—καὶ ἐγὼ δὲν τὸν ἐγνώριζα ἀλλ' ἦλθον καὶ βαπτίζω εἰς τὸ ὕδωρ, ἵνα παρασκευάσω τὸν κόσμον, καὶ μετὰ ταῦτα φανερωθῇ καὶ ὁ Ἰησοῦς τῷ Ἰσραὴλ.

τος, καὶ ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ. στραφεῖς δὲ ὁ Ἰησοῦς, καὶ θεασάμενος αὐτοὺς ἀκολουθοῦντας, λέγει αὐτοῖς, Τί ζητεῖτε; οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ, Ῥαββί, (ὃ λέγεται ἐρμηνευόμενον, Διδάσκαλε,) ποῦ μένεις; λέγει αὐτοῖς, Ἐρχεσθε καὶ ἴδετε. ἦλθον καὶ εἶδον ποῦ μένει· καὶ παρ' αὐτῷ ἔμειναν τὴν ἡμέραν ἐκείνην· ὥρα δὲ ἦν ὡς δεκάτῃ¹. Ἦν Ἀνδρέας, ὁ ἀδελφὸς Σίμωνος Πέτρου, εἰς ἐκ τῶν δύο τῶν ἀκουσάντων παρὰ Ἰωάννου, καὶ ἀκολουθησάντων αὐτῷ. εὕρισκει οὗτος πρῶτος τὸν ἀδελφὸν τὸν ἴδιον Σίμονα, καὶ λέγει αὐτῷ, Εὕρηκαμεν τὸν Μεσσίαν (ὃ ἐστὶ μεθερμηνευόμενον, ὁ Χριστός)· καὶ ἤγαγεν αὐτὸν πρὸς τὸν Ἰησοῦν. ἐμβλέψας δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς εἶπε, Σὺ εἶ Σίμων ὁ υἱὸς τοῦ Ἰωάν. σὺ κληθήσῃ Κηφᾶς (ὃ ἐρμηνεύεται Πέτρος).

Τῇ ἐπαύριον ἠθέλησεν ὁ Ἰησοῦς ἐξελθεῖν εἰς τὴν Γαλιλαίαν²· καὶ εὕρισκει Φίλιππον, καὶ λέγει αὐτῷ. Ἀκολουθεῖ μοι. ἦν δὲ ὁ Φίλιππος ἀπὸ Βηθσαιᾶ³, ἐκ τῆς πόλεως Ἀνδρέου καὶ Πέτρου. Εὕρισκει δὲ Φίλιππος τὸν Ναθαναήλ, καὶ λέγει αὐτῷ, Ὁν ἔγραψε Μωσῆς ἐν τῷ νόμῳ καὶ οἱ προφῆται, εὕρηκαμεν, Ἰησοῦν τὸν υἱὸν τοῦ Ἰωσήφ τὸν ἀπὸ Ναζαρέτ⁴. καὶ εἶπεν αὐτῷ Ναθαναήλ, Ἐκ Ναζαρέτ δύναται τι ἀγαθὸν εἶναι; λέγει αὐτῷ Φίλιππος, Ἐργου καὶ ἴδε. εἶδεν ὁ Ἰησοῦς τὸν Ναθαναήλ ἐρχόμενον πρὸς αὐτόν, καὶ λέγει περὶ αὐτοῦ, Ἴδε ἀληθῶς Ἰσραηλίτης, ἐν ᾧ ὁδὸς οὐκ ἔστι. λέγει αὐτῷ Ναθαναήλ, Πόθεν με γινώσκεις; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ, Πρὸ τοῦ σε Φίλιππον φωνῆσαι, ὄντα ὑπὸ τὴν συκὴν εἰδόν σε. ἀπεκρίθη Ναθαναήλ καὶ λέγει αὐτῷ, Ῥαββί, σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ. ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ὅτι εἰπὸν σοι, Εἰδόν σε ὑποκάτω τῆς συκῆς, πιστεύεις; μείζω τούτων ὄφει. καὶ λέγει αὐτῷ, Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, Ἀπ' ἄρτι ὄψεσθε τὸν οὐρανὸν ἀνεωγμένον, καὶ τοὺς ἀγγέλους τοῦ Θεοῦ ἀναβαίνοντας καὶ καταβαίνοντας ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου.

1 Ὡ ρ α δ ἐ ῖ ν ὡ ς δ ε κ ᾱ τ η—δύο ὥρας περίπου πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου.

2 Ἐ ξ ε λ θ ε ῖ ν ε ἰ ς τ ῆ ν Γ α λ ι λ α ῖ α ν—να ἀναχωρήσῃ εἰς τὴν Γαλιλαίαν.

3 Β η θ σ α ῖ δ ᾱ—ἦτο πόλις ἢ κώμη εἰς τὴν Γαλιλαίαν πλησίον τῆς Καπερναούμ καὶ τῆς δυτικῆς παραλίας τῆς Τιβεριάδος.

4 Ν α ζ α ρ ἐ τ—μικρὰ πόλις τῆς Γαλιλαίας· οἱ κάτοικοι ταύτης ἦσαν διεφθαρμένοι διὰ τοῦτο ἠρώτησεν ὁ Ναθαναήλ ἂν ἦτο δυνατὸν ἄνθρωπος τοιοῦτος εἶς αὐτῆς νὰ προέλθῃ.

§ 23. Παραβολὴ τῶν ἐργατῶν τοῦ ἀμπελῶνος.

(Ματθ. κ'. 1—16)

Ὁμοία γάρ ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότη, ὅστις ἐξῆλθεν ἅμα πρῶτῳ μισθώσασθαι ἐργάτας εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ. συμφωνήσας δὲ μετὰ τῶν ἐργατῶν ἐκ δηναρίου¹ τὴν ἡμέραν, ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ. καὶ ἐξελθὼν περὶ τὴν τρίτην ὥραν², εἶδεν ἄλλους ἐστῶτας ἐν τῇ ἀγορᾷ ἄργους· καλέειν οἱ εἶπεν, Ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα, καὶ ὁ ἐὰν ἡ δίκαιον δώσω ὑμῖν. οἱ δὲ ἀπῆλθον· πάλιν ἐξελθὼν περὶ ἕκτην καὶ ὣνάτην ὥραν, ἐποίησεν ὡσαύτως. περὶ δὲ τὴν ὣνάτην ὥραν ἐξελθὼν, εὗρεν ἄλλους ἐστῶτας ἄργους, καὶ λέγει αὐτοῖς, Τί ὧδε ἐστήκατε ὅλην τὴν ἡμέραν ἄργοι; λέγουσιν αὐτῷ, Ὅτι οὐδεὶς ἡμᾶς ἐμισθώσατο. λέγει αὐτοῖς, Ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα, καὶ ὁ ἐὰν ἡ δίκαιον λήψεσθε³. Ὁψίας δὲ γενομένης, λέγει ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος τῷ ἐπιτρόπῳ αὐτοῦ, Κόλεσον τοὺς ἐργάτας, καὶ ἀπόδος αὐτοῖς τὸν μισθόν, ἀρχάμενος ἀπὸ τῶν ἐσχάτων ἕως τῶν πρώτων⁴. καὶ ἐλθόντες οἱ περὶ τὴν ὣνάτην ὥραν ἔλαβον ἀνὰ δηνάριον· ἐλθόντες δὲ οἱ πρῶτοι ἐνόμισαν ὅτι πλείονα λείπονται· καὶ ἔλαβον καὶ αὐτοὶ ἀνὰ δηνάριον. λαβόντες δὲ ἐγόγγυζον κατὰ τοῦ οἰκοδεσπότου, λέγοντες, Ὅτι οὗτοι οἱ ἐσχατοὶ μίαν ὥραν ἐποίησαν⁵, καὶ ἴσους ἡμῖν αὐτοὺς ἐποίησας, τοῖς βαστάσει τὸ βάρος τῆς ἡμέρας καὶ τὸν καύσωνα. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν ἐνὶ αὐτῶν, Ἐταῖρε⁶, οὐκ ἀδικῶ σε· οὐχὶ δηναρίου συνέφώνησός μοι; ἄρον τὸ σόν⁷ καὶ ὑπάγε· θέλω δὲ τούτῳ τῷ ἐσχάτῳ δοῦναι ὡς καὶ σοί· ἢ οὐκ ἔξεστί μοι ποιῆσαι ὁ θέλω ἐν τοῖς ἑμοῖς; ἢ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρός ἐστιν, ὅτι ἐγὼ ἀγαθός εἰμι;

1 Ἐκ δὲ ν α ρ ί ο υ—ἀνὰ ἓν δηνάριον ἦτοι περὶ τὰ 85 λεπτά.

2 Π ε ρ ῖ τ ῆ ν τ ρ ῖ τ ῆ ν ὥ ρ α ν—ἡ δωδεκάτη ὥρα τῆς μεσημβρίας καθ' ἣμᾶς ἀντιστοιχεῖ ἐν ἰσημερίᾳ πρὸς τὴν ἕκτην τοῦ Εὐαγγελίου, ἡ δὲ δωδεκάτη τοῦ Εὐαγγελίου ὀρίζει τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου κατ' ἀναλογίαν τούτων καὶ αἱ ἄλλαι.

3 Λ ἦ ψ ε σ θ ε—ὅλῃ λάβητε ὅ, τι εἶνε δίκαιον.

4 Ἀ π ὅ τ ῶ ν ἐ σ χ ᾶ τ ω ν—ἦτοι ἀπὸ ἐκείνων, οἵτινες ἐπέσπευον ἐλθεῖν εἰς τὸν ἀμπελῶνα.

5 Ἐ π ο ῖ ῃ σ α ν—μίαν ὥραν εἰργάσθησαν.

6 Ἐ τ α ῖ ρ ε—φίλε.

7 Ἀ ρ ο ν τ ὸ σ ὶ ο ν—λάβε τὸν μισθόν σου.

Οὕτως ἔσονται οἱ ἔσχατοι πρῶτοι, καὶ οἱ πρῶτοι ἔσχατοι· πολλοὶ γάρ εἰσι κλητοί, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί.

§ 24. Παραβολὴ τῶν κακῶν γεωργῶν

(Ματθ. κα'. 55—42)

Ἀνθρωπὸς τις ἦν οἰκοδεσπότης, ὅστις ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα, καὶ φραγμὸν περιέθηκε καὶ ὥρυξεν ἐν αὐτῷ ληνόν, καὶ ὠκοδόμησε πύργον, καὶ ἐξέδοτο¹ αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπεδήμησεν. ὅτε δὲ ἤγγισεν ὁ καιρὸς τῶν καρπῶν, ἀπέστειλε τοὺς δούλους αὐτοῦ πρὸς τοὺς γεωργοὺς, λαβεῖν τοὺς καρποὺς αὐτοῦ· καὶ λαβόντες οἱ γεωργοὶ τοὺς δούλους αὐτοῦ, ὃν μὲν ἔδηραν, ὃν δὲ ἀπέκτειναν, ὃν δὲ ἐλιθοβόλησαν· πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους πλείονας τῶν πρώτων· καὶ ἐποίησαν αὐτοῖς ὡσαύτως· ὕστερον δὲ ἀπέστειλε πρὸς αὐτοὺς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, λέγων, Ἐντραπήσονται τὸν υἱόν μου, οἱ δὲ γεωργοὶ ἰδόντες τὸν υἱὸν εἶπον ἐν ἑαυτοῖς, Οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· δεῦτε ἀποκτείνωμεν αὐτὸν καὶ κατὰσχωμεν τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ, καὶ λαβόντες αὐτὸν ἐξέβαλον ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος καὶ ἀπέκτειναν. Ὅταν οὖν ἔλθῃ ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος, τί ποιήσει τοῖς γεωργοῖς ἐκείνοις; λέγουσιν αὐτῷ. Κακοὺς κακῶς ἀπολέσει αὐτοὺς καὶ τὸν ἀμπελῶνα ἐκδόσεται ἄλλοις γεωργοῖς, οἵτινες ἀποδώσουσιν αὐτῷ τοὺς καρποὺς ἐν τοῖς καιροῖς αὐτῶν. Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Οὐδέποτε ἀνέγνωτε ἐν ταῖς γραφαῖς, Διὰ ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγεννήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας.

§ 25. Παραβολὴ τοῦ καλοῦ Σαμαρείτου

(Λουκ. ι' 25—37)

Νομικός² τις ἀνέστη, ἐκπειράζων αὐτὸν, καὶ λέγων, τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐτόν, Ἐν τῷ νόμῳ τί γέγραπται; πῶς ἀναγινώσκεις; ὁ δὲ ἀποκρι-

1 Ἐξέδοτο — ἐξεμίσθωσεν — ἔδωκεν ὑπὸ ἐνοίκιον.

Διὰ τῶν κακῶν γεωργῶν ἔννοεῖ τοὺς Ἰουδαίους, οἵτινες τοὺς διαφόρους ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἀπεσταλμένους ἄνδρας, δηλ. τοὺς προφήτας ἐφόνευσαν, τελευταῖον δὲ ἔμελλον νὰ φονεύωσι καὶ αὐτὸν τὸν υἱὸν ἡτοῖ τὸν Ἰησοῦν Χριστόν.

2 Νομικός — νομοδιδάσκαλος.

Θεὸς εἶπεν, « Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου » καὶ « τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν »· εἶπε δὲ αὐτῷ, Ὁρθῶς ἀπεκρίθης· τοῦτο ποιεῖ καὶ ζήσῃ¹, ὁ δὲ θέλων δικαιοῦν² ἑαυτόν, εἶπε πρὸς τὸν Ἰησοῦν, Καὶ τίς ἐστί μου πλησίον ; Ὑπολαβὼν³ δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, Ἀνθρωπὸς τις κατέβαινεν ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ εἰς Ἱεριχὼν, καὶ λησταῖς περιέπεσεν, οἱ καὶ ἐκδύσαντες αὐτὸν καὶ πληγὰς ἐπιθέντες ἀπῆλθον, ἀφέντες ἡμιθανῆ τυγχάνοντα. Κατὰ συγκυρίαν⁴ δὲ ἱερεὺς τις κατέβαινεν ἐν τῇ ὁδῷ ἐκείνῃ, καὶ ἰδὼν αὐτὸν ἀντιπαρῆλθεν. ὁμοίως δὲ καὶ Λευίτης, γενόμενος κατὰ τὸν τόπον⁵, ἔλθων καὶ ἰδὼν ἀντιπαρῆλθεν. Σαμαρεῖτης δὲ τις ὁδεύων, ἦλθε κατ' αὐτὸν καὶ ἰδὼν αὐτὸν εὖσπλαγχνίσθη· καὶ προσελθὼν κατέδρασε τὰ τραύματα αὐτοῦ, ἐπιχαίων ἔλαιον καὶ οἶνον· ἐπιβιδάσας δὲ αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἴδιον κτῆνος, ἤγαγεν αὐτὸν εἰς πανδοχεῖον, καὶ ἐπεμελήθη αὐτοῦ, καὶ τὴν ἐπαύριον ἐξεληθὼν, ἐκβαλὼν δύο δηνάρια ἔδωκε τῷ πανδοχεῖ καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ἐπιμελήθητι αὐτοῦ· καὶ ὅ,τι ἂν προσδαπανήσης, ἐγὼ ἐν τῷ ἐπανέρχεσθαί με ἀποδώσω σοι· τίς οὖν τούτων τῶν τριῶν δοκεῖ σοι πλησίον γεγονέναι τοῦ ἐμπεσόντος εἰς τοὺς ληστας ; ὁ δὲ εἶπεν, Ὁ ποιήσας τὸ ἔλεος μετ' αὐτοῦ. εἶπεν οὖν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Πορεύου καὶ σὺ ποιεῖ ὁμοίως.

§ 26. Θεραπεία τοῦ ἐπὶ 38 ἔτη παραλυτικοῦ.

(Ἰωάν. ε. 1—15)

Μετὰ ταῦτα⁶ ἦν ἐορτὴ τῶν Ἰουδαίων⁷, καὶ ἀνέβη ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα. Ἔστι δὲ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐπὶ τῇ προβα-

1 Ζήσῃ.—θα ζήσης, ἥτοι θὰ κληρονομήσης τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.

2 Δικαιοῦν.—να δικαιολογήσῃ ἑαυτόν.

3 Ὑπολαβὼν.—ἀποκριθεὶς.

4 Συγκυρίαν.—σύμπτωσιν.

5 Γενόμενος κατὰ τὸ πόν.—διαβὰς ἐκεῖθεν.

6 Μετὰ ταῦτα.—ἥτοι ἀφοῦ, ἀναχωρήσας ἐκ τῆς Σιχαρ τῆς Σαμαρείας ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν καὶ ἐτέλεσε τὸ δεύτερον θαῦμα ἥτοι τὴν ἀνάστασιν τοῦ υἱοῦ τοῦ βασιλικοῦ.

7 Ἦν ἐορτὴ.—ἥτοι ἐώρταζον τὴν Πεντηχοστήν, δηλ. πενήτηντα ἡμέρας ἀπὸ τοῦ Πάσχα.

τικῇ¹ κολυμβήθρα², ἡ ἐπιλεγόμενη Ἑβραϊστὶ Βηθσεδὰ, πέντε στοάς ἔχουσα. Ἐν ταύταις κατέκειτο πλῆθος πολὺ τῶν ἀσθενούντων τυφλῶν, χωλῶν, ξηρῶν, ἐκδεχομένων³ τὴν τοῦ ὕδατος κίνησιν. ἄγγελος γὰρ κατὰ καιρὸν κατέβαινεν ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ, καὶ ἐτόρασσε τὸ ὕδωρ· ὁ οὖν πρῶτος ἐμβὰς μετὰ τὴν παραχρῆν τοῦ ὕδατος ὑγιὴς ἐγίνετο, ὃς δὴποτε κατείχετο νοσήματι. Ἦν δέ τις ἄνθρωπος ἐκεῖ τριάκοντα ὀκτὼ ἔτη ἔχων ἐν τῇ ἀσθενείᾳ. τοῦτον ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς κατακείμενον, καὶ γνοὺς ὅτι πολὺν ἤδη χρόνον ἔχει, λέγει αὐτῷ, Θέλεις ὑγιὴς γενέσθαι; ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ἀσθενῶν, Κύριε, ἄνθρωπον οὐκ ἔχω ἵνα, ὅταν παραχρῆν τὸ ὕδωρ, βάλλῃ με εἰς τὴν κολυμβήθραν· ἐν ᾧ δὲ ἔρχομαι ἐγὼ, ἄλλος πρὸ ἐμοῦ καταβαίνει. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ἐγείρε⁴, ἄρον τὸν κράββατόν σου, καὶ περιπάτει. καὶ εὐθέως ἐγένετο ὑγιὴς ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἤρε τὸν κράββατον αὐτοῦ, καὶ περιεπάτει, ἣν δὲ σάββατον ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. Ἐλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι τῷ τεθεραπευμένῳ, Σάββατόν ἐστιν· οὐκ ἔξεστί⁵ σοι ἄραι τὸν κράββατον. ἀπεκρίθη αὐτοῖς, Ὁ ποιήσας με ὑγιῆ, ἐκεῖνός μοι εἶπεν, Ἄρον τὸν κράββατόν σου, καὶ περιπάτει. ἠρώτησαν οὖν αὐτὸν, Τίς ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ὁ εἰπὼν σοι, Ἄρον τὸν κράββατόν σου, καὶ περιπάτει; ὁ δὲ ἰαθεὶς οὐκ ᾔδει τίς ἐστιν· ὁ γὰρ Ἰησοῦς ἐξένευσεν⁶, ὄχλου ὄντος ἐν τῷ τόπῳ. Μετὰ ταῦτα εὗρίσκει αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ἴδε, ὑγιὴς γέγονας· μηκέτι ἀμόρτανε, ἵνα μὴ χειρόν τί σοι γένηται. ἀπῆλθεν ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἀνήγγειλε τοῖς Ἰουδαίοις, ὅτι Ἰησοῦς ἐστιν ὁ ποιήσας αὐτὸν ὑγιῆ.

1 Ἐστὶ δὲ ἐπὶ τῇ προβατικῇ—ὑπάρχει δὲ εἰς τὴν προβατικὴν πύλην κολυμβήθρα—προβατικὴ ἐλέγετο πύλη τις διὰ τῆς ὁποίας εἰσήγοντο τὰ πρὸς θυσιᾶν χρήσιμα πρόβατα.

2 Κολυμβήθρα—δεξαμενὴ.

3 Ἐκδεχόμενοι—περιμενόντων.

4 Ἐγείραι, ἄρον τὸν κράββατόν σου—σηκώθητι λάβε τὸν κράββατόν σου.

5 Οὐκ ἔξεστί σοι—δὲν σοι εἶνε ἐπιτετραμμένον νὰ σηκώσῃς κτλ. Οἱ Ἰουδαῖοι ἐτήρουν αὐστηρῶς τὸ σάββατον.

6 Ἐξένευσεν—ἀνεχώρησε χωρὶς νὰ ἐννοηθῇ.

§ 27. Κατάκρισις τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων
(Ματθ. χγ' 1—54)

Τότε ὁ Ἰησοῦς ἐλθὼν τοῖς ὄχλοις καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐ-
τοῦ λέγων, Ἐπὶ τῆς Μωσέως καθέδρας¹ ἐκάθοντο οἱ γραμμα-
τεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι· πάντα οὖν ὅσα ἂν εἴπωσιν ὑμῖν τηρεῖν,
τηρεῖτε καὶ ποιεῖτε· κατὰ δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν μὴ ποιεῖτε· λέ-
γουσι γὰρ καὶ οὐ ποιοῦσι, δεσμεύουσι² γὰρ φορτία βαρέα καὶ
δυσβάστακτα καὶ ἐπιτιθέασιν ἐπὶ τοὺς ὤμους τῶν ἀνθρώπων·
τῷ δὲ δακτύλῳ αὐτῶν οὐ θέλουσι κινήσαι αὐτά· πάντα δὲ τὰ
ἔργα αὐτῶν ποιοῦσι πρὸς τὸ θεαθῆναι τοῖς ἀνθρώποις· πλα-
τύνουσι δὲ τὰ φυλακτήρια³ αὐτῶν, καὶ μεγαλύνουσι τὰ κρά-
σπεδα⁴ τῶν ἱματίων αὐτῶν· φιλοῦσι τε τὴν πρωτοκλισίαν ἐν
τοῖς δεῖπνοις, καὶ τὰς πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς,
καὶ τοὺς ἀσπασμούς⁵ ἐν ταῖς ἀγοραῖς, καὶ καλεῖσθαι ὑπὸ τῶν
ἀνθρώπων, Ραββί, ραββί· ὑμεῖς δὲ μὴ κληθῆτε Ραββί· εἰς γὰρ
ἐστὶν ὑμῶν ὁ καθηγητὴς, ὁ Χριστός· πάντες δὲ ὑμεῖς ἀδελ-
φοί ἐστε· καὶ πατέρα μὴ καλέσητε ὑμῶν ἐπὶ τῆς γῆς· εἰς γὰρ
ἐστὶν ὁ πατὴρ ὑμῶν, ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, μηδὲ κληθῆτε καθη-
γηταί· εἰς γὰρ ὑμῶν ὁ καθηγητὴς, ὁ Χριστός· ὁ δὲ μείζων
ὑμῶν ἐστὶν ὑμῶν διάκονος⁶· ὅστις δὲ ὑψώσει ἑαυτὸν ταπεινω-
θήσεται καὶ ὅστις ταπεινώσει ἑαυτὸν, ὑψωθήσεται.

1 Ἐπὶ τῆς Μωσέως καθέδρας κτλ. ἡ ἔννοια τῆς φράσεως ταύτης
ἐστὶν ὅτι ὅπως ἄλλοτε κατὰ τὴν τεσσαρακονταετὴ περιπλάνησιν τῶν Ἑβραίων
τὰς ἐρήμους, ὁ Μωσὴς ὡδήγει καὶ συνεβούλευε τούτους, οὕτω νῦν ὡς διὰ
δοχοῦ τοῦ Μωσέως διδάσκουσιν τὸν λαὸν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι.

2 Δεσμεύουσι γὰρ κτλ. — δένουσι ἢ ἐπιφορτίζουσι τοὺς ἀνθρώ-
πους μὲ φορτία βαρέα καὶ δυσβάστακτα· ἤτοι ἀπαιτοῦσι παρὰ τῶν ἀνθρώπων
τὴν αὐστηράν τήρησιν τῶν τύπων τοῦ νόμου, χωρὶς αὐτοὶ οἱ ἴδιοι νὰ ὑπο-
βοηθῶσι τούτους διὰ τοῦ παραδείγματός των (τῷ δὲ δακτύλῳ αὐτῶν οὐ θέ-
λουσι κινήσαι).

3 Φυλακτήρια — ταῦτα ἦσαν μικροὶ θύλακοι, οἵτινες προσερεπτόντο
εἰς τὸ φόρεμα κατὰ τὸ ἀριστερὸν μέρος τοῦ στήθους ἢ εἰς τὸν βραχίονα κτλ.
ἐντὸς τῶν θυλάκων τούτων ἐφύλαττον οἱ Φαρισαῖοι ρήσεις τινὰς ἐκ τῆς Π.
Διαθήκης.

4 Κράσπεδα κτλ. — τὰ κράσπεδα ἦτο· τὰ ἄκρα τῶν ἱματίων, εἰς τὰ
ὅποια προσερεπτόντο ἐπίσης ἐρυθρὰν ταινίαν.

5 Τοὺς ἀσπασμούς ἐν ταῖς ἀγοραῖς — οἱ Φαρισαῖοι ἠγάπων νὰ τοὺς
χαιρετῶσιν οἱ ἄνθρωποι εἰς δημόσια μέρη (ἀγοράς) ὡς σημεῖον ὅτι ἐτιμῶντο
ὡς αὐτῶν.

6 Ἐστὶν ὑμῶν διάκονος — θὰ εἶνε ὑπηρέτης. Ὁ Ἰησοῦς συνιστᾷ
τὴν ταπεινοφροσύνην, καθ' ἣν ὁ μεγαλύτερος δὲν πρέπει νὰ ἐπιδεικνύεται
πρὸς τοὺς ἄλλους.

Οὐαί¹ δὲ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί, ὅτι κλείετε² τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων· ὑμεῖς γὰρ οὐκ εἰσέρχεσθε, οὐδὲ τοὺς εἰσερχομένους ἀφίετε εἰσελθεῖν. Οὐαί ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι κατεσθίετε³ τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν, καὶ προφάσει⁴ μακρὰ προσευχόμενοι· διὰ τοῦτο λήψεσθε περισσότερον κρίμα. Οὐαί ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί, ὅτι περιάγετε τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηράν⁵, ποιῆσαι ἓνα προσήλυτον⁶, καὶ ὅταν γένηται, ποιεῖται αὐτὸν υἱὸν γεέννης⁷ διπλότερον ὑμῶν. Οὐαί ὑμῖν, ὁδηγοὶ τυφλοὶ, οἱ λέγοντες, Ὅς ἂν ὁμόση ἐν τῷ ναῷ, οὐδὲν ἐστίν, ὅς δ' ἂν ὁμόση ἐν τῷ χρυσῷ⁸ τοῦ ναοῦ, ὀφείλει· μωροὶ καὶ τυφλοὶ, τίς γὰρ μεῖζον ἐστίν, ὁ χρυσός, ἢ ὁ ναὸς ὁ ἀγιάζων τὸν χρυσόν; καί, Ὅς ἐὰν ὁμόση ἐν τῷ θυσιαστήριῳ, οὐδὲν ἐστίν, ὅς δ' ἂν ὁμόση ἐν τῷ δώρῳ τῷ ἐπάνω αὐτοῦ, ὀφείλει. μωροὶ καὶ τυφλοὶ· τί γὰρ μεῖζον, τὸ δῶρον ἢ τὸ θυσιαστήριον τὸ ἀγιάζον τὸ δῶρον; ὁ οὖν ὁμόσας ἐν τῷ θυσιαστήριῳ ὁμνύει ἐν αὐτῷ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ἐπάνω αὐτοῦ· καὶ ὁ ὁμόσας ἐν τῷ ναῷ, ὁμνύει ἐν αὐτῷ καὶ ἐν τῷ κατοικοῦντι αὐτόν· καὶ ὁ ὁμόσας ἐν τῷ οὐρανῷ ὁμνύει ἐν τῷ θρόνῳ τοῦ Θεοῦ καὶ ἐν τῷ καθημένῳ ἐπάνω αὐτοῦ.

Οὐαί ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί, ὅτι ἀποδεκατοῦτε⁹ τὸ ἥδούσμον καὶ τὸ ἀνήθον καὶ τὸ κύμινον, καὶ

1 Οὐ αἰ—ἀλλοίμονον.

2 Κλείετε τὴν βασιλείαν—ἤτοι διὰ τῆς κακῆς διδασκαλίας σας κλείνετε τοὺς ἀνθρώπους ἀναξίους νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἥτις οὕτω δι' αὐτοὺς κλείεται.

3 Κατεσθίετε—τρώγετε.

4 Καὶ προφάσει μακρὰ προσευχόμενοι—οἱ Φαρισαῖοι ἀνελάμβανον νὰ κάμνωσι προσευχὰς ὑπὲρ τῶν ἄλλων ἐπ' ἀμοιβῇ· ὅσῳ δὲ μεγαλειτέρα ἦτο ἡ προσευχή, τόσῳ περισσότερα ἐλάμβανον· ἐκτὸς τούτων ἐπειθον τὰς χήρας καὶ τὰ ὀρφανὰ νὰ ἐμπιστεύωνται εἰς αὐτοὺς τὴν διαχείρισιν τῆς περιουσίας των, τὴν ὁποίαν αὐτοὶ ἐσφετερίζοντο ἐπειτα.

5 Θάλασσαν καὶ ξηράν—μεταχειρίζεσθε πᾶν μέσον θεμιτὸν καὶ ἀθέμιτον.

6 Προσήλυτον—προσήλυτοι ἐλέγοντο οἱ ἐθνικοὶ, οἵτινες ἀπαρνούμενοι τὴν θρησκείαν των, ἐγίνοντο Ἰουδαῖοι.

7 Υἱὸν γεέννης—κληρονόμον τῆς γεέννης—γένενα δὲ εἶνε ἡ κόλασις, ἥτοι ἐγένοντο χειρότεροι τῶν Φαρισαίων.

8 Ἐν τῷ χρυσῷ—εἰς τὰ σκεύη τοῦ ναοῦ εἶνε ὑποχρεωμένος νὰ φυλάξῃ τὸν ὅρκον του.

9 Ἀποδεκατοῦτε—δίδετε ὡς φόρον τὸ δέκατον.

ἀφήκατε τὰ βαρύτερα τοῦ νόμου, τὴν κρίσιν καὶ τὸν ἔλεον¹ καὶ τὴν πίστιν· ταῦτα ἔδει ποιῆσαι, κακεῖνα μὴ ἀφιέναι. ὁδηγοὶ τυφλοί, οἱ διυλίζοντες² τὸν κώνωπα, τὴν δὲ κόμηλον καταπίνοντες. Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί, ὅτι καθαρίζετε τὸ ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς παροψίδος³, ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ἐξ ἀρπαγῆς καὶ ἀκрасίας. Φαρισαῖε τυφλέ, καθάρισον πρῶτον τὸ ἐντὸς τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς παροψίδος, ἵνα γένηται καὶ τὸ ἐκτὸς αὐτῶν καθαρόν.

Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί, ὅτι παρομοιάζετε τάφοις κεκονιαμένοις⁴, οἵτινες ἔξωθεν μὲν φαίνονται ὡραῖοι, ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ὀστέων νεκρῶν καὶ πάσης ἀκαθαρσίας· οὕτω καὶ ὑμεῖς ἔξωθεν μὲν φαίνεσθε τοῖς ἀνθρώποις δίκαιοι, ἔσωθεν⁵ δὲ μεστοί⁶ ἔστε ὑποκρίσεως καὶ ἀνομίας. Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί, ὅτι οἰκοδομεῖτε τοὺς τάφους τῶν προφητῶν, καὶ κοσμεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν δικαίων, καὶ λέγετε, Ἐὶ ἤμεν ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν πατέρων ἡμῶν, οὐκ ἂν ἤμεν κοινωνοὶ αὐτῶν⁷ ἐν τῷ αἵματι τῶν προφητῶν. ὥστε μαρτυρεῖτε ἑαυτοῖς, ὅτι υἱοὶ ἔστε τῶν φονευσάντων

1 Κρίσιν καὶ τὸν ἔλεον—τὴν δικαιοσύνην καὶ εὐσπλαγχνίαν· ἤτοι οἱ Φαρισαῖοι ἐνῷ ἀφ' ἑνὸς ἔδιδον τὸ δέκατον καὶ τῶν εὐτελεστέρων πραγμάτων, ὡς τοῦ κυμίνου καὶ ἀνήθου, ἀφ' ἑτέρου ἦσαν ἄδικοι καὶ ἀνηλεεῖς. Ὁ δὲ Ἰησοῦς λέγει πρὸς αὐτοὺς, ὅτι ὥφειλον καὶ ταῦτα μὲν νὰ πράττωσι, δηλ. τὰ μικρά, ἀλλὰ καὶ τὰ μεγάλα νὰ μὴ παραμελῶσιν.

2 Οἱ διυλίζοντες τὸν κώνωπα—Οἱ Ἰουδαῖοι ἔτρωγον τὸ κρέας τρωμένων ζώων, τὰ ὅποια ἀπρηθμοῦντο ἐν τῷ Νόμῳ· πᾶς δὲ παραβαίνων τὴν διάταξιν ταύτην ἐθεωρεῖτο ἀκάθαρτος, ἁμαρτωλός.

Οἱ Φαρισαῖοι αὐστηρῶς τηροῦντες καὶ τὴν διάταξιν ταύτην, διύλιζον πᾶν ὅ,τι ἤθελον νὰ πῶσιν, ἐκ φόβου μήπως ἐν ἀγνοίᾳ τῶν καταπίωσι μικρὸν τι ἔντομον, ὡς τὸν κώνωπα καὶ οὕτω ἁμαρτήσωσι. Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐλέγγων τοὺς λέγει, ὅτι ἐνῷ διυλίζουσι τὸν κώνωπα, εἶνε ἄδικοι καὶ ἀρπαγες καὶ οὕτω ἁμαρτάνουσι τόσῳ περισσότερον, ὅσῳ μεγαλειτέρα εἶνε ἡ κάμηλος τοῦ κώνωπος.

3 Π α ρ ο ψ ῖ δ ο ς—τοῦ πινακίου.

Ἐνταῦθα ὁ Ἰησοῦς κατηγορεῖ τοὺς Φαρισαίους οἵτινες ἐπλύοντο καὶ ἐλούοντο συχνὰ διὰ νὰ εἶνε καθαροὶ τὸ σῶμα ἐνῷ ἔσωθεν ἦσαν πλήρεις κακιῶν· λέγει δὲ ὁ Ἰησοῦς ὅτι πρὸ πάντων πρέπει νὰ καθαρίζωσι τὴν ψυχὴν.

4 Κ ε κ ο ν ι α μ έ ν ο ι ς—ἀλιμμένους μὲ κόνιν, ἀσβέστην.

5 Ἐ σ ω θ ε ν δ έ—κατὰ τὴν ψυχὴν.

6 Μ ε σ τ ο ῖ—γεμάτοι.

7 Ο ὕ κ ἂ ν ἤ μ ε ν κ ο ι ν ω ν ο ῖ—ἤτοι ἂν ἐζῶμεν κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν πατέρων ἡμῶν δὲν θὰ ἐφρονέομεν, ὅπως ἐκεῖνοι, τοὺς προφήτας.

τοὺς προφῆτας· καὶ ὑμεῖς πληρώσατε¹ τὸ μέτρον τῶν πατέρων ὑμῶν· ὅφεις, γεννήματα ἐχιδνῶν, πῶς φύγητε ἀπὸ τῆς κρίσεως τῆς γενένης²; Διὰ τοῦτο, ἰδοὺ, ἐγὼ ἀποστέλλω πρὸς ὑμᾶς προφῆτας καὶ σοφοὺς καὶ γραμματεῖς· καὶ ἐξ αὐτῶν ἀποκτενεῖτε καὶ σταυρώσετε, καὶ ἐξ αὐτῶν μαστιγώσετε ἐν ταῖς συναγωγαῖς ὑμῶν, καὶ διώξετε ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν.

§ 28. Τὰ ἅγια πάθη

Κατὰ τὸν εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην

(Κεφ. ικ' καὶ ιθ')

Ταῦτα εἰπὼν ὁ Ἰησοῦς ἐξῆλθε σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ πέραν τοῦ χειμάρρου τῶν Κέδρων, ὅπου ἦν κῆπος, εἰς ὃν εἰσῆλθεν αὐτὸς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. ἤδει δὲ καὶ Ἰούδας, ὁ παραδιδὼς αὐτὸν, τὸν τόπον· ὅτι πολλάκις συνήχθη ὁ Ἰησοῦς ἐκεῖ μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ. ὁ οὖν Ἰούδας λαβὼν τὴν σπεῖραν καὶ ἐκ τῶν ἀρχιερέων καὶ Φαρισαίων ὑπηρέτας, ἔρχεται ἐκεῖ μετὰ φανῶν καὶ λαμπάδων καὶ ὅπλων. Ἰησοῦς οὖν εἰδὼς πάντα τὰ ἐρχόμενα ἐπ' αὐτὸν, ἐξελθὼν εἶπεν αὐτοῖς, Τίνα ζητεῖτε; ἀπεκρίθησαν αὐτῷ, Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Ἐγὼ εἰμι. εἰστήκει δὲ καὶ Ἰούδας ὁ παραδιδὼς αὐτὸν μετ' αὐτῶν. Ὡς οὖν εἶπεν αὐτοῖς, Ὅτι ἐγὼ εἰμι, ἀπῆλθον εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ ἔπεσον χαμαί. πάλιν οὖν αὐτοὺς ἐπηρώτησε, Τίνα ζητεῖτε; οἱ δὲ εἶπον, Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον. ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, Εἶπον ὑμῖν, ὅτι ἐγὼ εἰμι. εἰ οὖν ἐμὲ ζητεῖτε, ἀφετέ τούτους ὑπάγειν· ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος ὃν εἶπεν, Ὅτι οὐς δέδωκός μοι, οὐκ ἀπώλεσα ἐξ αὐτῶν οὐδένα. Σίμων οὖν Πέτρος ἔχων μάχαιραν, εἰλκυσεν αὐτήν, καὶ ἔπαισε τὸν τοῦ ἀρχιερέως δούλον, καὶ ἀπέκοψεν αὐτοῦ τὸ ὠτίον τὸ δεξιόν. ἦν δὲ ὄνομα τῷ δούλῳ Μάλχος. εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς τῷ Πέτρῳ, Βάλε τὴν μάχαιράν σου εἰς τὴν θήκην. τὸ ποτήριον ὃ δέδωκέ μοι ὁ πατήρ, οὐ μὴ πῖω αὐτό;

1 Π λ η ρ ὠ σ α τ ε—συμπληρώσατε λοιπὸν καὶ σεῖς τώρα τὸ ἔργον τῶν πατέρων σας, ἀποὺ ὁμολογεῖτε ὅτι εἶσθαι ἀπόγονοι ἐκείνων. Συμπλήρωσιν δὲ τοῦ ἔργου ἐννοεῖ ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἐμελλον νὰ φονεύσωσιν καὶ αὐτόν.

2 Ἀπὸ τῆς κρίσεως τῆς γενένης—πῶς θὰ ἀποφύγητε τὴν καταδίκην τῆς κολάσεως.

Ἡ οὖν σπεῖρα καὶ ὁ χιλιάρχος καὶ οἱ ὑπηρέται τῶν Ἰουδαίων συνέλαβον τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἔδωσαν αὐτὸν, καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν πρὸς Ἀνναν πρῶτον· ἦν γὰρ πενθερός τοῦ Καϊάφα, ὃς ἦν ἀρχιερεὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου. ἦν δὲ Καϊάφας ὁ συμβουλευσας τοῖς Ἰουδαίοις, ὅτι συμφέρει ἓνα ἄνθρωπον ἀπολέσθαι ὑπὲρ τοῦ λαοῦ. Ἠκολούθει δὲ τῷ Ἰησοῦ Σίμων Πέτρος, καὶ ὁ ἄλλος μαθητής. ὁ δὲ μαθητής ἐκεῖνος ἦν γνωστός τῷ ἀρχιερεῖ, καὶ συνεισῆλθε τῷ Ἰησοῦ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως· ὁ δὲ Πέτρος εἰστήκει πρὸς τῇ θύρᾳ ἔξω. ἐξῆλθεν οὖν ὁ μαθητής ὁ ἄλλος ὃς ἦν γνωστός τῷ ἀρχιερεῖ, καὶ εἶπε τῇ θυρωρῷ, καὶ εἰσῆγαγε τὸν Πέτρον. λέγει οὖν ἡ παιδίσκη ἡ θυρωρὸς τῷ Πέτρῳ, Μὴ καὶ σὺ ἐκ τῶν μαθητῶν εἶ τοῦ ἀνθρώπου τούτου; λέγει ἐκεῖνος, Οὐκ εἰμί. εἰστήκεισαν δὲ οἱ δοῦλοι καὶ οἱ ὑπηρέται ἀνθρακίαν πεποιηκότες, ὅτι ψυχὸς ἦν, καὶ θερμαινόντο· ἦν δὲ μετ' αὐτῶν ὁ Πέτρος ἐστὼς καὶ θερμαινόμενος. Ὁ οὖν ἀρχιερεὺς ἠρώτησε τὸν Ἰησοῦν περὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, καὶ περὶ τῆς διδαχῆς αὐτοῦ. ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ἐγὼ παῤῥησία ἐλάλησα τῷ κόσμῳ· ἐγὼ πάντοτε ἐδίδαξα ἐν τῇ συναγωγῇ καὶ ἐν τῷ ἱερῷ, ὅπου πάντοθεν οἱ Ἰουδαῖοι συνέρχονται, καὶ ἐν κρυπτῷ ἐλάλησα οὐδέν. τί με ἐπερωτᾷς; ἐπερώτησον τοὺς ἀκηκόοντας, τί ἐλάλησα αὐτοῖς· ἴδε, οὗτοι οἶδασιν ἃ εἶπον ἐγώ. ταῦτα δὲ αὐτοῦ εἰπόντος, εἰς τῶν ὑπηρετῶν παρεστηκώς ἔδωκε ῥάπισμα τῷ Ἰησοῦ, εἰπὼν, Οὕτως ἀποκρίνη τῷ ἀρχιερεῖ; ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Εἰ κακῶς ἐλάλησα, μαρτύρησον περὶ τοῦ κακοῦ· εἰ δὲ καλῶς, τί με δέρεις; ἀπέστειλεν αὐτὸν ὁ Ἀννας δεδεμένον πρὸς Καϊάφαν τὸν ἀρχιερέα.

Ἦν δὲ Σίμων Πέτρος ἐστὼς καὶ θερμαινόμενος· εἶπον οὖν αὐτῷ, Μὴ καὶ σὺ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶ; ἠρνήσατο ἐκεῖνος καὶ εἶπεν, Οὐκ εἰμί. λέγει εἰς ἐκ τῶν δούλων τοῦ ἀρχιερέως, συγγενὴς ὢν οὗ ἀπέκοψε Πέτρος τὸ ὠτίον, Οὐκ ἐγώ σε εἶδον ἐν τῷ κήπῳ μετ' αὐτοῦ; πάλιν οὖν ἠρνήσατο ὁ Πέτρος, καὶ εὐθέως ἀλέκτωρ ἐφώνησεν.

Ἄγουσιν οὖν τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ τοῦ Καϊάφα εἰς τὸ πραιτώριον. ἦν δὲ πρωία· καὶ αὐτοὶ οὐκ εἰσῆλθον εἰς τὸ πραιτώριον, ἵνα μὴ μιανθῶσιν, ἀλλ' ἵνα φάγωσι τὸ πᾶσχα. ἐξῆλθεν οὖν ὁ Πιλάτος πρὸς αὐτοὺς, καὶ εἶπε, Τίνα κατηγορίαν φέρετε κατὰ τοῦ ἀνθρώπου τούτου; ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον αὐτῷ, Εἰ μὴ ἦν

οὗτος κακοποιός, οὐκ ἂν σοι παρεδώκαμεν αὐτόν. εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Πιλάτος, Λάβετε αὐτόν ὑμεῖς, καὶ κατὰ τὸν νόμον ὑμῶν κρίνατε αὐτόν. εἶπον οὖν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι, Ἡμῖν οὐκ ἔξεστιν ἀποκτεῖναι οὐδένα· ἵνα ὁ λόγος τοῦ Ἰησοῦ πληρωθῇ, ὃν εἶπε σημαίνων ποίῳ θανάτῳ ἤμελλεν ἀποθνήσκειν. Εἰσῆλθεν οὖν εἰς τὸ πραιτώριον πάλιν ὁ Πιλάτος, καὶ ἐφώνησε τὸν Ἰησοῦν, καὶ εἶπεν αὐτῷ, Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ἀφ' ἑαυτοῦ σὺ τοῦτο λέγεις, ἢ ἄλλοι σοι εἶπον περὶ ἐμοῦ; ἀπεκρίθη ὁ Πιλάτος, Μῆτι ἐγὼ Ἰουδαῖός εἰμι; τὸ ἔθνος τὸ σὸν καὶ οἱ ἀρχιερεῖς παρέδωκάν σε ἐμοί· τί ἐποίησας; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, Ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου· εἰ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἦν ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ, οἱ ὑπηρετῶντες ἂν οἱ ἐμοὶ ἡγωνίζοντο, ἵνα μὴ παραδοθῶ τοῖς Ἰουδαίοις· νῦν δὲ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐντεῦθεν. εἶπεν οὖν αὐτῷ ὁ Πιλάτος, Οὐκοῦν βασιλεὺς εἶ σύ; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, Σὺ λέγεις, ὅτι βασιλεὺς εἰμι ἐγώ. ἐγὼ εἰς τοῦτο γεγέννημαι, καὶ εἰς τοῦτο ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον, ἵνα μαρτυρήσω τῇ ἀληθείᾳ. πᾶς ὁ ὢν ἐκ τῆς ἀληθείας ἀκούει μου τῆς φωνῆς. λέγει αὐτῷ ὁ Πιλάτος, Τί ἐστιν ἀλήθεια; Καὶ τοῦτο εἰπὼν, πάλιν ἐξῆλθε πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, καὶ λέγει αὐτοῖς, Ἐγὼ οὐδεμίαν αἰτίαν εὐρίσκω ἐν αὐτῷ· ἔστι δὲ συνήθεια ὑμῖν, ἵνα ἓνα ὑμῖν ἀπολύσω ἐν τῷ πᾶσχα· βούλεσθε οὖν ὑμῖν ἀπολύσω τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων; ἐκραύγασαν οὖν πάλιν πάντες, λέγοντες, Μὴ τοῦτον, ἀλλὰ τὸν Βαραββᾶν. ἦν δὲ ὁ Βαραββᾶς ληστὴ· Τότε οὖν ἔλαβεν ὁ Πιλάτος τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐμαστίγησε. καὶ οἱ στρατιῶται πλέξαντες στέφανον ἐξ ἀκανθῶν, ἐπέθηκαν αὐτοῦ τῇ κεφαλῇ, καὶ ἱμάτιον πορφυροῦν περιέβαλον αὐτόν, καὶ ἔλεγον, Χάϊρε, ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων· καὶ ἐδίδουν αὐτῷ ῥαπίσματα. Ἐξῆλθεν οὖν πάλιν ἔξω ὁ Πιλάτος, καὶ λέγει αὐτοῖς, Ἴδε, ἄγω ὑμῖν αὐτόν ἔξω, ἵνα γνῶτε ὅτι ἐν αὐτῷ οὐδεμίαν αἰτίαν εὐρίσκω. ἐξῆλθεν οὖν ὁ Ἰησοῦς ἔξω, φορῶν τὸν ἀκάνθινον στέφανον, καὶ τὸ πορφυροῦν ἱμάτιον. καὶ λέγει αὐτοῖς, Ἴδε ὁ ἄνθρωπος. ὅτε οὖν εἶδον αὐτόν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ὑπηρετῶντες, ἐκραύγασαν λέγοντες, σταύρωσον, σταύρωσον. λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλάτος, Λάβετε αὐτόν ὑμεῖς καὶ σταυρώσατε· ἐγὼ γὰρ οὐχ εὐρίσκω ἐν αὐτῷ αἰτίαν. ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι, Ἡμεῖς

νόμον ἔχομεν, καὶ κατὰ τὸν νόμον ἡμῶν δεφείλει ἀποθανεῖν, ὅτι
ἐαυτὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ ἐποίησεν.

Ὅτε οὖν ἤκουσεν ὁ Πιλάτος τοῦτον τὸν λόγον, μᾶλλον ἐφο-
βήθη, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ πραιτώριον πάλιν, καὶ λέγει τῷ Ἰη-
σοῦ, Πόθεν εἶ σύ; ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπόκρισιν οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ. λέ-
γει οὖν αὐτῷ ὁ Πιλάτος, Ἐμοὶ οὐ λαλεῖς; οὐκ οἶδας ὅτι ἐξου-
σίαν ἔχω σταυρῶσαι σε, καὶ ἐξουσίαν ἔχω ἀπολύσαι σε; ἀπε-
κρίθη ὁ Ἰησοῦς, Οὐκ εἶχες ἐξουσίαν οὐδεμίαν κατ' ἐμοῦ, εἰ μὴ
ἦν σοι δεδομένον ἄνωθεν· διὰ τοῦτο ὁ παραδιδούς μέ σοι μεί-
ζονα ἁμαρτίαν ἔχει. ἐκ τούτου ἐζήτηι ὁ Πιλάτος ἀπολύσαι αὐ-
τόν· οἱ δὲ Ἰουδαῖοι ἔκραζον λέγοντες, Ἐὰν τοῦτον ἀπολύσῃς,
οὐκ εἶ φίλος τοῦ Καίσαρος. πᾶς ὁ βασιλεῖα αὐτόν ποιῶν ἀντι-
λέγει τῷ Καίσαρι. ὁ οὖν Πιλάτος ἀκούσας τοῦτον τὸν λόγον,
ἤγαγεν ἔξω τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐκόθησεν ἐπὶ τοῦ βήματος, εἰς
τόπον λεγόμενον Λιθόστρωτον, Ἑβραϊστὶ δὲ Γαββαθᾶ· ἦν δὲ
παρασκευὴ τοῦ πάσχα, ὥρα δὲ ὥσεί ἐκτη· καὶ λέγει τοῖς Ἰου-
δαίοις, Ἴδε ὁ βασιλεὺς ὑμῶν. οἱ δὲ ἐκραύγασαν, Ἄρον, ἄρον,
σταύρωσον αὐτόν. λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλάτος, Τὸν βασιλεῖα ὑμῶν
σταυρώσω; ἀπεκρίθησαν οἱ ἀρχιερεῖς, Οὐκ ἔχομεν βασιλεῖα εἰ
μὴ Καίσαρα, τότε οὖν παρέδωκεν αὐτόν αὐτοῖς ἵνα σταυρωθῇ.

Παρέλθον δὲ τὸν Ἰησοῦν καὶ ἀπήγαγον· καὶ βαστάζων τὸν
σταυρὸν αὐτοῦ ἐξῆλθεν εἰς τὸν λεγόμενον Κρανίου τόπον, ὃς
λέγεται ἑβραϊστὶ Γολγοθᾶ· ὅπου αὐτὸν ἐσταύρωσαν, καὶ μετ'
αὐτοῦ ἄλλους δύο ἐντεῦθεν καὶ ἐντεῦθεν, μέσον δὲ τὸν Ἰησοῦν.
Ἐγράψε δὲ καὶ τὸν τίτλον ὁ Πιλάτος, καὶ ἔθηκεν ἐπὶ τοῦ
σταυροῦ· ἦν δὲ γεγραμμένον, Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος ὁ βασιλεὺς
τῶν Ἰουδαίων· τοῦτον τὸν τίτλον πολλοὶ ἀνέγνωσαν τῶν Ἰου-
δαίων, ὅτι ἐγγὺς ἦν τῆς πόλεως ὁ τόπος ὅπου ἐσταυρώθη ὁ
Ἰησοῦς· καὶ ἦν γεγραμμένον Ἑβραϊστὶ, Ἑλληνιστὶ, Ῥωμαϊ-
στὶ. ἔλεγον οὖν τῷ Πιλάτῳ οἱ ἀρχιερεῖς τῶν Ἰουδαίων, Μὴ
γράφῃ, Ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων· ἀλλ' ὅτι ἐκεῖνος εἶπε, Βα-
σιλεὺς εἰμι τῶν Ἰουδαίων. ἀπεκρίθη ὁ Πιλάτος, Ὁ γέγραφα,
ἔλαβον τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ ἐποίησαν τέσσαρα μέρη, ἐκάστῳ
στρατιώτῃ μέρος, καὶ τὸν χιτῶνα· ἦν δὲ ὁ χιτῶν ἄραφος, ἐκ
τῶν ἄνωθεν ὑφαντὸς δι' ὅλου· εἶπον οὖν πρὸς ἀλλήλους, Μὴ
σχίσωμεν αὐτόν, ἀλλὰ λόχωμεν περὶ τούτου, τίνος ἔσται·

ἵνα ἡ γραφή πληρωθῇ ἡ λέγουσα, «Διεμερίσαντο τὰ ἱμάτια μου ἑαυτοῖς καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμόν μου ἔβαλον κλῆρον».

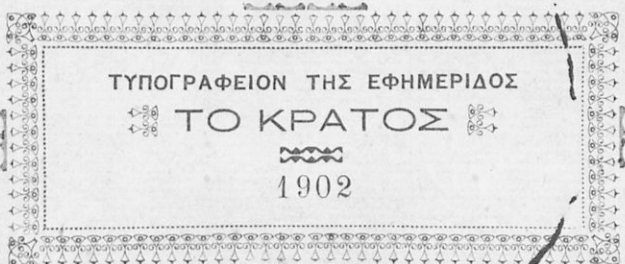
Οἱ μὲν οὖν στρατιῶται ταῦτα ἐποίησαν· εἰστήκεισαν δὲ παρὰ τῷ σταυρῷ τοῦ Ἰησοῦ ἡ μήτηρ αὐτοῦ, καὶ ἡ ἀδελφὴ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, Μαρία ἡ τοῦ Κλωπᾶ καὶ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ. Ἰησοῦς οὖν ἰδὼν τὴν μητέρα καὶ τὸν μαθητὴν παρεστῶτα δὴν ἡγάπα, λέγει τῇ μητρὶ αὐτοῦ, Γύναι, ἰδοὺ ὁ υἱός σου. εἶτα λέγει τῷ μαθητῇ, Ἴδου ἡ μήτηρ σου. καὶ ἀπ' ἐκείνης τῆς ὥρας ἔλαβεν αὐτὴν ὁ μαθητὴς εἰς τὰ ἴδια. Μετὰ τοῦτο εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς, ὅτι πάντα ἤδη τετέλεστοι, ἵνα τελειωθῇ ἡ γραφή, λέγει, Διψῶ. Σκευὸς οὖν ἔκειτο ὄξους μεστόν· οἱ δὲ, πλήσαντες σπόγγον ὄξους καὶ ὑσώπῳ περιθέντες, προσήνεγκαν αὐτοῦ τῷ στόματι· ὅτε οὖν ἔλαβε τὸ ὄξος ὁ Ἰησοῦς, εἶπε, Τετέλεστοι, καὶ κλίνας τὴν κεφαλὴν, παρέδωκε τὸ πνεῦμα.

Οἱ οὖν Ἰουδαῖοι, ἵνα μὴ μείνῃ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ τὰ σώματα ἐν τῷ Σαββάτῳ, ἐπεὶ Παρασκευὴ ἦν, (ἦν γὰρ μεγάλη ἡ ἡμέρα ἐκείνη τοῦ Σαββάτου), ἠρώτησαν τὸν Πιλάτον, ἵνα κατεργῶσιν αὐτῶν τὰ σκέλη καὶ ἀρθῶσιν· ἤλθον οὖν οἱ στρατιῶται καὶ τοῦ μὲν πρώτου κατέαξαν τὰ σκέλη καὶ τοῦ ἄλλου τοῦ συσταυρωθέντος αὐτῷ· ἐπὶ δὲ τὸν Ἰησοῦν ἐλθόντες, ὡς εἶδον αὐτὸν ἤδη τεθνηκότα, οὐ κατέαξαν αὐτοῦ τὰ σκέλη· ἀλλ' εἰς τῶν στρατιωτῶν λόγχῃ αὐτοῦ τὴν πλευρὰν ἐνυξε καὶ εὐθὺς ἐξῆλθεν αἷμα καὶ ὕδωρ· καὶ ὁ ἑωρακὴς μεμαρτύρηκε, καὶ ἀληθινὴ αὐτοῦ ἐστὶν ἡ μαρτυρία, κακεῖνος οἶδεν ὅτι ἀληθὺς λέγει, ἵνα καὶ ὑμεῖς πιστεύσητε· ἐγένετο γὰρ ταῦτα ἵνα ἡ γραφή πληρωθῇ, «Ὅστοῦν οὐ συντριβήσεται αὐτοῦ» καὶ πάλιν ἑτέρα γραφή λέγει, «Ὁψονγαι εἰς δὴν ἐξεκέντησαν».

Μετὰ δὲ ταῦτα ἠρώτησε τὸν Πιλάτον ὁ Ἰωσήφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας, (ὢν μαθητὴς τοῦ Ἰησοῦ, κεκριμμένος δὲ διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων), ἵνα ἄρῃ τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ· καὶ ἐπέτρεψεν ὁ Πιλάτος. ἤλθεν οὖν καὶ ἤρε τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. ἤλθε δὲ καὶ Νικόδημος (ὁ ἐλθὼν πρὸς τὸν Ἰησοῦν νυκτὸς τὸ πρῶτον), φέρων μῆγμα σμύρνης καὶ ἀλόης ὥσει λίτρας ἑκατόν. ἔλαβον οὖν τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἔδησαν αὐτὸ ὀθονίοις μετὰ τῶν ἀρωμάτων, καθὼς ἔθος ἐστὶ τοῖς Ἰουδαίοις ἐνταφιάζειν. ἦν δὲ ἐν τῷ τόπῳ, ὅπου ἐσταυρώθη, κήπος καὶ ἐν τῷ κήπῳ μνη-

μεῖον κενόν, ἐν ᾧ οὐδέπω οὐδεὶς ἐτέθη. ἐκεῖ οὖν διὰ τὴν Παρασκευὴν τῶν Ἰουδαίων, ὅτι ἐγγὺς ἦν τὸ μνημεῖον, ἔθηκαν τὸν Ἰησοῦν.

ΤΕΛΟΣ

υατα 100
υατα

υατα 100
υατα

Sw

